

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2011 ГОДИНА***

мај 2012 година

СОДРЖИНА

Резиме.....	8
I. Структура на банкарскиот систем.....	10
1. Пристап до банкарски услуги.....	10
2. Вработеност во банкарскиот систем.....	12
3. Сопственичка структура на банкарскиот систем	15
4. Пазарно учество и концентрација на банкарскиот систем	17
II. Активности на банките	20
1. Степен на финансиско посредување	20
2. Биланс на состојба на банките.....	22
3. Кредитна активност на банките.....	27
4. Депозитна активност на банките (депозити на нефинансиски субјекти) .	35
4.1. Денарско и девизно штедење на секторот „домаќинства“	39
III. Ризици во банкарското работење	41
1. Кредитен ризик	41
1.1 Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	41
1.2. Стрес-тест симулации за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик	48
2. Ликвидносен ризик.....	49
2.1 Ликвидни средства и показатели за ликвидноста на банкарскиот систем.....	49
2.2 Извори на финансирање на банкарскиот систем.....	52
2.3 Анализа на ликвидноста по поединечни банки	55
2.4 Рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на банките.....	57
2.5 Стрес-тест симулација за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови	59
3. Валутен ризик	60
3.1 Отворена девизна позиција (агрегатна и по одделни валути).....	62
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	64
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски	64
4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности	68
5. Ризик од несолвентност	71
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем.....	71
5.2. Сопствени средства и капитал потребен за покривање на ризиците.....	73

5.3. Стрес-тест симулации за отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови	79
6. Профитабилност	81
6.1 Структура на приходите и расходите на банкарскиот систем	81
6.2 Движење на каматните стапки и каматниот распон	85
6.3 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките	86
АНЕКСИ.....	89

ГРАФИКОНИ

Графикон бр. 1 Банкарска мрежа по одделни региони во Република Македонија.....	10
Графикон бр. 2 Вработеност во банкарскиот систем	12
Графикон бр. 3 Актива по вработен.....	12
Графикон бр. 4 Сопственичка структура на обичните (горе) и приоритетните (долу) акции на банкарскиот систем	15
Графикон бр. 5 Пазарно учество на банките во доминантна странска сопственост и тренд на учество на странскиот капитал во вкупниот капитал.....	15
Графикон бр. 6 Структура на поважните позиции од билансите на банките според доминантната сопственост на банките	16
Графикон бр. 7 Динамика на учеството на активата на подружниците на странски банки во вкупната актива.....	16
Графикон бр. 8 Структура на капиталот на банките по земји.....	16
Графикон бр. 9 Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот акционер	17
Графикон бр. 10 Пазарно учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем.....	18
Графикон бр. 11 Степен на финансиско посредување на ниво на банкарскиот систем	20
Графикон бр. 12 Годишен апсолутен раст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти	22
Графикон бр. 13 Годишен релативен раст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти	23
Графикон бр. 14 Годишна динамика на портфолиото на хартии од вредност	24
Графикон бр. 15 Структура на портфолиото на хартии од вредност.....	24
Графикон бр. 16 Годишна динамика на вкупните заеми на банките	25
Графикон бр. 17 Структура на вкупните заеми на банките	25
Графикон бр. 18 Обврски кон нерезиденти.....	26
Графикон бр. 19 Побарувања од нерезиденти	26
Графикон бр. 20 Годишен раст на кредитите на нефинансиските субјекти.....	27
Графикон бр. 21 Годишни стапки на раст на вкупните кредити по земји.....	28
Графикон бр. 22 Примени, прифатени и одбиени кредитни барања за претпријатија (горе) и физички лица (долу).....	28
Графикон бр. 23 Просечна каматна стапка и рочноста на новоодобрените кредити на претпријатијата (горе) и физичките лица (доле)	29
Графикон бр. 24 Просечна каматна стапка на кредитите на претпријатијата и другите клиенти (горе) и физичките лица (доле)	29
Графикон бр. 25 Структура на кредитите според сектори	30
Графикон бр. 26 Годишни промени на кредитите според сектори	30

Графикон бр. 27 Структура на кредитите според валута.....	32
Графикон бр. 28 Годишни промени на кредитите според валутата	32
Графикон бр. 29 Валутна структура на кредитите по сектори	32
Графикон бр. 30 Годишни стапки на раст на кредитите според сектор и валута	33
Графикон бр. 31 Структура на кредитите според рочноста	34
Графикон бр. 32 Годишни стапки на раст на кредитите според рочноста.....	34
Графикон бр. 33 Нефункционални кредити во вкупните кредити.....	34
Графикон бр. 34 Нефункционални кредити во вкупни кредити, по одделни земји.....	35
Графикон бр. 35 Депозити на нефинансиски субјекти.....	35
Графикон бр. 36 Годишен раст на депозитите на нефинансиските субјекти	36
Графикон бр. 37 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти по валута.....	36
Графикон бр. 38 Валутна структура на депозитите на нефинансиските субјекти.....	36
Графикон бр. 39 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор.....	37
Графикон бр. 40 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор, во %	37
Графикон бр. 41 Секторска структура на депозитите на нефинансиските субјекти.....	38
Графикон бр. 42 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според рочноста	38
Графикон бр. 43 Рочна структура на депозитите на нефинансиските субјекти	38
Графикон бр. 44 Рочна структура на денарското штедење на домаќинствата на 31.12.2011 година	39
Графикон бр. 45 Рочна структура на девизното штедење на домаќинствата на 31.12.2011 година	39
Графикон бр. 46 Симулација на ефектите од штедење во денари или во девизи во периодот од 01.01.2007 година до 31.12.2011 година.....	40
Графикон бр. 47 Состојба и годишни апсолутни и релативни промени на вкупната кредитна изложеност	41
Графикон бр. 48 Годишна апсолутна промена на компонентите на кредитната изложеност	42
Графикон бр. 49 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити	42
Графикон бр. 50 Годишна апсолутна промена на кредитната изложеност според категоријата на ризик	42
Графикон бр. 51 Премин на кредитните партии од редовен во нефункционален статус во текот на годината - физички лица (горе) и правни лица (доле).....	43
Графикон бр. 52 Движење на показателите за квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	43
Графикон бр. 53 Пресметана исправка на вредност и посебна резерва и покриеност на нефункционалните кредити.....	44
Графикон бр. 54 Учеството на нефункционалните кредити - нето од исправката на вредност во сопствените средства, кај одредени земји.....	44
Графикон бр. 55 Реструктурирана, пролонгирана и нето-отпишана изложеност	45
Графикон бр. 56 Учество на кредитите со еднократна отплата на главница во вкупните бруто кредити на нефинансиски субјекти	46
Графикон бр. 57 Учество на необезбедената изложеност во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти	46

Графикон бр. 58 Кредитна изложеност според месечните примања на кредитокорисниците (физички лица).....	46
Графикон бр. 59 Просечно ниво на показателот за месечна обврска за плаќање по кредитната изложеност/месечни примања на кредитокорисниците - физички лица....	47
Графикон бр. 60 Просечно ниво на покриеност на кредитната изложеност со обезбедување кај физичките лица	47
Графикон бр. 61 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по симулацијата	48
Графикон бр. 62 Ликвидни средства на банките - валутна структура.....	50
Графикон бр. 63 Годишна стапка на промена на ликвидните средства	50
Графикон бр. 64 Структура на ликвидните средства според инструментите кои ја сочинуваат.....	51
Графикон бр. 65 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (доле).....	51
Графикон бр. 66 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем	52
Графикон бр. 67 Промена на ликвидните средства по валута/ промена на вкупните извори на средства, на годишна (горе) и квартална основа (доле)	53
Графикон бр. 68 Структура на парични приливи и одливи на банкарскиот систем, годишни (горе) и квартални (доле)	54
Графикон бр. 69 Избрани показатели за ликвидноста за поединечните банки	56
Графикон бр. 70 Концентрација на депозити во банкарскиот систем	57
Графикон бр. 71 Договорна преостаната рочна (не) усогласеност меѓу средствата и обврските по рочни сегменти	58
Графикон бр. 72 Структура на средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност	57
Графикон бр. 73 Збирна (кумулятивна) разлика меѓу средствата и обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена и до една година	58
Графикон бр. 74 Резултати од симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата (горе) и за повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (доле)	59
Графикон бр. 75 Годишна промена на вкупната актива и на активата и пасивата на банките со валутна компонента.....	60
Графикон бр. 76 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента.....	61
Графикон бр. 77 Динамика на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути.....	61
Графикон бр. 78 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките	62
Графикон бр. 79 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки	63
Графикон бр. 80 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни земји	63
Графикон бр. 81 Структура на каматочувствителните средства и обврски според типот на каматната стапка.....	64
Графикон бр. 82 Структура на каматочувствителните средства по одделни категории според типот на каматните стапки	65
Графикон бр. 83 Структура на каматочувствителните обврски по одделни категории според типот на каматните стапки	65
Графикон бр. 84 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки	66

Графикон бр. 85 Абсолютен износ на каматочувствителните средства и обврски според рочната структура и типот на каматните стапки	66
Графикон бр. 86 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и валутата	67
Графикон бр. 87 Нето пондерирана вредност и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматните стапки	68
Графикон бр. 88 Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, пред и после симулации, по одделна банка	69
Графикон бр. 89 Однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, пред и после симулации по одделна банка	70
Графикон бр. 90 Показатели за солвентност и капитализираност	71
Графикон бр. 91 Стапка на адекватност на капиталот, по одделни земји	72
Графикон бр. 92 Годишни стапки на промена на компонентите на показателите за солвентност и капитализираност	72
Графикон бр. 93 Стапка на адекватност на капиталот, по поединечна банка	73
Графикон бр. 94 Употреба на сопствените средства за покривање на одделните ризици	74
Графикон бр. 95 Процена на ефектите врз стапка на адекватност на капиталот при примена на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот	78
Графикон бр. 96 Пораст/намалување на главните приходи и расходи, во однос на претходната година	81
Графикон бр. 97 Структура на вкупните приходи	82
Графикон бр. 98 Користење на вкупните приходи	83
Графикон бр. 99 Структура на оперативните трошоци	83
Графикон бр. 100 Добивка пред исправка на вредноста и пред оданочување, добивка по исправка на вредноста, а пред оданочување	84
Графикон бр. 101 Секторска структура на приходите (горе) и расходите (долу) од камати	84
Графикон бр. 102 Движење на активните (горе) и пасивните (долу) каматни стапки ..	85
Графикон бр. 103 Каматен распон	86
Графикон бр. 104 Динамика на компонентите коишто ја сочинуваат стапката на поврат на капиталот (РОАЕ)	86
Графикон бр. 105 Споредба на повратот на активата и повратот на капиталот со земјите од Европа	87
Графикон бр. 106 Нето каматна маргина	88
Графикон бр. 107 Нето каматна маргина, по поединечни банки	88

ТАБЕЛИ

Табела бр. 1 Споредбени показатели за бројот на жители по банка и по деловна единица на банка	11
Табела бр. 2 Квалификациска структура на вработените во банкарскиот систем	12
Табела бр. 3 Херфиндал-индексот и показателите ЦР5 и ЦР3 за банкарскиот систем на Република Македонија	18
Табела бр. 4 Споредба на годишниот раст на кредитите/БДП во Република Македонија и земјите-членки на Европската Унија	22

Табела бр. 5 Степен на финансиско посредување во Република Македонија и земјо-членки на Европската Унија	21
Табела бр. 6 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем	23
Табела бр. 7 Кредитна изложеност по одделни дејности/кредитни производи	31
Табела бр. 8 Пондерирана просечна преостаната рочност на кредитите одобрени на нефинансиски субјекти (по дејности и кредитни производи)	31
Табела бр. 9 Девизни кредити и денарски кредити со девизна клаузула на резиденти	33
Табела бр. 10 Резултати од симулациите.....	48
Табела бр. 11 Извори на финансирање на банките.....	52
Табела бр. 12 Актива и пасива со валутна компонента и нивно учество во вкупната актива.....	60
Табела бр. 13 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента и на јазот помеѓу нив	62
Табела бр. 14 Распоред на банките според учеството на агрегатната девизна позиција во сопствените средства	62
Табела бр. 15 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства на банките.....	63
Табела бр. 16 Движења на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од одделните активности на банките, според типот на клиент и пондерот на ризичност што активноста ја има при пресметка на активата пондерирана според ризиците	75
Табела бр. 17 Движења на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, според нето девизните позиции по одделни валути.....	76
Табела бр. 18 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 31.12.2011 година.....	79
Табела бр. 19 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, на 31.12.2011 година земајќи го предвид ефектот од примената на новата методологија за адекватноста на капиталот	80
Табела бр. 20 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банките.....	87

Резиме

Банкарскиот сектор и македонската економија, како мала и отворена економија, се неизбежно чувствителни на случувањата во меѓународното опкружување. Во 2011 година во услови на турбулентно надворешно опкружување и висок степен на неизвесност во врска со натамошниот развој на должничката криза во евро-зоната, банките во Република Македонија се покажаа како исклучително прудентни и успеаја да ја одржат својата сигурност и стабилност.

Активностите на банките, иако со забавено темпо во однос на претходната година, продолжија да растат, што се одрази позитивно на натамошното зголемување на степенот на финансиското посредување во земјата. Растот на банкарските активности, главно беше поддржан од растот на депозитното јадро на банките, пред сè од домаќинствата. Растот на депозитите забележа одредено забавување, што генерално соодветствува со забавувањето и на економскиот раст во овој период. Притоа, во услови на релативно поволно домашно опкружување, во текот на 2011 година, економските субјекти продолжија повеќе да штедат во домашна валута, што, како тренд, започна на крајот на 2009 година.

Значителен дел од растот на изворите на средства банките насочија кон кредитната поддршка на реалниот сектор. Сепак, и покрај одреденото динамизирање, кредитната активност на банките и на крајот на 2011 година забележа едноцифрена стапка на раст. Сè уште присутната воздржаност на банките за кредитирање е тесно поврзана со неизвесноста предизвикана од должничката криза во евро-зоната, особено неизвесноста во однос на идниот тренд на домашната економска активност. Во услови на стабилни домашни извори на финансирање на банките, значаја улога за идната кредитна активност, покрај интензитетот на движењата во врска со должничката криза и стабилноста на макроекономското опкружување, ќе има и квалитетот на проектите за кои се бара кредитната поддршка.

И во 2011 година, банките се покажаа како исклучително претпазливи и проширувањето на депозитниот потенцијал делумно го искористија и за натамошно зајакнување на нивната ликвидносна позиција, преку вложувањата во нискоризични домашни хартии од вредност и на сметки во странски банки. Притоа, релативно повисокиот принос на денарските во однос на девизните ликвидни финансиски инструменти услови, за нијанса, поизразена склоност на банките за вложување во денарски ликвидни инструменти. Позитивен тренд во 2011 година е зголеменото учество на долгорочните во вкупните извори на финансирање на банките, како и намалената зависност на банките од нерезидентните извори на финансирање.

Македонскиот банкарски систем има стабилна и висока солвентност и капитализираност, коишто дополнително се подобрија во текот на 2011 година. Стапката на адекватност на капиталот на банките е повеќе од двојно над пропишаното минимално ниво и обезбедува доволен капацитет за апсорбирање на евентуалните негативни шокови од натамошно зголемување на ризиците. Таа се надополнува и со високиот квалитет на сопствените средства на банките, кои во најголем дел се составени од позиции коишто се дел од основниот капитал. Исто така, различните стрес-тест симулации, преку кои се

анализира отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички негативни шокови (влијанија), покажуваат задоволителна отпорност на банкарскиот систем и поединечните банки дури и во случај на истовремена материјализација на кредитен, валутен и каматен ризик од екстреман карактер. Македонските банки немаа потреба од државна финансиска поддршка или докапитализација во изминативе неколку години и оттука, немаше ниту формална ниту неформална државна капитална интервенција во домашниот банкарски сектор.

Во 2011 година, нивото на ризици на банкарскиот сектор се задржа во контролирани рамки. Сепак, доминантниот ризик во работењето на банките, кредитниот ризик, забележа извесно зголемување, што беше евидентно преку растот на нефункционалните кредити и последователното влошување на показателите за квалитетот на кредитното портфолио. Сепак, ризиците од влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио се ублажуваат имајќи ја предвид целосната покриеност на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредноста и посебната резерва. Од друга страна, се засилуваат активностите на банките за унапредување на системите за управување со кредитниот ризик уште при самото одобрување на кредитната изложеност, што претставува неминовен фактор за квалитетот на кредитното портфолио. Битен фактор за идниот квалитет на кредитното портфолио на банките е и т.н. индиректен кредитен ризик. Овој ризик произлегува од практиката на банките за користење заштитни клаузули во договорите за кредит (преку широката примена на девизните клаузули и на т.н. прилагодливи каматни стапки), со што тие ги избегнуваат директните ефекти од евентуалните промени на девизниот курс и каматните стапки, но не и влијанието на нивната промена врз идната способност на кредитокорисниците да ги намират своите долгови.

Одржувањето стабилна и висока ликвидносна позиција, како и зголемениот кредитен ризик во текот на 2011 година, доведоа до намалување на профитабилноста на банкарскиот систем. Добивката прикажана на крајот на годината е само една половина од онаа остварена во претходната година. Помалата профитабилност на банкарскиот систем претежно се должи на повисоката исправка на вредноста, како и на растот на оперативните трошоци, и покрај повисокото ниво на вкупните приходи од работењето. Намалената профитабилност на банките во 2011 година неповолно се одрази и врз показателите за поврат на активата и капиталот. Исто така, натамошниот нагорен тренд на оперативните трошоци, доведе до намалување на оперативната ефикасност на банките, односно нивната способност за создавање приходи за покривање на расходите од работењето.

Без оглед на сигурноста и стабилноста, Народната банка продолжува редовно и внимателно да ја следи состојбата во банкарскиот систем. Неопходноста за тоа само се потврдува во услови на сè уште присутната неизвесност во врска со идните движења во глобалното и домашното макроекономско опкружување. Притоа, Народната банка, како и досега, ќе ги презема сите неопходни мерки за одржување на сигурноста и стабилноста на банкарскиот сектор.

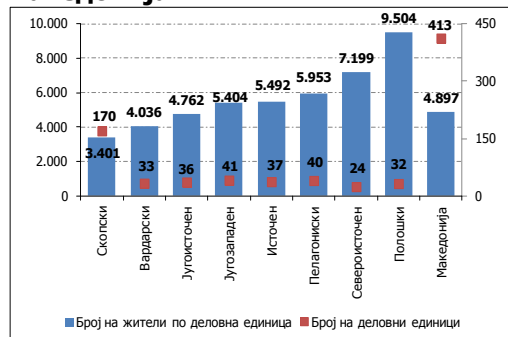
I. Структура на банкарскиот систем

На 31.12.2011 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваат седумнаесет банки и осум штедилници. Во споредба со 31.12.2010 година, бројот на банките се намали за една банка (како резултат на присоединувањето на една банка кон друга)¹, додека бројот на штедилниците остана непроменет².

За аналитички цели, Народната банка врши групирање на банките во три групи, според големината на нивната актива. Границите меѓу одделните групи банки се коригираат за просечната годишна стапка на раст на вкупната актива на банкарскиот систем за претходните четири квартали. Коригирањето на границите се врши еднаш годишно (на крајот на годината). На 31.12.2011 година, границите помеѓу одделните групи банки изнесуваат: 6,2 милијарди денари (помеѓу групите мали и средни банки) и 25,1 милијарда денари (помеѓу групите средни и големи банки).

1. Пристап до банкарски услуги

Графикон бр. 1 Банкарска мрежа по одделни региони во Република Македонија

Забелешка: Во пресметката се вклучени и шалтерите на банките, освен шалтерите на ЈП „Македонска пошта“.

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките, Државен завод за статистика на Република Македонија според официјалните податоци од пописот спроведен во 2002 година.

Банкарската мрежа е распространета речиси низ сите градови во земјата и се состои од 413 деловни единици (во кои е вклучено и седиштето на банките). Споредено со претходната година, бројот на деловните единици на банките се намали за дваесет и три (дваесет и шест затворени и три новоотворени деловни единици). Најголемо намалување се забележува во пелагонискиот регион (за 11 деловни единици)³, потоа во скопскиот и во источниот регион (по 5 деловни единици), додека намалувањето кај североисточниот и полошкиот регион е помало (3 и 2 деловни единици, соодветно). Од друга страна, во југозападниот регион, бројот на деловните единици порасна за три. **Географската распореденост на банкарската мрежа не забележа промени и сè уште концентрацијата е највисока во**

¹ Врз основа на Решението на гувернерот на Народната банка на Република Македонија бр. 5082 од 07.12.2010 година е издадена дозвола за статусна промена - присоединување на „Статер банка“ АД Куманово кон „Централна кооперативна банка“ АД Скопје. На 03.01.2011 година, присоединувањето е запишано во Централниот регистар на Република Македонија, а „Статер банка“ АД Куманово е избришана од Регистарот.

² Овој извештај се фокусира исклучиво на работењето на банките поради нивното доминантно учество во активностите на депозитните институции. Учесството на штедилниците остана незначително и изнесува само 1,0% од вкупната актива на банкарскиот систем, 1,4% од вкупните кредити и 0,3% од вкупните депозити на физички лица во денари и во денари со девизна клаузула.

³ За намалувањето на бројот на деловните единици во пелагонискиот регион најмногу придонесоа две средни банки. Овие промени доведоа до зголемување на бројот на лица кои се опслужувани од една деловна единица во пелагонискиот регион, за 1.284 лица.

Табела бр. 1 Споредбени показатели за бројот на жители по кредитна институција и по деловна единица на кредитна институција

Земја	Број на жители по кредитни институции	Земја	Број на жители по деловна единица на кредитните институции
Австрија	10.934	Шпанија	1.065
Малта	15.937	Бугарија	1.269
Германија	43.099	Франција	1.661
Унгарија	52.986	Италија	1.794
Шведска	53.375	Австрија	2.008
Полска	54.525	Германија	2.071
Црна Гора	56.037	Белгија	2.652
Холандија	57.753	Грција	2.823
Естонија	78.831	Полска	2.823
Италија	80.027	Унгарија	2.867
Словенија	81.879	Србија	2.928
Македонија	82.291	Словенија	2.950
Франција	98.022	Црна Гора	3.237
Белгија	100.369	Хрватска	3.458
Хрватска	133.701	Романија	3.478
Шпанија	137.281	Малта	3.667
Велика Британија	166.292	Словачка	4.432
Словачка	174.998	Македонија	4.613
Чешка	181.152	Шведска	4.822
Грција	194.916	Чешка	5.280
Албанија	199.688	Холандија	5.787
Србија	215.778	Албанија	6.040
Бугарија	243.991	Естонија	6.634
Романија	523.468	Велика Британија	н.п.
ЕУ 27	н.п.	ЕУ 27	2.168

Забелешка: Податоците за Македонија и за Црна Гора се со состојба 31.12.2011 година, за Србија со состојба 30.09.2011 година, Хрватска за 30.06.2011 година, додека за сите други земји се со состојба 31.12.2010 година.

Извор: НБРМ, Државен завод за статистика на Република Македонија, www.dbresearch.com, Bank of Albania (Supervision Annual Report 2010), Хрватска Народна банка (Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija), www.epp.euostat.ec.europa.eu, Народна банка Србије (Извештај за III тромесечје 2011 године), Републички завод за статистику Србије.

скопскиот регион (41,2% од банкарската мрежа). И покрај намалениот број на деловни единици во овој регион, промените беа незначителни и во просек, една деловна единица опслужува најмал број жители, споредено со другите региони. Од друга страна, во полошкиот регион една деловна единица во просек опслужува најголем број жители и тој број во 2011 година дополнително се зголеми за 599 лица по деловна единица.

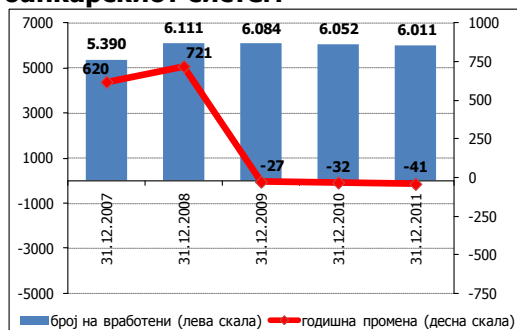
Кредитните институции и нивните деловни единици во Република Македонија во просек опслужуваат повеќе жители во споредба со земјите од Европската Унија или дури двојно повеќе од просекот за една деловна единица во ЕУ⁴. Според бројот на жители по кредитна институција, Македонија е на средината на листата на анализираните земји, додека според бројот на жители кои ги опслужува една деловна единица, е на значително пониска позиција. Во споредба со земјите од регионот, во Република Македонија (освен во Црна Гора), просечниот број на жители кои ги опслужува една кредитна институција е најнизок. Од друга страна, според бројот на жители кои ги опслужува една деловна единица, единствено Албанија се наоѓа на полоша позиција од Македонија.

⁴ Податокот за бројот на жителите во Македонија е последен податок во 2010 година, добиен со следење и анализа на демографските промени од страна на Државниот завод за статистика на Република Македонија.

2. Вработеност во банкарскиот систем

Графикон бр. 2 Вработеност во банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

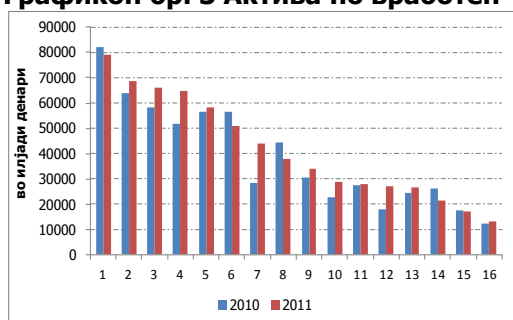
Во банкарскиот сектор продолжи трендот на намалување на бројот на вработени лица. Во 2011 година, бројот на вработените во банките се намали за 41 лице (163 лица престанаа да работат, наспроти 122 нови вработувања). За намалениот број вработени лица најмногу придонесоа една средна банка (80 вработени), една голема (46 вработени) и една мала банка (36 вработени)⁵. Од друга страна, најголем пораст на бројот на вработени се забележа кај една средна банка (34 вработени).

Табела бр. 2 Квалификациска структура на вработените во банкарскиот систем

Степен на образование	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
Д-р и м-р	1,6%	1,9%	2,4%	2,8%	4,0%
ВСС	47,0%	53,5%	57,1%	60,0%	61,6%
ВШС	5,7%	5,0%	4,9%	4,7%	4,3%
ССС	44,0%	38,6%	34,7%	31,6%	29,4%
Останати	1,8%	1,1%	0,9%	0,8%	0,7%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 3 Актива по вработен

Забелешка: МБПР не е вклучена во анализата поради специфичниот карактер на активностите коишто ги спроведува оваа банка.

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Намалувањето на бројот на вработените доведе до зголемена ефикасност, изразена преку зголемениот износ на актива по вработен за 4,6 милиони денари. Сепак, кај пет банки движењата се спротивни и укажуваат на влошена ефикасност⁶ мерена според овој показател.

Во 2011 година, продолжи трендот на квалитативното подобрување на квалификациската структура на вработените во банкарскиот систем. Имено, бројот на вработените со повисоки степени на образование се зголеми за 140 лица, што придонесе и за зголемување на

⁵ Намалениот број на вработените кај овие банки е резултат на рационализацијата на активностите и/или на бројот на вработените.

⁶ Овие резултати се забележуваат кај една голема, една средна и три мали банки. Кај овие банки активностите се намалени во услови на речиси непроменет број на вработени, освен кај една банка кај која бројот на вработени се зголеми за 18.

нивното учество во квалификациската структура за 2,8 процентни поени, на сметка на вработените со пониски степени на образование, чиј број се намали за 181 лице.

Корпоративно управување во банките

Согласно со Законот за банките, корпоративното управување на банките го сочинуваат следните органи: собрание, надзорен одбор, одбор за ревизија, одбор за управување со ризиците, управен одбор, служба за внатрешна ревизија и лице/организациска единица надлежно/надлежна за контрола на усогласеноста со прописите⁷. Покрај тоа, согласно со Одлуката за управување со ризиците, банките се должни да назначат едно или повеќе лица или да организираат посебна организациска единица (една или повеќе) надлежни за управување со ризиците. Врз основа на овие законски одредби, секоја банка во Република Македонија има воспоставено сопствен систем на корпоративно управување којшто одговара на природата и обемот на активности што ги врши таа.

Четириите најзначајни органи на банките⁸ имаат вкупно 304 члена, што претставува 5,1% во однос на вкупниот број вработени во банките на крајот на 2011 година. Притоа, најголем дел од овие лица се членови на надзорниот одбор (102 члена), во кој просечно членуваат по шест лица⁹. Кај останатите органи постои поголема разноликост во однос на бројот на членовите. Што се однесува на одборот за управување со ризиците, седум банки имаат по пет члена, четири банки имаат седум члена и две банки имаат четири члена.

Просечен број членови	Големи банки	Средни банки	Мали банки	Банкарски систем
Просечен број членови на НО	7	6	6	6
Просечен број членови на ОР	5	5	5	5
Просечен број членови на ОУР	6	4	4	4
Просечен број членови на УО	3	3	2	3
Членови на УО/Членови на НО	0,50	0,48	0,35	0,44

Просечен број членови во однос на бројот на вработени	Големи банки	Средни банки	Мали банки	Банкарски систем
Вработени во Службата за внатрешна ревизија/Вкупен број вработени	0,8%	1,7%	1,9%	1,2%
Лица вклучени во контролата на усогласеност со прописите/Вкупен број вработени	0,8%	1,4%	2,7%	1,2%
Лица вклучени во управувањето со ризиците/Вкупен број вработени	1,3%	3,9%	2,6%	2,2%

Најголем дел од членовите на надзорниот одбор се претставници на матичното лице или групацијата на која ѝ припаѓа банката (43 члена или 43,9%). Од тие причини, над половината од членовите на надзорните одбори на банките се лица вработени или претставници на странски банки и останати финансиски институции. Имајќи го предвид законското барање, најмалку една

⁷ Законот го дефинира минималниот и максималниот број на членови на надзорниот одбор (пет до девет члена), одборот за управување со ризиците (три до девет члена), одборот за ревизија (пет до девет члена) и управниот одбор (два до седум члена).

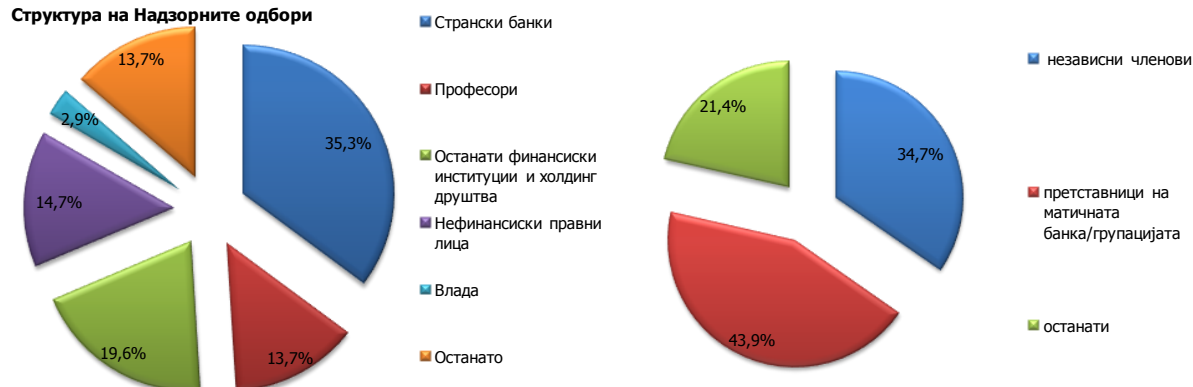
⁸ Надзорен одбор (НО), одбор за управување со ризиците (ОУР), одбор за ревизија (ОР) и управен одбор (УО).

⁹ Сите банки во земјата имаат од пет до седум члена на надзорниот одбор.

третина од членовите на надзорниот одбор да бидат независни членови, овие лица учествуваат со 34,7% во вкупниот број членови на овој одбор (или вкупно 34 лица).

Структура на Надзорните одбори

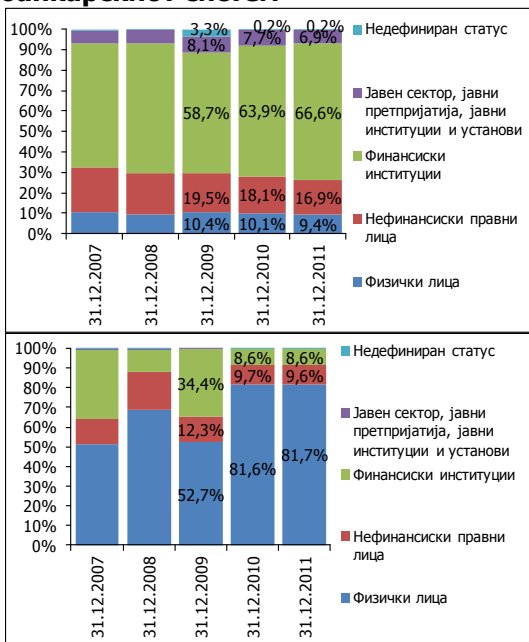
Во поглед на начинот на функционирање на управниот одбор на банките, десет банки имаат по двајца членови на овој одбор, колку што претставува законскиот минимум, а останатите седум банки имаат од три до пет члена. Дванаесет банки во своите статuti предвиделе поделеност на надлежностите на одделните членови на Управниот одбор, сите банки имаат посебна организациска единица за управување со ризиците, додека четиринаесет банки имаат посебна организациска единица за контрола на усогласеноста со прописите.

	Големи банки	Средни банки	Мали банки	Банкарски систем
Поделеност на надлежностите помеѓу членовите на управниот одбор	3	6	3	12
Посебна дирекција за управување со ризиците	3	8	6	17
Посебна дирекција за контрола на усогласеноста со прописите	3	5	6	14
Вкупен број банки	3	8	6	17

3. Сопственичка структура на банкарскиот систем

Графикон бр. 4 Сопственичка структура на обичните (горе) и приоритетните (долу) акции на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Со поимот „недефиниран статус“ се опфатени акциите во сопственост на субјекти коишто не можат да се идентификуваат, коишто се во стечајна постапка, во постапка на ликвидација или стечајната/ликвидационата постапка е затворена.

Графикон бр. 5 Пазарно учество на банките во доминантна странска сопственост и учество на странскиот капитал во вкупниот капитал

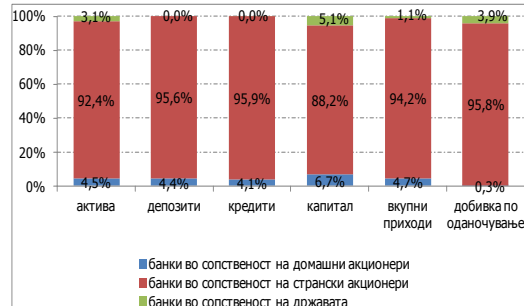
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 31.12.2011 година, финансиските институции имаат доминантно учество во сопственичката структура на банкарскиот систем. Во 2011 година, нивното учество во обичните акции се зголеми за 2,7 процентни поени и тоа како резултат на извршената докапитализација кај три банки. Наспроти зголеменото учество на финансиските институции, учеството на нефинансиските правни лица и на физичките лица во сопственичката структура на обичните акции се намали за 1,1 и 0,8 процентни поени, соодветно. Во структурата на приоритетните акции не се забележаа промени и физичките лица и понатаму имаат најголемо учество во нив.

Странските вложувања во банкарскиот сектор, во текот на 2011 година се зголемија за 2.037 милиони денари и изнесуваа 4.765 милиони денари. Во структурата на странските вложувања во 2011 година, најголемо учество имаа вложувањата врз основа на докапитализација кај три банки од страна на нивните странски акционери (54,7%). Вложувањата во субординиран депозит и откуп на постоечки акции (претходно во сопственост на домашни акционери) учествуваат со 12,3% и 11,3%, соодветно во вкупните вложувања од странските акционери.

Графикон бр. 6 Структура на поважните позиции од билансите на банките според доминантната сопственост на банките

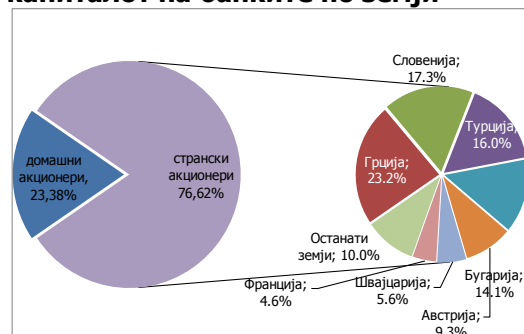
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7 Динамика на учеството на активата на подружниците на странски банки во вкупната актива

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 8 Структура на капиталот на банките по земји

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 31.12.2011 година, тринаесет банки од вкупно седумнаесет банки во Република Македонија се во доминантна сопственост на странски акционери. Во однос на 31.12.2010 година, бројот на банките кои се во доминантна сопственост на странски акционери се намали за еден, како резултат на присојединувањето на „Статер банка“ АД Куманово кон „Централна кооперативна банка“ АД Скопје (и двете во доминантна странска сопственост).

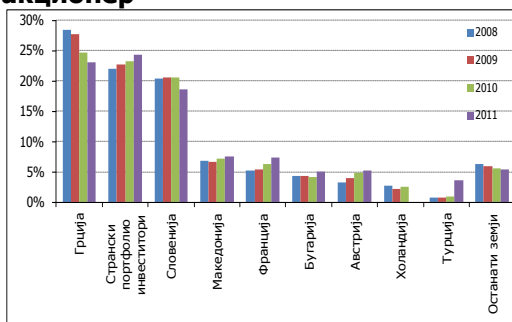
Како резултат на овие промени, се намали и бројот на подружниците на странски банки, од девет на осум банки. На крајот на 2011 година, пазарното учество (учество во вкупната актива на банкарскиот систем) на подружниците на странски банки се намали за 1,9 процентни поени и изнесува 59,4%.

Странскиот капитал кој потекнува од земјите-членки на Европската Унија, доминира во странскиот капитал во банкарскиот систем на Република Македонија. Меѓутоа, на крајот на 2011 година неговото учество се намали на 70,8% (од 76,6% во 2010 година), и тоа како резултат на зголеменото учество на капиталот од Турција¹⁰. Според земјата на потекло, акционери од седум земји имаат поединечно учество во вкупниот странски капитал поголемо од 5%, од кои пет потекнуваат од Европската Унија. Акционерите од останатите

¹⁰ Во последните шест месеци од 2011 година учеството на турскиот капитал во вкупниот странски капитал се зголеми за 8,2 процентни поена.

Графикон бр. 9 Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот акционер

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

земји имаат поединечно учество помало од 3,5%.

Банките коишто се во доминантна сопственост на акционери од Грција и Словенија, како и банките кои се во сопственост на странските портфолио-инвеститори¹¹ имаат доминантна улога во активата на банкарскиот сектор (со учество од 23,0%, 18,6% и 24,2%, соодветно). Учеството на активата на банките кои се во доминантна сопственост на акционери од Република Македонија изнесува 7,6% и има незначителен пораст од 0,5 процентни поени во однос на претходната година.

4. Пазарно учество и концентрација на банкарскиот систем

Концентрацијата на банкарскиот систем, мерена преку Херфиндаловиот индекс¹² и преку показателите ЦР5 и ЦР3¹³, е на релативно високо ниво кај сите сегменти од банкарското работење. И покрај намалувањето на Херфиндаловиот индексот, на крајот на 2011 година сè уште постојат сегменти кај кои концентрацијата е над прифатливата горна граница. Највисока концентрација се забележува кај кредитите и депозитите на населението, додека кај кредитите на претпријатијата таа е малку над прифатливото ниво. Единствено кај вкупната актива и депозитите на претпријатијата концентрацијата е во рамки на прифатливото ниво.

¹¹ Банки коишто се во доминантна странска сопственост, но во кои отсутува стратегиски инвеститор.

¹² Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја

банка во вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број на банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација во банкарскиот систем се смета за прифатливо.

¹³ Показателот ЦР5 (односно ЦР3) го претставува учеството на активата (односно категоријата којашто се анализира, на пример кредити на претпријатијата итн.) на петте (односно трите) банки со најголема актива (односно категоријата којашто се анализира) во вкупната актива (односно категоријата којашто се анализира) на банкарскиот систем.

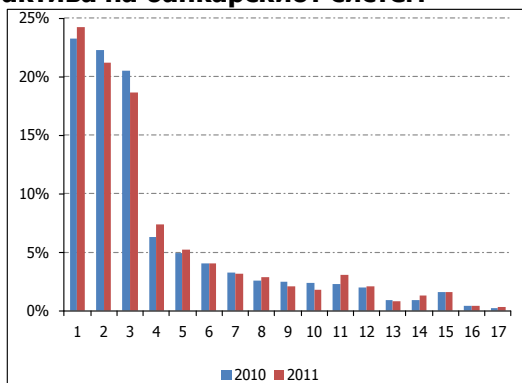
Кај показателот ЦР5 се забележува одредено намалување на концентрацијата кај вкупната актива (за 0,6 процентни поени) и кај депозитите и кредитите на населението (за 2,0 и 0,5 процентни поени, соодветно). Кај депозитите и кредитите на претпријатијата доаѓа до незначително зголемување на концентрацијата (за 0,2 и 0,6 процентни поени, соодветно). Од друга страна, показателот ЦР3 се намалува кај сите сегменти на банкарското работење.

Табела бр. 3 Херфиндаловиот индекс и показателите ЦР5 и ЦР3 за банкарскиот систем на Република Македонија

Година		Вкупна актива	Кредити на население	Кредити на претпријатија	Депозити на население	Депозити на претпријатије
Херфиндал	31.12.2009	1.637	2.064	1.937	2.098	1.312
	31.12.2010	1.578	2.050	1.855	2.079	1.598
	31.12.2011	1.524	2.011	1.821	2.012	1.532
ЦР5	31.12.2009	77,4%	81,2%	81,3%	85,7%	81,5%
	31.12.2010	77,2%	79,3%	81,1%	84,9%	83,3%
	31.12.2011	76,6%	78,8%	81,7%	82,9%	83,5%
ЦР3	31.12.2009	67,5%	68,3%	71,4%	76,4%	71,1%
	31.12.2010	66,0%	68,6%	69,2%	76,7%	62,5%
	31.12.2011	64,0%	67,7%	67,4%	75,0%	57,5%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 10 Пазарно учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Девет од вкупно седумнаесет банки, поединечно зафаќаат помалку од 3% од вкупната актива на банкарскиот систем (во 2010 година, десет банки имаа поединечно учество помало од 3%). Позабележителни промени во пазарното учество се забележуваат кај пет банки. Имено, пазарното учество (во активата) кај две големи банки се намали за 1,9 и 1,1 процентни поени¹⁴, додека кај една голема и една средна банка тоа се зголеми за по 1,0 процентен поен¹⁵. Исто така, кај една средна банка (МБПР АД Скопје), пазарното учество се зголеми за 0,8 процентни поени како резултат на

¹⁴ Кај едната банка намаленото пазарно учество е резултат на побавниот раст на нејзината актива во однос на активата на целиот банкарски систем, додека кај другата банка тоа е резултат на намалувањето на активата на банката.

¹⁵ Кај двете банки, зголемувањето на пазарното учество произлегува од поголемите стапки на раст на нивната актива во однос на стапката на раст на активата на целиот банкарски систем.

пласирањето на кредитната линија од ЕИБ (Европската инвестициска банка) преку оваа банка.

Само во три земји, концентрацијата во банкарскиот систем е поголема споредено со банкарскиот систем во Република Македонија, како според Херфиндаловиот индекс, така и според показателот ЦР5 (анекс бр. 4). Повисока концентрација е карактеристична за банкарските системи на Холандија, Естонија и Босна и Херцеговина според Херфиндаловиот индекс, и кај Холандија, Естонија и Црна Гора според показателот ЦР5.

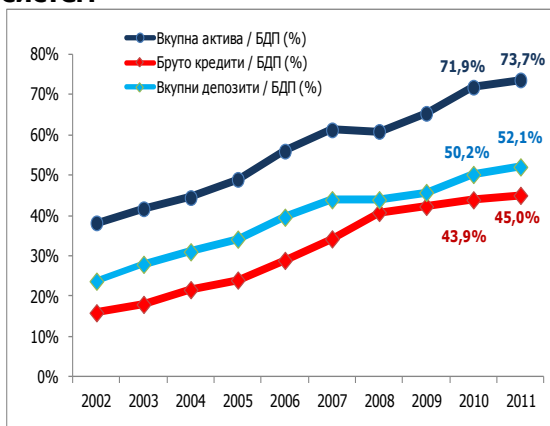

II. Активности на банките

Во 2011 година, вкупните активности на банкарскиот систем продолжија да растат со забавено темпо во однос на претходната година. Растот, главно беше отсликан преку растот на кредитната активност, која забележа умерено забрзување на годишниот раст. Од друга страна, годишниот раст на депозитите на нефинансиските субјекти забави, и тоа пред сè во втората половина од годината. Ваквото движење е во согласност со забавувањето на целокупниот економски раст и неизвесноста поврзана со должничката криза во евро-зоната. И покрај забавувањето, годишниот раст на депозитите и во 2011 година беше повисок од растот на кредитите. Зголемувањето на вложувањата на банките во нискоризични хартии од вредност и растот на пласманите кај странски банки се показатели за претпазливоста на банките во преземањето ризици.

1. Степен на финансиско посредување

Графикон бр. 11 Степен на финансиско посредување на ниво на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

За разлика од повеќето земји од ЕУ кои во последните години минуваат низ т.н. финансиска дезинтермедијација, степенот на финансиското посредување во банкарскиот систем на Република Македонија бележи нагорен тренд. Во однос на крајот на 2010 година, соодносите на активата, кредитите и депозитите со БДП¹⁶ се зголемија за 1,8 процентни поени, 1,1 процентен поен и 1,9 процентни поени, соодветно.

Од споредбената анализа со земјите-членки од Европската Унија може да се забележи дека банкарскиот систем на Република Македонија се вбројува во банкарските систем со понизок степен на финансиско посредување.

¹⁶ Показателите за финансиското посредување за 2011 година се пресметани со годишни, проценети податоци за БДП.

Табела бр. 4 Степен на финансиско посредување во Република Македонија и земјите-членки на Европската Унија

	Актива/БДП			Кредити/БДП			Депозити/БДП		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Стари земји-членки на ЕУ									
Ирска	809,3%	940,6%	657,7%	269,8%	549,8%	-	177,6%	-	-
Шпанија	326,6%	326,4%	332,0%	187,4%	218,3%	218,0%	169,6%	167,3%	171,8%
Данска	495,5%	467,7%	429,6%	246,7%	227,9%	221,5%	85,6%	69,8%	66,8%
Луксембург	2118,4%	1818,0%	1743,2%	495,0%	547,9%	539,1%	670,4%	719,9%	701,4%
Шведска	319,3%	-	-	156,8%	-	-	66,5%	-	-
Португалија	310,3%	307,7%	303,9%	173,6%	218,1%	215,2%	133,7%	131,6%	139,3%
Италија	242,8%	178,5%	178,9%	121,5%	124,3%	113,4%	83,3%	72,8%	70,7%
Франција	375,2%	331,1%	325,9%	121,6%	164,9%	164,6%	92,7%	126,6%	126,8%
Грција	206,4%	217,1%	216,3%	90,3%	126,5%	127,2%	117,4%	121,8%	113,8%
Финска	226,3%	232,0%	270,7%	96,8%	101,8%	111,5%	67,2%	66,1%	66,5%
Холандија	388,8%	414,6%	-	202,8%	249,5%	-	169,3%	-	-
Белгија	342,6%	326,5%	-	110,3%	145,6%	-	159,6%	145,1%	-
Австрија	377,9%	302,0%	295,1%	151,1%	255,0%	256,0%	116,1%	113,7%	116,0%
Германија	308,2%	324,9%	332,2%	131,3%	209,6%	266,8%	127,8%	96,5%	96,5%
Нови земји-членки на ЕУ									
Естонија	155,4%	212,4%	117,2%	114,0%	164,7%	93,6%	73,4%	110,3%	67,1%
Летонија	161,4%	156,3%	149,0%	114,2%	134,2%	96,2%	69,9%	84,1%	79,9%
Литванија	98,2%	77,3%	70,7%	72,4%	54,6%	48,4%	45,6%	44,2%	39,7%
Малта	721,0%	242,2%	229,3%	373,2%	135,4%	129,8%	293,2%	169,9%	158,5%
Словенија	153,0%	154,7%	146,7%	101,5%	121,8%	119,2%	69,4%	-	-
Словачка	86,0%	83,0%	81,8%	49,1%	51,4%	52,2%	34,7%	59,9%	58,2%
Чешка	116,7%	110,7%	113,3%	58,1%	60,9%	61,9%	77,3%	78,9%	78,6%
Унгарија	135,5%	116,0%	108,0%	78,5%	70,4%	67,6%	60,5%	-	-
Полска	88,4%	81,9%	86,8%	56,6%	55,5%	61,0%	55,3%	44,0%	50,9%
Бугарија	10,4%	43,8%	39,7%	7,7%	30,9%	26,5%	6,4%	0,2%	1,9%
Романија	79,8%	73,8%	79,4%	42,1%	40,7%	41,5%	37,3%	34,5%	34,0%
Р. Македонија	65,4%	71,9%	73,7%	42,3%	43,9%	45,0%	45,7%	50,2%	52,1%

Извор: НБРМ, Извештајот за структура на банкарските системи во ЕУ, ЕЦБ, септември 2010 година и интернет-страницата на ММФ.

Повеќето земји-членки на ЕУ во претходните три години поминаа низ т.н. финансиска дезинтермедијација. За разлика од нив, банкарскиот систем на Република Македонија, анализирано преку неговата кредитната активност, продолжи да го зголемува своето значење за економската активност на земјата. Еден од главните фактори за ваквите движења е фактот што македонскиот банкарски систем не беше директно и силно погоден од меѓународната финансиска криза, а банките имаа капитален и ликвидносен капацитет да продолжат со кредитната активност.

Табела бр. 5 Споредба на годишниот пораст на кредитите во однос на БДП, во Република Македонија и земјите-членки на Европската Унија

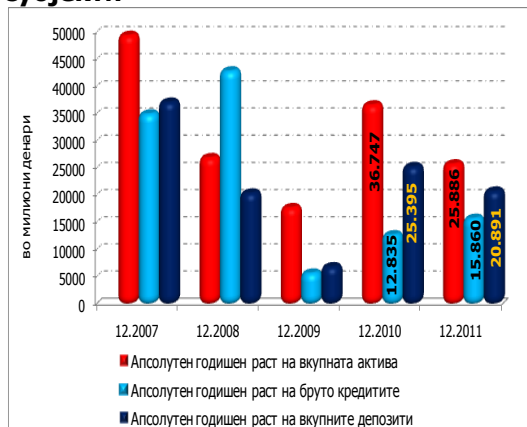
	Годишен пораст на кредитите/БДП							Годишна стапка на пораст на кредитите						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Стари земји-членки на ЕУ														
Ирска	29,1%	32,4%	40,4%	-0,1%	-24,2%	2,2%	-	26,1%	27,2%	19,0%	-0,03%	-8,2%	0,4%	-
Шпанија	29,1%	31,7%	24,5%	11,5%	-1,6%	2,2%	4,7%	28,1%	25,8%	16,1%	6,7%	-0,8%	1,0%	2,2%
Данска	18,9%	20,1%	25,0%	21,7%	-2,0%	4,7%	-3,0%	13,8%	13,6%	12,7%	10,1%	-0,8%	2,1%	-1,4%
Луксембург	16,7%	16,5%	86,5%	28,0%	-43,9%	9,7%	45,2%	8,6%	8,8%	20,3%	5,8%	-8,1%	1,8%	9,1%
Шведска	7,4%	14,2%	11,6%	-5,6%	11,6%	-	-	7,6%	14,4%	9,7%	-4,2%	8,0%	-	-
Португалија	8,8%	13,7%	15,9%	14,0%	5,6%	6,4%	-3,8%	7,5%	10,8%	11,6%	9,3%	3,3%	3,0%	-1,7%
Италија	5,2%	8,1%	19,4%	5,4%	2,5%	12,2%	-10,3%	7,6%	11,5%	21,1%	4,9%	2,1%	10,9%	-8,8%
Франција	6,7%	7,9%	14,2%	6,8%	1,5%	7,7%	2,2%	9,5%	10,6%	14,3%	6,1%	1,3%	4,9%	1,3%
Грција	8,8%	7,8%	14,1%	8,9%	-2,5%	29,7%	-6,5%	17,6%	14,4%	19,1%	10,7%	-2,7%	30,7%	-4,9%
Финска	7,9%	7,5%	9,2%	9,5%	0,2%	8,0%	15,6%	12,8%	11,4%	12,6%	11,9%	0,2%	8,5%	16,3%
Холандија	11,6%	6,7%	10,8%	5,8%	9,5%	0,7%	-	9,8%	5,4%	6,1%	3,3%	4,9%	0,3%	-
Белгија	6,7%	6,4%	8,5%	-4,4%	-8,9%	-12,0%	-	10,4%	9,5%	7,3%	-3,6%	-7,4%	-7,6%	-
Австрија	9,5%	4,8%	10,2%	15,1%	-2,0%	-15,5%	13,8%	11,2%	5,3%	7,9%	11,4%	-1,3%	-5,7%	5,7%
Германија	-0,4%	1,1%	3,7%	3,5%	-2,7%	1,4%	57,3%	-0,5%	1,2%	2,9%	2,8%	-2,0%	0,7%	27,3%
Нови земји-членки на ЕУ														
Естонија	22,6%	30,0%	25,3%	8,2%	-7,2%	-12,0%	-56,1%	64,7%	61,6%	34,7%	8,6%	-5,9%	-6,8%	-37,5%
Летонија	23,4%	27,9%	25,3%	9,4%	-9,6%	-4,9%	-29,1%	62,3%	57,8%	34,6%	10,4%	-7,8%	-3,5%	-23,2%
Литванија	12,8%	15,9%	18,7%	10,7%	-6,7%	-5,0%	-0,5%	56,5%	51,6%	43,4%	19,5%	-8,5%	-8,4%	-1,1%
Малта	8,1%	15,0%	112,3%	83,3%	-63,3%	53,2%	23,9%	8,1%	14,9%	43,5%	23,4%	-14,5%	5,3%	2,4%
Словенија	9,8%	11,8%	22,7%	14,3%	2,5%	2,1%	1,2%	22,7%	23,4%	36,6%	18,2%	2,5%	1,7%	1,0%
Словачка	7,4%	10,1%	9,2%	6,5%	0,6%	2,5%	3,6%	31,0%	37,3%	23,4%	15,8%	1,2%	5,3%	7,3%
Чешка	7,1%	9,1%	12,3%	6,9%	1,7%	1,1%	3,0%	27,9%	31,6%	30,3%	15,2%	3,0%	1,9%	5,1%
Унгарија	5,7%	8,0%	9,2%	10,3%	-3,6%	0,8%	0,2%	15,5%	19,0%	16,5%	16,6%	-4,4%	1,1%	0,4%
Полска	3,9%	6,4%	11,9%	6,8%	5,6%	6,0%	8,3%	16,2%	25,3%	38,5%	18,4%	10,9%	12,2%	15,7%
Бугарија	-	9,1%	26,6%	18,0%	2,8%	0,02%	-2,5%	-	24,3%	65,7%	31,6%	3,7%	0,1%	-8,6%
Романија	-	11,6%	11,3%	6,3%	-0,9%	0,5%	2,3%	-	68,4%	50,6%	20,8%	-2,0%	1,2%	5,8%
Р. Македонија	4,0%	6,9%	9,6%	10,4%	1,4%	3,0%	3,5%	19,9%	30,5%	39,1%	34,4%	3,5%	7,4%	8,5%

Извор: НБРМ, Извештајот за структура на банкарските системи во ЕУ, ЕЦБ, септември 2010 година и интернет-страницата на ММФ.

Забелешка: Податоците за земјите-членки на ЕУ за 2011 година се однесуваат на третиот квартал од годината.

2. Биланс на состојба на банките

Графикон бр. 12 Годишен апсолутен раст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти

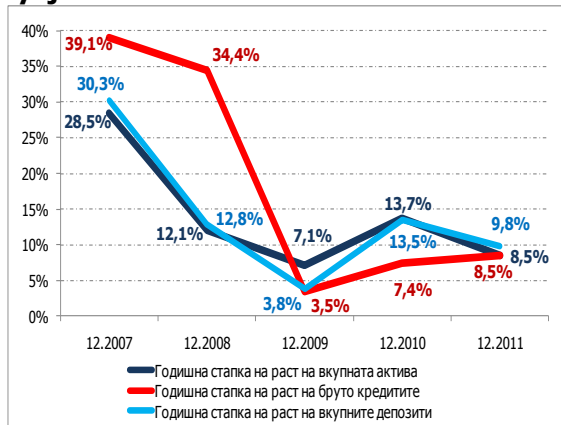

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во 2011 година, вкупната актива на банкарскиот систем растеше со забавено темпо во однос на 2010 година. На 31.12.2011 година, вкупната актива изнесуваше 331.176 милиони денари, а нејзиниот годишен раст (во висина од 8,5%) беше понизок за 5,2 процентни поена во споредба со растот остварен во претходната година. Истовремено забави годишниот раст на депозитите (кој изнесува 9,8%), а кредитниот раст забележа умерено годишно забрзување (и изнесува 8,5%).

Графикон бр. 13 Годишни стапки на раст на активата, кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на вкупните активности во 2011 година главно беше отсликан во растот на бруто-кредитите одобрени на нефинансискиот сектор, кон кои банките насочија 61,3% од годишниот раст на изворите на средства. Притоа, бруто-кредитите¹⁷ на нефинансиските субјекти забележаа умерено забрзување на растот (за 1,1 процентен поен) во однос на 2010 година. Тие остварија и највисок апсолутен годишен раст во рамки на вкупната актива. Значаен придонес (од 17,0%) во растот на вкупните средства на банките во 2011 година имаа и вложувањата во хартии од вредност.

Табела бр. 6 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари		Структура		Промена 31.12.2011/31.12.2010			
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	Апсолутна промена	Во проценти	Во структурата (во процентни поени)	Учество во промената
Парични средства и средства на сметка кај НБРМ	34.674	38.227	11,4%	11,5%	3.553	10,2%	0,2	13,7%
Вложувања во хартии од вредност	45.439	49.831	14,9%	15,0%	4.391	9,7%	0,2	17,0%
<i>Од кои во матични лица</i>	0	0	-	-	-	-	-	-
Пласмани кај банки и други финансиски институции	40.609	43.528	13,3%	13,1%	2.919	7,2%	-0,2	11,3%
<i>Од кои во матични лица</i>	2.026	1.537	-	-	-489	-24,1%	-	-
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	168.346	181.017	55,1%	54,7%	12.670	7,5%	-0,5	48,9%
<i>Бруто кредити на нефинансиски субјекти</i>	186.545	202.405	61,1%	61,1%	15.860	8,5%	0,01	61,3%
<i>Од кои во матични лица</i>	77	78	-	-	1	1,6%	-	-
<i>Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти</i>	(708)	(855)	-0,2%	-0,3%	-146	20,7%	-	-
<i>Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти</i>	(17.491)	(20.534)	-5,7%	-6,2%	-3.043	17,4%	-	-
Пресметана камата и останата актива	7.887	10.382	2,6%	3,1%	2.495	31,6%	0,6	9,6%
Основни и нематеријални средства	8.334	8.192	2,7%	2,5%	-142	-1,7%	-0,3	-0,5%
Неиздвоена исправка на вредноста	0	0	0,0%	0,0%	0	0,0%	0,0	0,0%
Вкупна актива	305.290	331.176	100,0%	100,0%	25.886	8,5%	0,0	100,0%
Депозити од банки и останати финансиски институции	18.372	13.861	6,0%	4,2%	-4.511	-24,6%	-1,8	-17,4%
Депозити на нефинансиски субјекти	213.270	234.161	69,9%	70,7%	20.892	9,8%	0,8	80,7%
Заеми (краткорочни и долгорочни)	32.729	38.500	10,7%	11,6%	5.771	17,6%	0,9	22,3%
Останата пасива	8.002	7.246	2,6%	2,2%	-757	-9,5%	-0,4	-2,9%
Поседна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	661	819	0,2%	0,2%	158	23,8%	0,0	0,6%
Капитал и резерви	32.256	36.590	10,6%	11,0%	4.334	13,4%	0,5	16,7%
Вкупна пасива	305.290	331.176	100,0%	100,0%	25.886	8,5%	0,0	100,0%

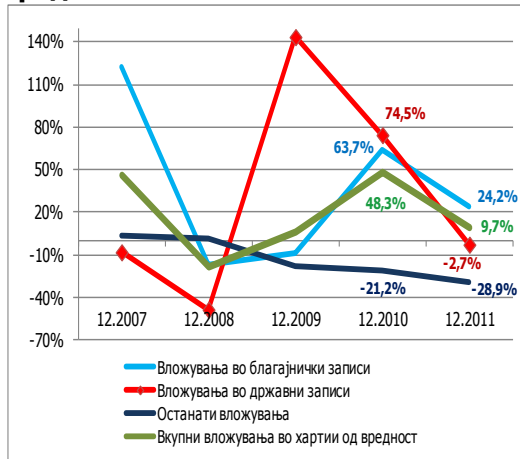
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“ од анексот бр. 1 во оваа табела е вклучена во позицијата „парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.

¹⁷ Подетална анализа на структурата и движењата на кредитите одобрени на нефинансиските субјекти е дадена во делот 3. Кредитна активност на банките.

Графикон бр. 14 Годишна динамика на портфолиото на хартии од вредност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 15 Структура на портфолиото на хартии од вредност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вложувањата на банките во благајнички записи целосно (143,1%) го определија годишниот раст на вкупните вложувања во хартии од вредност. Во 2011 година, пласманите во овие нискоризични инструменти пораснаа за 6.285 милиони денари во однос на претходната година. Во споредба со изразените надолни движења на вложувањата во хартии од вредност во првата половина на 2011 година, банките покажаа зголемен интерес за вложување во благајничките записи во втората половина од годината¹⁸. Вложувањата на банките во државни записи забележаа годишно намалување од 387 милиони денари.

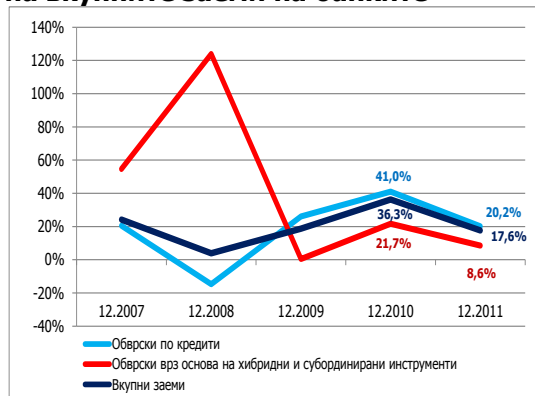
Благајничките записи се најзастапени во структурата на вкупното портфолио на хартии од вредност на банките.

Пласманите кај банките и другите финансиски институции остварија годишен раст за 7,2%. Нивниот раст во најголем дел (68,9%) беше определен од пласманите кај домашните банки (кои на годишна основа се зголемија за 2.012 милиони денари или за

¹⁸ Почнувајќи од март 2011 година, на банките им се овозможи да ги користат единствено пласманите во новововедениот инструмент на Народната банка, записи на шестмесечниот депозит (наместо сите пласмани во инструментите на монетарната политика) за постигнување на стапките на ликвидност, и во денари и во девизи. Со новата Одлука за управување со ликвидносниот ризик на банките од септември 2011 година, се воведо следење единствена стапка на ликвидност, поради што вложувањата на банките во шестмесечниот депозит кај Народната банка беа пренасочени кон вложувања во благајнички записи.

Графикон бр. 16 Годишна динамика на вкупните заеми на банките

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 17 Структура на вкупните заеми на банките

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

24,9%¹⁹), додека пласманите во странски банки придонесоа со близу 1/3.

Годишното зголемување на депозитите на нефинансиските субјекти²⁰ услови најголем дел (80,7%) од растот на активностите на банките. И покрај забавувањето на годишната стапка на раст на вкупните депозити на нефинансиските субјекти, тие го зголемија доминантното учество во структурата на вкупната пасива.

Значителен дел од растот на вкупната пасива во 2011 година се должеше и на зголеменото користење заеми²¹ од страна на банките во однос на претходната година (пред сè кај две банки од групата средни банки). Обврските врз основа на кредити останаа најзастапени во структурата на вкупните заеми на банките.

Обврските врз основа на кредити се зголемија за 5.159 милиони денари (или за 20,2%) на годишна основа и определија 89,4% од вкупниот раст на заемите на банките. Притоа, 57,7% од растот на обврските врз основа на кредити е резултат на зголемувањето на кредитите од резиденти²², кое е најприсутно кај една голема и една средна банка.

Останатиот дел (42,3%) од годишното зголемување на вкупните обврски врз основа на кредити беше определен од обврските врз основа на кредити кон нерезиденти, кои забележаа раст од 2.184 милиони денари

¹⁹ Растот на пласманите кај домашните банки е резултат на растот на кредитите одобрени на домашните банки (пред сè на пласманите на МБПР АД Скопје од кредитната линија од Европската инвестициска банка кон домашните банки) за 3.494 милиони денари или за 59,5% и намалувањето на сметките кај домашни банки за 1.482 милиони денари или за 66,6%. Доколку од анализата се исклучат пласманите на МБПР, пласманите кај домашните банки би се намалиле за 215 милиони денари или 3,7%.

²⁰ Подетална анализа на структурата и движењата на депозитите на нефинансиските субјекти е дадена во делот 4. Депозитна активност на банките.

²¹ Вкупните заеми на банките ги вклучуваат обврските врз основа на кредити и обврските врз основа на хибридни и субординирани инструменти. Подетална анализа на изворите на финансирање (вклучително и изворите од матичните лица) е дадена во делот III.2. Ликвидносен ризик.

²² Зголемувањето на обврските врз основа на кредитите од резиденти се должи на зголемувањето на кредитите од домашните финансиски институции од МБПР. Доколку од анализата се исклучат кредитите од ЕИБ користени преку МБПР, обврските врз основа на кредитите од резиденти се намалуваат за 97 милиони денари или за 1%.

(растот во целост се должи на кредитната линија од ЕИБ).

Обврските врз основа на субординирани и хибридни инструменти остварија годишен раст од 612 милиони денари или за 8,6%. И покрај тоа, нивното учество во структурата на вкупните заеми умерено се намали.

Позначителното годишно намалување на депозитите од банки и останати финансиски институции е резултат на намалувањето на депозитите на нерезидентите - финансиски друштва за 3.764 милиони денари, или 49,3%, кое во најголем дел е сконцентрирано кај една голема и една средна банка.

Графикон бр. 18 Обврски кон нерезиденти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во 2011 година, обврските кон нерезиденти се намалија за 946 милиони денари (или за 2,7%), што предизвика и намалување на нивното учество во вкупната пасива на банкарскиот систем. Ваквото намалување во целост е резултат на веќе споменатото годишно намалување на депозитите од нерезиденти – финансиски институции (во најголем дел кај една голема и една средна банка). На 31.12.2011 година, обврските кон матичните лица изнесуваа 16.043 милиони денари и учествуваа со 4,8% во вкупната пасива на банките.

Графикон бр. 19 Побарувања од нерезиденти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Побарувањата од нерезидентите забележаа годишно зголемување од 808 милиони денари, или за 2,6%. И покрај тоа, нивното учество во структурата на вкупната актива на банките незначително се намали. Пласманите на сметки кај странски банки, како најзастапени (со 99,1%) во побарувањата од нерезидентите, забележаа годишен раст од 916 милиони денари, или за 2,9%. Притоа, тие целосно го определија годишното зголемување на вкупните побарувања од нерезидентите. Растот на пласманите на сметки кај странски банки е резултат на зголемувањето на оваа ставка кај една средна

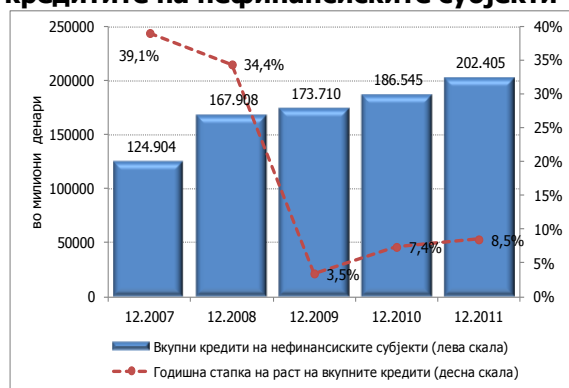

банка. Побарувањата од матичните лица во 2011 година изнесуваа 2.272 милиона денари и учествуваа со само 0,7% во вкупната актива на банките.

3. Кредитна активност на банките (кредити на нефинансиски субјекти)

Во 2011 година умерено забрза растот на кредитната активност на банките. Се очекува да се задржи ваквиот раст на кредитна активност, имајќи ги предвид резултатите од спроведената Анкета за кредитната активност во јануари 2012 година, според која банките очекуваат одржување на истите услови за кредитирање на корпоративниот сектор и населението, како и извесно зголемување на побарувачката за кредити. Сè уште присутната воздржаност на банките за кредитирање, главно во втората половина од 2011 година, е тесно поврзана со должничката криза во евро-зоната и неизвесноста во однос на закрепнувањето на домашната економска активност. Значајна детерминанта на идната кредитна активност, во услови на стабилни домашни извори на финансирање на банките, е квалитетот на проектите за кои се бара кредитна поддршка. Растот на нефункционалните кредити е потврда дека се уште постојат ризици кои се главно детерминирани од неизвесноста во врска со темпото на домашната економска активност и странската побарувачка. Од друга страна, се засилуваат активностите на банките за унапредување на системот за управување со кредитниот ризик уште при самото одобрување на кредитната изложеност, што претставува неминовен фактор за квалитетот на кредитното портфолио.

Графикон бр. 20 Годишен раст на кредитите на нефинансиските субјекти

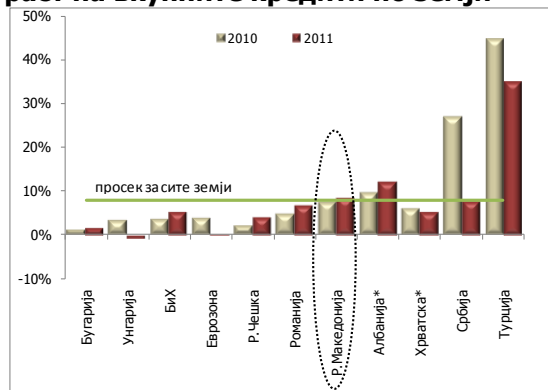

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Умереното забрзување на кредитниот раст во најголем дел (87,6%) беше условен од трите големи банки и две средни банки. Притоа, дванаесет банки остварија раст на кредитната активност на годишна основа, којшто кај овие банки се движи од 4,3% до 59,9%, со медијана 11,2%.

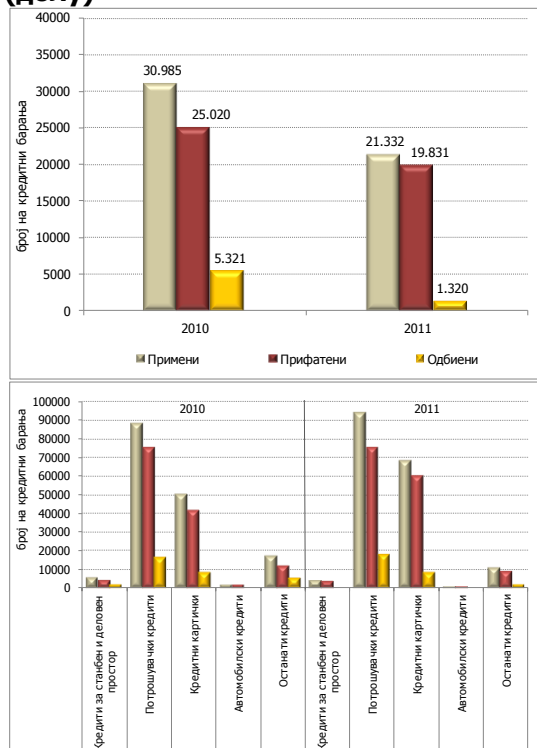
Графикон бр. 21 Годишни стапки на раст на вкупните кредити по земји

Извор: Народната банка, ЕУРОСТАТ и интернет-страниците на соодветните централни банки.

*Податоците за Албанија и за Хрватска се со состојба на кредитите од ноември, 2011 година.

Графикон бр. 22 Примени, прифатени и одбиени кредитни барања за претпријатија (горе) и физички лица (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

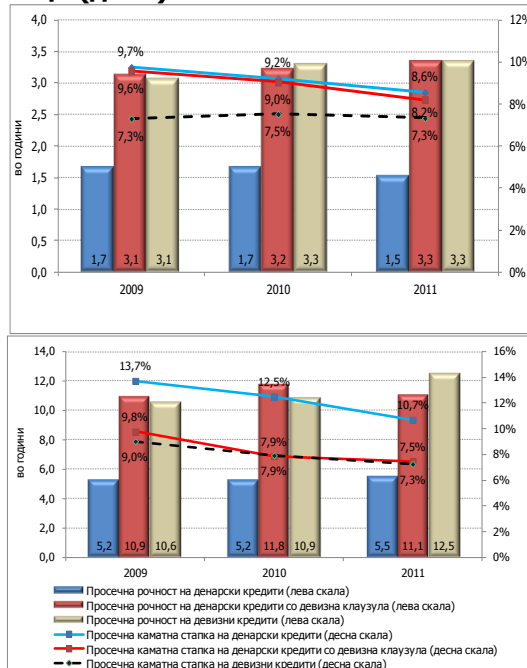
Годишната стапка на раст на кредитите во Република Македонија во 2011 година е над просекот во регионот, односно над годишната стапка на раст на кредитите кај останатите земји опфатени во примерокот (со исклучок на Албанија и Турција, кои во 2011 година се карактеризираат со двоцифрени стапки на раст од 12%, односно 10,4%, соодветно).

Бројот на примени кредитни барања за претпријатијата, на годишно ниво, е помал за 31,2%. Од друга страна, зголемен е интересот за кредити кај физичките лица (пораст на бројот на кредитни барања за 9,4%). Учеството на прифатените во примените кредитни барања за претпријатија, на годишно ниво, е повисоко за 12,3 процентни поени.

Според бројот на примени кредитни барања за производите наменети за физичките лица, **најголема заинтересираност постои за потрошувачките кредити, по кои следуваат кредитните картички.** Во 2011 година, најизразен пораст во кредитните барања на физичките лица има кај кредитните картички, кои го дефинираат и порастот на прифатените кредитни барања за физичките лица.

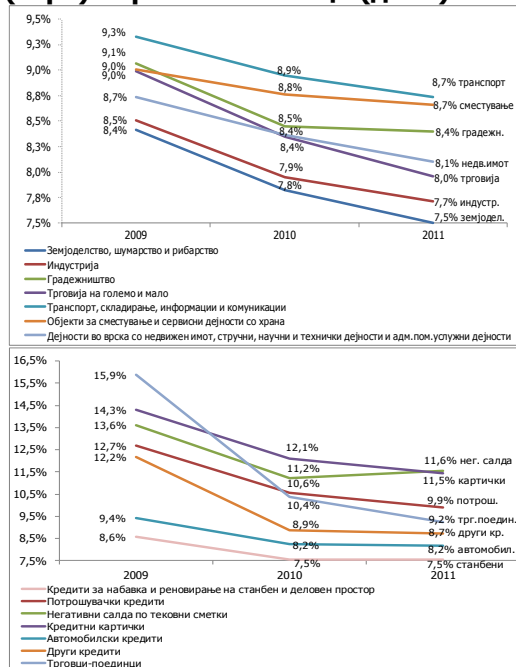

Графикон бр. 23 Просечна пондерирана каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на претпријатијата (горе) и физичките лица (доле)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците коишто ги пополнуваат банките во Кредитниот регистар.

Графикон бр. 24 Просечна каматна стапка на кредитите на претпријатијата и другите клиенти (горе) и физичките лица (доле)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците коишто ги пополнуваат банките во Кредитниот регистар.

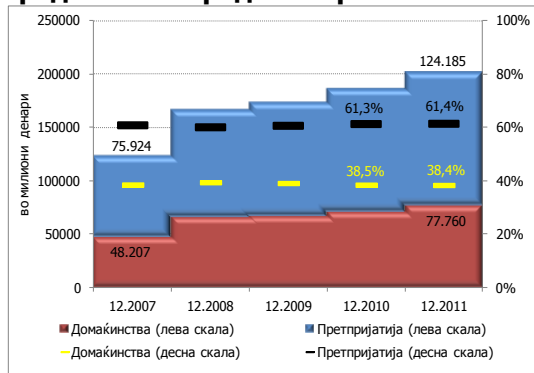
Во 2011 година, продолжи трендот на намалување на просечните каматни стапки на новоодобрените кредити и кај двата сектора. Кај претпријатијата, просечните каматни стапки на новоодобрените кредити во денари со девизна клаузула и во денари се намалија за 0,8 процентни поени и за 0,7 процентни поени, соодветно. Со тоа се намали разликата помеѓу овие каматни стапки и просечната каматна стапка кај кредитите во девизи, која е на најниско и непроменето ниво во однос на 2009 година. Просечната каматна стапка кај новоодобрените кредити на физичките лица забележа поголемо намалување кај кредитите во денари (1,8 процентни поени), за разлика од 2010 година, кога најголемиот пад беше забележан кај кредитите во денари со девизна клаузула.

Просечната рочност на новоодобрените кредити во 2011 година незначително се промени и кај двата сектора, со исклучок на просечната рочност на кредитите во девизи кај физичките лица, која се зголеми за 1,6 години.

Гледано по одделни дејности, односно кредитни производи, во 2011 година продолжи трендот на намалување на просечната каматна стапка, но позабавено во однос на 2010 година (посебно кај кредитите на домаќинствата). Кај некои дејности и производи, просечната каматна стапка се задржа непроменета. Единствено кај негативните салда по тековни сметки се забележа незначително зголемување на просечната каматна стапка од 0,4 процентни поени на годишно ниво.

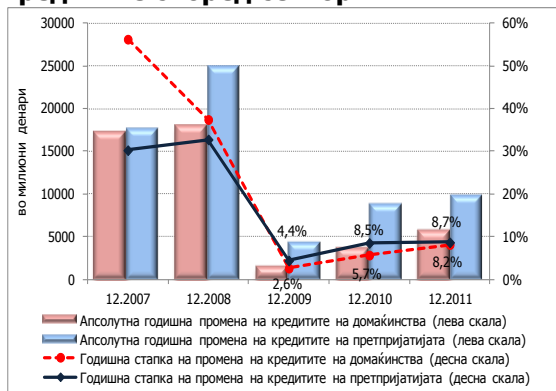
Графикон бр. 25 Структура на кредитите според сектори

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Во 2011 година, структурата на кредитите според сектори остана непроменета во однос на претходните години. Кредитите на претпријатијата и понатаму се најзастапени во структурата на вкупните кредити со учество од 61,4%²³.

Графикон бр. 26 Годишни промени на кредитите според сектори

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Забрзувањето на кредитниот раст во 2011 година беше карактеристично кај домаќинствата, додека кредитите на претпријатијата растеа со речиси истата динамика како во 2010 година. Сепак, кредитите на претпријатијата и понатаму растат побрзо од кредитите на домаќинствата, со што имаа и поголем придонес (62,6%) во вкупниот кредитен раст.

На 31.12.2011 година, клиентите од дејноста „индустрија“ и „трговија на големо и мало“ зафаќаат најголем дел од кредитната поддршка на банките на претпријатијата и другите клиенти²⁴. Потрошувачките кредити и кредитните картички и понатаму се најкористените кредитни производи кај домаќинствата. Вкупниот годишен раст на кредитната изложеност во 2011 година, е дефиниран во најголема мера од растот на изложеноста кон клиентите кои се занимаваат со трговија на големо и мало (20,1%), како и од растот на потрошувачките кредити (22,1%).

²³ Анекс бр. 6

²⁴ Изложеноста кон претпријатијата и другите клиенти се однесува на вкупната изложеност кон нефинансиски правни лица, државата, непрофитните институции кои им служат на домаќинствата и нерезидентите.

Табела бр. 7 Кредитна изложеност по одделни дејности/кредитни производи

Сектори	Кредитни производи / одделни дејности	Изложеност на кредитен ризик во милиони денари на 31.12.2011 година	Апсолутна годишна промена на изложеноста на кредитен ризик во милиони денари	Годишна стапка на промена	Учество во вкупниот пораст на изложеноста на кредитен ризик
ДОМАЌИНСТВА	Кредити за набавка и реновирање на станбен и деловен простор	19.353	2.286	13,4%	10,4%
	Потрошувачки кредити	33.318	4.857	17,1%	22,1%
	Негативни салда по тековни сметки	9.450	198	2,1%	0,9%
	Кредитни картички	21.273	-1.874	-8,1%	-8,5%
	Автомобилски кредити	3.331	-888	-21,1%	-4,0%
	Други кредити	1.222	98	8,7%	0,4%
	Трговци-поединци	3.028	-231	-7,1%	-1,1%
ВКУПНО ДОМАЌИНСТВА		90.974	4.446	5,1%	20,3%
ПРЕТПРИАТНА И ДРУГИ КЛИЕНТИ	Земјоделство, шумарство и рибарство	4.474	146	3,4%	0,7%
	Индустрија	51.304	1.356	2,7%	6,2%
	Градежништво	16.619	1.196	7,8%	5,4%
	Трговија на големо и мало	49.161	4.410	9,9%	20,1%
	Транспорт, складирање, информации и комуникации	11.181	321	3,0%	1,5%
	Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	3.518	-180	-4,9%	-0,8%
	Дејности во врска со недвижен имот, стручни, научни и технички дејности и адм.пом.услужни дејности	10.088	1.872	22,8%	8,5%
Останати дејности	4.203	154	3,8%	0,7%	
ВКУПНО ПРЕТПРИАТНА И ДРУГИ КЛИЕНТИ		150.549	9.275	6,6%	42,3%
ВКУПНА ИЗЛОЖЕНОСТ НА КРЕДИТЕН РИЗИК		338.062	21.939	6,9%	100,0%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Подетални движења на кредитната изложеност кон сите дејности и кредитни производи се наведени во анексот бр.13

На 31.12.2011 година, пондерираната просечна преостаната рочност (изразена како просечен период до достасување во години) беше најдолга кај кредитите за набавка и реновирање на станбен и деловен простор (14,4 години), Во однос на 31.12.2010 година, промените во просечниот период на достасување кај кредитите на нефинансиските субјекти не се значајни, но главно се во насока на зголемување на просечната рочност.

Табела бр. 8 Пондерирана просечна преостаната рочност на кредитите одобрени на нефинансиски субјекти (по дејности и кредитни производи)

Дејност за претпријатија и други клиенти / Кредитен производ за домаќинства	Просечен период до достасување (во години) на 31.12.2010 година	Просечен период до достасување (во години) на 31.12.2011 година
Земјоделство, шумарство и рибарство	3,4	3,2
Индустрија	3,1	3,0
Градежништво	2,8	2,8
Трговија на големо и мало	2,9	2,6
Транспорт, складирање, информации и комуникации	3,2	3,0
Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	4,2	3,4
Дејности во врска со недвижен имот, стручни, научни и технички дејности и адм.пом.услужни дејности	3,0	3,7
Останати дејности	3,7	3,7
Кредити за набавка и реновирање на станбен и деловен простор	14,6	14,4
Потрошувачки кредити	5,0	5,3
Негативни салда по тековни сметки	0,6	0,5
Кредитни картички	1,4	1,1
Автомобилски кредити	3,8	3,4
Други кредити	10,3	10,1
Трговци-поединци	2,6	3,0

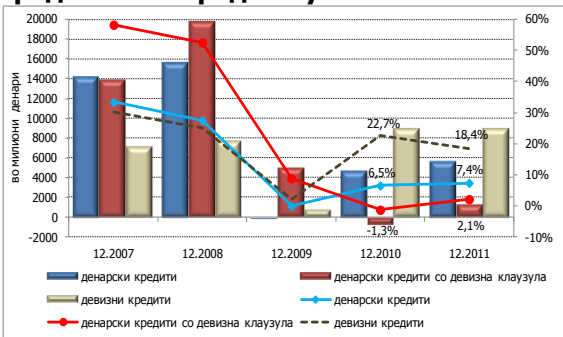
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 27 Структура на кредитите според валутата

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 28 Годишни промени на кредитите според валутата

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Графикон бр. 29 Валутна структура на кредитите по сектори

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Структурата на кредитите според валутата е непроменета во однос на претходната година. Кредитите со валутна компонента (девизни кредити и кредити во денари со девизна клаузула) и понатаму ја задржуваат доминантната позиција со учество од 59,2% во вкупните кредити²⁵. Притоа, во однос на 2010 година, учеството на девизните кредити се зголеми за 2,4 процентни поени, за сметка на намалувањето на учеството на денарските кредити со девизна клаузула.

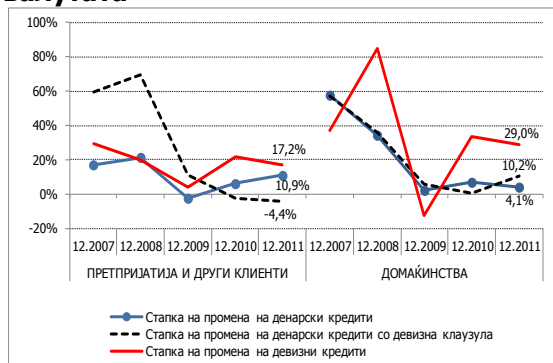
Зголеменото учество на девизните кредити е резултат на нивниот годишен раст од 8.886 милиони денари или 18,4%, што претставува највисок годишен раст од аспект на валутната структура на кредитите. Со тоа, овие кредити го задржаа приматот на главен двигател (со учество од 56%) на вкупниот раст на кредитите. Денарските кредити растеа побавно во однос на девизните кредити, но сепак придонесоа со 35,8% во вкупниот раст на кредитите. За разлика од претходната година, денарските кредити со девизна клаузула прикажаа позитивна годишна промена од 2,1%.

Кредитирањето со валутна компонента и понатаму е позастапено во структурата на кредитите на претпријатијата, додека кај кредитите на домаќинствата најголемо учество имаат денарските кредити.

²⁵ Анекс бр.6

Графикон бр. 30 Годишни стапки на раст на кредитите според секторот и валутата

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Девизните кредити на претпријатијата и на другите клиенти учествуваа со 74,3% во вкупниот годишен раст на кредитите на претпријатија и другите клиенти. Тие регистрираа годишен раст од 17,2%, што претставува извесно забавување во однос на претходната година. Стапката на раст на девизните кредити на домаќинствата беше уште повисока и изнесуваше 29%, но сепак, за растот на кредитите на домаќинствата, на годишна основа, најголем придонес (47,7%) имаа денарските кредити со девизна клаузула.

Во вкупната изложеност кон резиденти коишто користат кредити во девизи и кредити во денари со девизна клаузула, доминира учеството на резидентите со неусогласена девизна позиција²⁶ (физички лица и останати претпријатија) од 90,4%. Најголем придонес во вкупниот годишен пораст на кредитите со валутна компонента, имаат девизните кредити за плаќање во земјата (69,8%). Кредитите за плаќање во странство учествуваат со само 16,9% во вкупниот годишен пораст, детерминирано од порастот на кредитите кај претпријатијата кај кои цената на доминантниот производ зависи од движењата на цената на тој производ на светските берзи. Кредитите на претпријатијата коишто се нето-извозници, забележаа годишно намалување од 21,1%.

Табела бр. 9 Девизни кредити и денарски кредити со девизна клаузула на резиденти

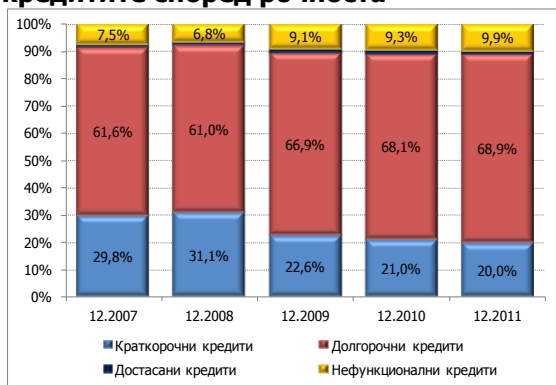
Категории на резиденти	31.12.2011			Вкупно на 31.12.2011 година	Апсолутна годишна промена			Годишна стапка на промена			Уч.
	Кредити за плаќање во странство	Кредити за плаќање во земјата	Денарски кредити со девизна клаузула		Кредити за плаќање во странство	Кредити за плаќање во земјата	Денарски кредити со девизна клаузула	Кредити за плаќање во странство	Кредити за плаќање во земјата	Денарски кредити со девизна клаузула	
Претпријатија нето - извозници	2.935	1.919	2.719	7.572	-786	642	-1.382	-21,1%	50,2%	-33,7%	-45,4%
Претпријатија кај кои цената на доминантниот производ зависи од движењата на цената на тој производ на светските берзи	3.612	286	106	4.004	1.784	-136	-147	97,6%	-32,2%	-58,1%	103,0%
Физички лица	2	6.468	30.062	36.532	-3	1.478	2.843	-61,2%	29,6%	10,4%	-0,2%
Останати претпријатија	17.313	24.502	30.602	72.417	737	5.189	59	4,4%	26,9%	0,2%	42,5%
ВКУПНО	23.861	33.175	63.489	120.525	1.732	7.174	1.373	7,8%	27,6%	2,2%	16,9%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

²⁶ Се смета дека клиентот има усогласена девизна позиција доколку неговите очекувани девизни приливи, девизни побарувања и денарски побарувања со девизна клаузула покриваат најмалку 80% од неговите вкупни очекувани девизни одливи, девизни обврски и денарски обврски со девизна клаузула, како и клиентите кај кои цената на доминантниот производ зависи од движењата на цената на тој производ на светските берзи.

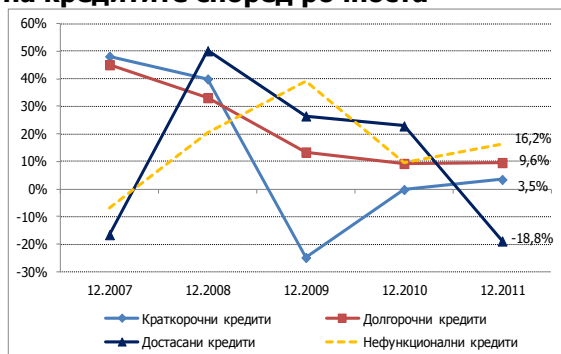
Графикон бр. 31 Структура на кредитите според рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Долгорочните кредити ја задржаа и зајакнаа доминантната позиција во рочната структура на вкупните кредити за сметка на намаленото учество на краткорочните кредити²⁷. Учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити се зголеми за 0,6 процентни поени, во однос на 31.12.2010 година и изнесуваше 9,9%.

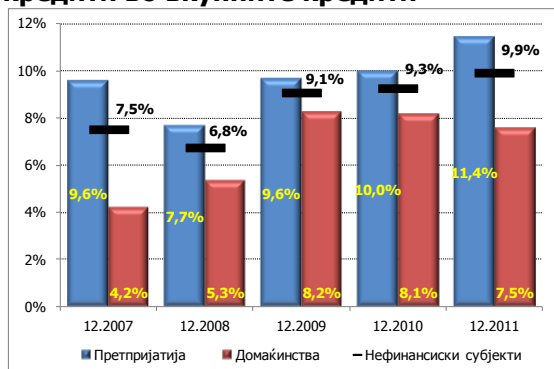
Графикон бр. 32 Годишни стапки на раст на кредитите според рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Долгорочните кредити придонесоа во растот на вкупните кредити со 77,2%, регистрирајќи годишна стапка на раст од 9,6% (речиси непроменета во однос на претходната година). Втори најзначајни кредити коишто придонесоа за растот на вкупните кредити со 17,7% беа нефункционалните кредити, кои по извесното забавување на динамиката во 2010 година, забележаа годишен пораст од 2.800 милиони денари, односно 16,2%. Достасаните, а ненаплатени кредити во 2011 година, забележаа годишно намалување за 18,8%.

Графикон бр. 33 Нефункционални кредити во вкупните кредити

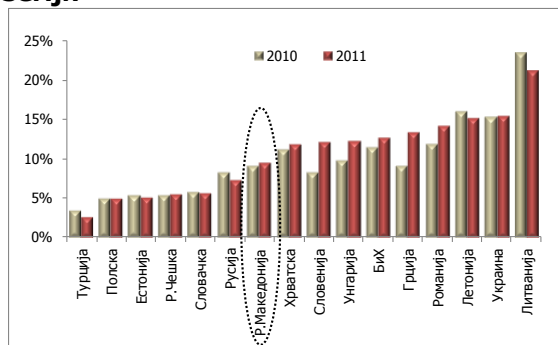
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Растот на нефункционалните кредити во 2011 година услови промени на нивното учество во вкупните кредити и по сектори. Порастот речиси во целост се должи на кредитите со валутна компонента на претпријатија. Гледано по сектори, годишната стапка на раст на нефункционалните кредити на претпријатија изнесува 24,6%, а на домаќинства 0,1%, наспроти претходната година, кога овие стапки беа на ниво од 12,3% и 4,7%, соодветно. За разлика од постојаниот нагорен тренд на учеството на нефункционалните во вкупните кредити на претпријатија, започнат во 2008 година, кај нефункционалните кредити на домаќинствата

²⁷ Анекс бр. 6

Графикон бр. 34 Нефункционални кредити во вкупни кредити, по одделни земји

Извор: Базата на индикатори за финансиска стабилност на ММФ.

во последните две години може да се забележи намалување на учеството во вкупните кредити на овој сектор.

Учеството на нефункционалните во вкупните кредити, во банкарскиот систем на Република Македонија е во долната половина од групата анализирани земји.

4. Депозитна активност на банките (депозити на нефинансиски субјекти)

Во 2011 година, депозитното јадро на банките, иако со побавно темпо, продолжи да расте, што е особено значајно имајќи ја предвид неизвесноста поради должничката криза во евро-зоната и забавувањето на домашната економска активност во втората половина од годината. Значајна карактеристика на депозитната база на македонскиот банкарски систем во 2011 година е зголемената ориентација на депонентите за штедење во домашна валута, што предизвика побрз раст на денарските депозити во однос на депозитите со валутна компонента. Притоа, главен двигател на годишниот раст на депозитната база на банките беа домаќинствата.

Графикон бр. 35 Депозити на нефинансиски субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 31.12.2011 година, вкупните депозити на нефинансиските субјекти изнесуваа 234.161 милион денари. Тие продолжија да растат и во споредба со 31.12.2010 година се зголемија за 20.892 милиони денари или 9,8%. Растот на депозитната база на банките забави за 3,7 проценти поени во однос на годишниот раст остварен во 2010 година (анекси бр.9, 10, 11 и 12).

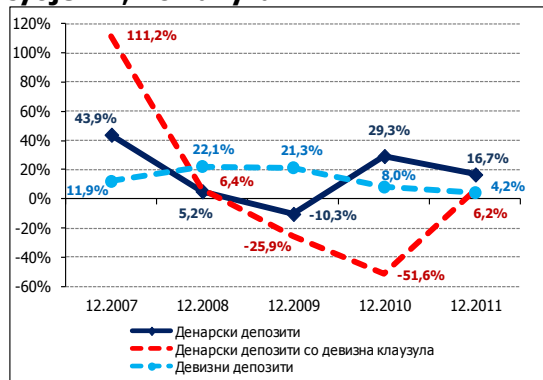

Графикон бр. 36 Годишен раст на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37 Годишен раст на депозитите на нефинансиските субјекти, по валута

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38 Валутна структура на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На годишна основа, депозитите на нефинансиските субјекти се зголемија кај речиси сите банки, а најголем дел (72,6%) од растот е детерминиран од растот на депозитите кај две големи банки и една средна банка.

Во 2011 година се забележа поголема склоност за штедење во домашната валута. Ваквата склоност беше изразена преку побрзиот раст на денарските депозити, коишто остварија највисок апсолутен годишен раст (од 15.848 милиони денари или 16,7%) и имаа најголем придонес (75,9%) во годишниот раст на вкупните депозити на банките²⁸. Притоа, денарските депозити на нефинансиските субјекти во 2011 како и во 2010 година растеа со побрза динамика во однос на девизните депозити. Најголем дел (80,1%) од растот на денарските депозити се должи на раст на денарските депозити на домаќинствата, и тоа кај три банки.

Девизните депозити се зголемија за 4.778 милиони денари на годишна основа, додека нивниот придонес во растот на вкупните депозити на банките изнесуваше 22,9%. Зголемувањето на девизните депозити во 2011 година беше во целост (107,1%) детерминирано од растот на девизните депозити на домаќинствата, во најголем дел (48,4%) кај една банка од групата големи банки. Денарските депозити со девизна клаузула остварија раст, со што дојде до

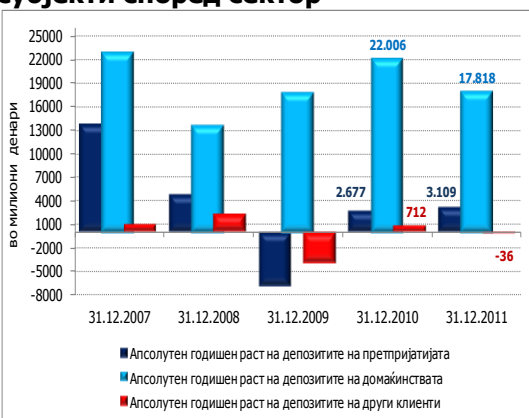
²⁸ Растот на денарските депозити беше особено изразен во декември 2011 година, кога само за еден месец денарските депозити се зголемија за 6.873 милиони денари или за 6,6%.

прекин на надолното движење регистрирано во последните четири години. И покрај тоа, нивното учество во вкупните депозити е минимално.

На крајот на 2011 година, депозитите со валутна компонента останаа најзастапени во валутната структура на вкупните депозити на нефинансиските субјекти, и покрај годишниот раст на структурното учество на денарските депозити за 2,8 проценти поени.

Графикон бр. 39 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во 2011 година, главен двигател на депозитниот раст останаа депозитите на домаќинствата. Овие депозити забележаа најголем апсолутен пораст, но тој е понизок во однос на растот во 2010 година. Придонесот на депозитите на домаќинствата во растот на вкупната депозитна база изнесуваше 85,3%. Притоа, годишниот раст на депозитите на домаќинствата во најголем дел (71,3%) беше определен од растот на денарските депозити на домаќинствата, чиј раст беше воден од растот на долгорочните денарски депозити (49,3%).

Графикон бр. 40 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според сектор, во %

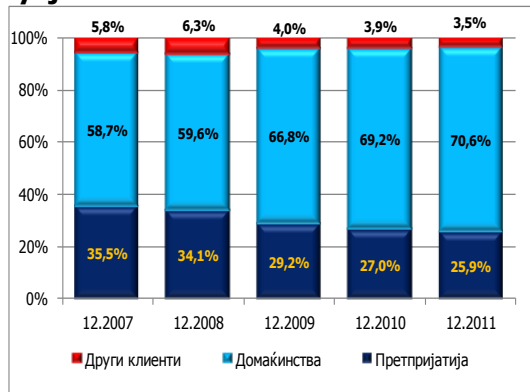

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Депозитите на претпријатијата остварија повисока стапка на раст (за 0,5 процентни поени) во однос на стапката на раст во 2010 година и придонесоа со 14,9% во годишниот раст на вкупните депозити. Растот на депозитите на претпријатијата речиси во целост (98,9%) беше определен од растот на денарските депозити, и тоа во најголем дел кај една банка од групата големи банки.

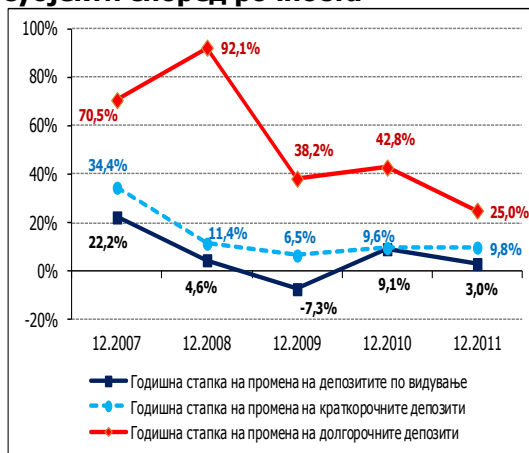

Графикон бр. 41 Секторска структура на депозитите на нефинансиските субјекти

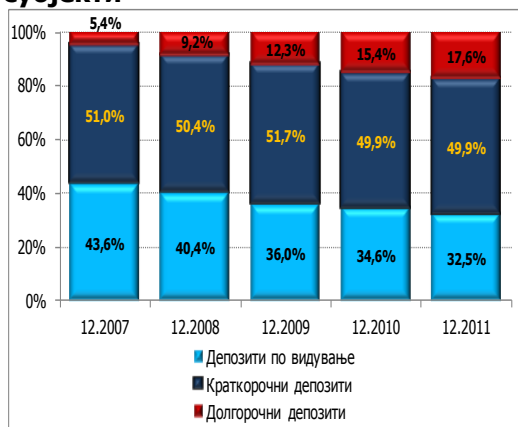
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 42 Годишна динамика на депозитите на нефинансиските субјекти според рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 43 Рочна структура на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Депозитите на домаќинствата дополнително го зацврстија своето доминантно учество во вкупните депозити на нефинансиските субјекти.

Според рочноста, преовладуваат депозитите на краток рок. Половина (49,9%) од годишниот раст на депозитите се должи на зголемувањето на краткорочното штедење. Во текот на 2011 година, депозитите орочени на краток рок забележаа најголем апсолутен раст во висина од 10.425 милиони денари. Најголем дел од растот е резултат на растот на краткорочните депозити кај една банка од групата големи банки.

Во растот на краткорочните депозити, поголем е придонесот на депозитите на домаќинствата (78,8%) и во денари и во девизи, во однос на придонесот на депозитите на претпријатијата (23,5%), чијшто раст беше пред сè во девизи.

Долгорочните депозити растеа со највисока стапка, но во 2011 година нивниот раст (кој изнесуваше 8.243 милиони денари) забави. Придонесот на долгорочните депозити во растот на вкупните депозити на банките изнесуваше 39,5%. Најголем придонес во растот на долгорочните депозити на банките (83,2%) имаа депозитите на домаќинствата, пред сè во денари, додека придонесот на долгорочните депозити на претпријатијата изнесуваше 14,4%.

Депозитите по видување се зголемија за 2.224 милиони денари, придонесувајќи во растот на вкупната депозитна база со 10,6% . Нивниот раст е определен во целост од зголемувањето на депозитите по видување на домаќинствата. Притоа, 69,2% од растот на депозитите по видување на домаќинствата се

должат на растот на овие депозити кај една банка од групата големи банки.

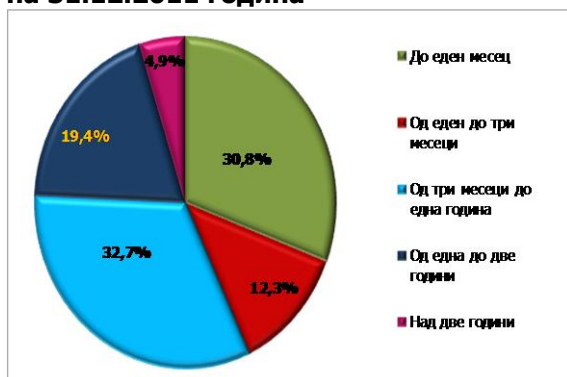
Како и во изминатите години, **краткорочните депозити се најзастапени во структурата на вкупните депозити на нефинансиските субјекти.** Учеството на долгорочните депозити во вкупната депозитна база се зголеми, за сметка на намалувањето на учеството на депозитите по видување.

Штедење на секторот „домаќинства“ - денарско наспроти девизно и краткорочно наспроти долгорочно

Склоноста за штедење на домаќинствата на краток рок не се менува во зависност од валутата во која се штеди. Анализата на рочната структура на денарските и на девизните депозити на домаќинствата ја покажува склоноста на депонентите да штедат на краток рок. На крајот на 2011 година, најголемо учество во структурата на денарското штедење имаат депозитите орочени на период до еден месец и од три месеци до една година. Долгорочните денарски депозити (орочени на период над една година) заземаат 24,3% во структурата на вкупното денарско штедење на домаќинствата.

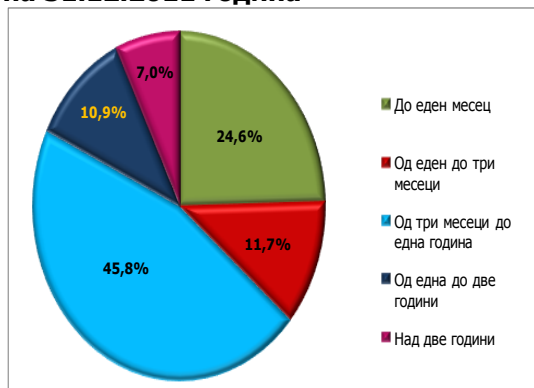
Краткорочните депозити се најзастапени (со 82,1%) и во структурата на девизното штедење на домаќинствата. Притоа, најмногу средства се орочени во девизни депозити на период од три месеци до една година. Учеството на депозитите орочени на долг рок заземаат 17,9% во структурата на вкупното девизно штедење на домаќинствата.

Графикон бр. 44 Рочна структура на денарското штедење на домаќинствата на 31.12.2011 година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 45 Рочна структура на девизното штедење на домаќинствата на 31.12.2011 година

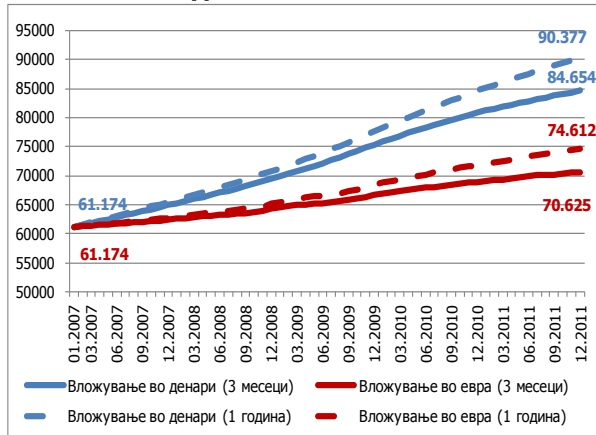

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

За да се утврди разликата помеѓу каматниот принос од штедењето во денари и штедењето во девизи кај секторот „домаќинства“, беше извршена симулација којашто предвидува орочување на износ од 1.000 евра, во денарска противвредност и во евра, и тоа на три месеци и на една година. Почетниот датум на орочување е 01.01.2007 година. По истекот на периодот на орочување (три месеци или една година), штедниот влог повторно се орочува, и така сè до декември 2011 година. Притоа, и кај двете рочности се врши месечно зголемување на износот на орочениот депозит за пресметаната камата, со користење на важечката каматна стапка на орочените депозити на 3 месеци и на 1 година, во денари и во евра. Од симулацијата, очигледна е

поголемата исплатливост на штедењето во денари во споредба со девизното штедење, како и штедењето на подолг рок.

Графикон бр. 46 Симулација на ефектите од штедење во денари или во девизи во периодот од 01.01.2007 година до 31.12.2011 година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

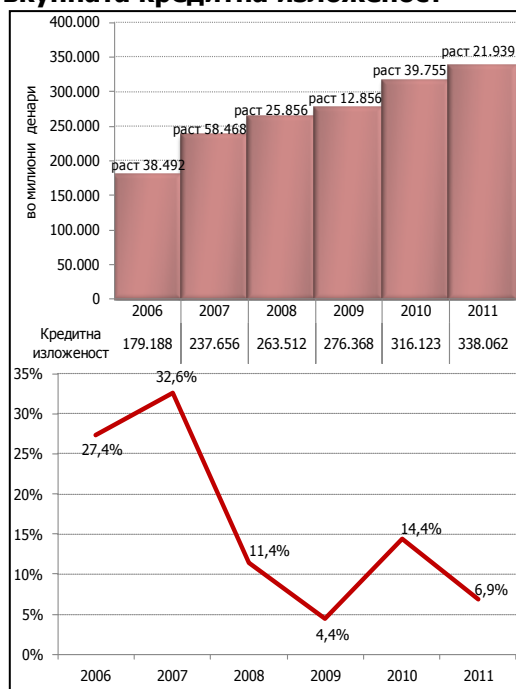

III. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Во услови на побавен раст на вкупната кредитна изложеност, а забрзан раст на изложеноста со повисока ризичност (класифицирана во категориите на ризик „В, Г и Д“), во 2011 година кредитниот ризик на кој се изложени банките се зголеми. Ваквиот тренд се забележуваше и преку забрзаниот раст на нефункционалните кредити и преку влошувањето на показателите за квалитетот на кредитното портфолио. Сепак, негативниот тренд на квалитетот на кредитното портфолио се ублажува преку целосната покриеност на нефункционалните кредити со вкупната издвоена исправка на вредноста и посебната резерва. Зголемениот кредитен ризик во најголем дел произлегува од изложеноста кон секторот „претпријатија“ и други клиенти. Ризичноста кај изложеноста во денари со девизна клаузула е најголема и најбрзо се зголемува. Резултатите од спроведените симулации за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик, покажаа поголема отпорност на банките во 2011 во однос на 2010 година.

Графикон бр. 47 Состојба и годишни апсолутни и релативни промени на вкупната кредитна изложеност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1 Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Во 2011 година, кредитната изложеност на банкарскиот систем континуирано растеше, но со забавено темпо во однос на претходната година. На годишно ниво, вкупната кредитна изложеност се зголеми за 21.939 милиони денари, од кои 62,5% отпаѓаат на растот на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти²⁹. Забавувањето на растот на вкупната кредитна изложеност се должи на речиси трипати помалиот раст на изложеноста кон финансиските дејности (оваа изложеност се зголеми за 8.977 милиони денари³⁰, односно за 12,7%, за разлика од 2010 година кога растот изнесуваше 23.816 милиони денари, или 36,9%).

Од аспект на секторската структура, растот на изложеноста кон секторот претпријатија и други клиенти исто така

²⁹ Изложеноста кон нефинансиски субјекти ја претставува вкупната кредитна изложеност, намалена за изложеноста кон дејностите „финансиски дејности и дејности за осигурување“ и „јавна управа и одбрана, задолжително социјално осигурување“. Изложеноста кон нефинансиските субјекти во 2011 година се зголеми за 13.721 милион денари, или за 6,0% (во 2010 година растот изнесуваше 15.897 милиони денари, или 7,5%).

³⁰ Во чиишто рамки вложувањата на банките во благајнички записи се зголемија за 6.285 милиони денари.

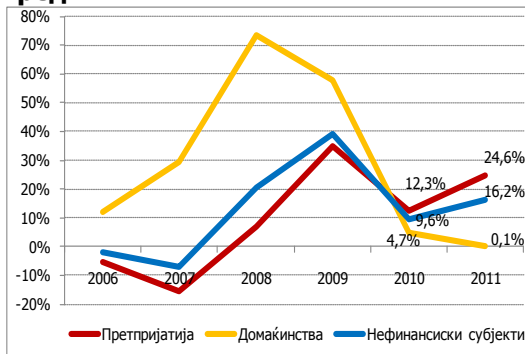

Графикон бр. 48 Годишна апсолутна промена на компонентите на кредитната изложеност

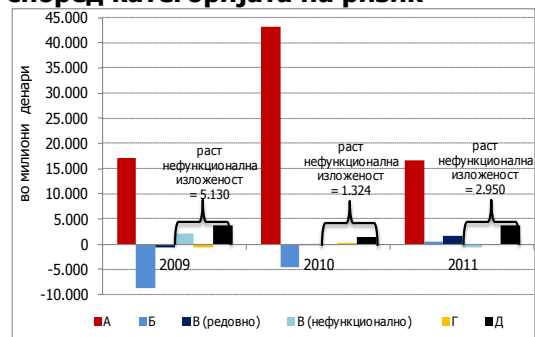
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 49 Годишни стапки на промена на нефункционалните кредити

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 50 Годишна апсолутна промена на кредитната изложеност според категоријата на ризик

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

забави и изнесуваше 6,6% (8,5% на крајот од 2010 година). Растот на изложеноста кон секторот домаќинства забележа помало забавување и изнесуваше 5,1% (5,9% на крајот од 2010 година).

Доминантна компонента во структурата и во годишниот раст на вкупната кредитна изложеност беа редовните кредити кои зафаќаа 66,8% од кредитната изложеност и учествуваа во нејзиниот годишен раст со 75,7% (анекс бр. 13). Од друга страна, врз забавувањето на растот на кредитната изложеност влијаеше вонбилансната изложеност. Таа опадна за 2.535 милиони денари (или за 6,1%), од кои 47% отпаѓаат на изложеноста врз основа на кредитни картички³¹.

Од друга страна пак, највисок годишен раст забележаа нефункционалните кредити кон нефинансиските субјекти (16,2%) што го зголеми нивното учество во вкупните кредити за 0,6 процентни поени (и на 31.12.2011 година изнесува 9,9%³²). Годишниот раст на нефункционалните кредити речиси во целост (99,7%) му се припишува на растот на овие кредити кај секторот „претпријатија“.

Забрзаниот раст на кредитната изложеност со нефункционален статус во целост се должи на растот на изложеноста во категоријата на ризик „Д“. Кредитната изложеност во категоријата на ризик „Д“ се зголеми за 3.759 милиони денари (32,7%)³³ и определи 127,4% од растот на кредитната изложеност со нефункционален статус. Останатите две категории на ризик

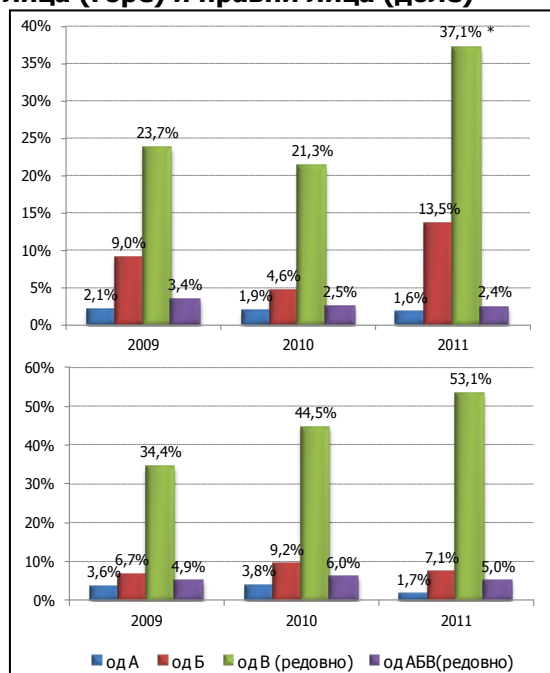
³¹ Намалувањето на вонбилансната изложеност е причина за намалувањето на вкупната изложеност врз основа на кредитни картички (за 1.874 милиони денари, или 8,1%).

³² Доколку се вклучат и финансиските субјекти, стапката на нефункционалните кредити изнесува 9,5% (9,0% на 31.12.2010 година).

³³ Најголем удел во растот на изложеноста во категорија на ризик „Д“ имаат трите големи банки со 63,5%.

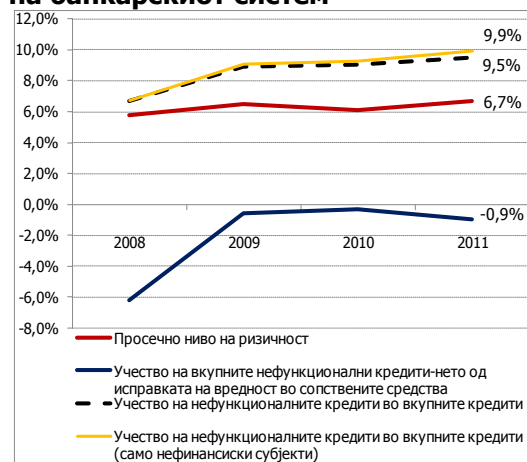
Графикон бр. 51 Премин на кредитните партии од редовен во нефункционален статус во текот на годината - физички лица (горе) и правни лица (доле)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Процентот е пресметан како сооднос меѓу бројот на кредитни партии кои добиле нефункционален статус во текот на една година и вкупниот број кредитни партии на почетокот на анализираниот период.

Графикон бр. 52 Показатели за квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

(компоненти на нефункционалната изложеност) „Г“ и нефункционалниот дел од „В“, на годишно ниво се намалија за 6,8% и 15,1%, соодветно³⁴.

Транзициската матрица за движењето на поодделните кредитни партии (поединечни договори за кредит) од редовен кон нефункционален статус, за периодот 31.12.2010 - 31.12.2011 година (анекс бр. 21), покажува дека има влошување на квалитетот на „старото“ кредитно портфолио и кај домаќинствата и кај нефинансиските правни лица (транзициската матрица го следи движењето кон нефункционален статус на оние кредитни партии кои постоеле на 31.12.2010 година, апстрахирајќи ги новоодобрените кредити во 2011 година). Влошувањето е поизразено кај правните лица, каде 53,1% од кредитните партии кои на 31.12.2010 година биле класифицирани во категоријата на ризик В (редовно) добиле нефункционален статус на 31.12.2011 година (37,1% кај физичките лица).

Од друга страна, 6,3% од нефункционалните кредитни партии на 31.12.2010 година кај физичките лица, односно 1,4% кај правните лица го напуштиле нефункционалниот статус и преминале во редовни побарувања.

Ваквите движења на компонентите на кредитната изложеност влијаеја во правец на влошување на показателите за квалитетот на кредитното портфолио (анекс бр. 16). Во однос на крајот на 2010 година, просечното ниво на ризициност и учеството на кредитната изложеност во „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност се зголемија за 0,6 и 0,9 процентни поени, соодветно. Позитивно се оценува целосната покриеност на нефункционалните кредити со пресметаната исправка на вредноста. Главно влијание врз влошувањето на показателите за кредитниот

³⁴ Годишното намалување на изложеноста во категоријата на ризик „Г“ во целост се должи на една голема банка, додека намалувањето на изложеноста во „В“ нефункционално се должи на една средна банка.

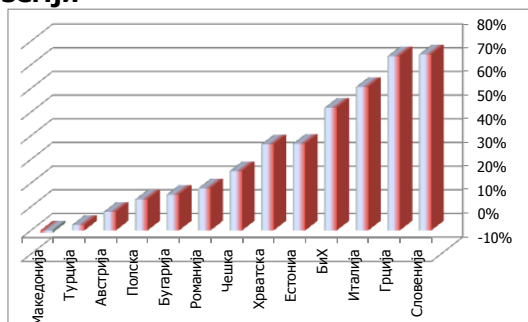

Графикон бр. 53 Пресметана исправка на вредност и посебна резерва и покриеност на нефункционалните кредити

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54 Учеството на нефункционалните кредити - нето од исправката на вредност во сопствените средства, кај одредени земји

Извор: Базата на индикатори за финансиска стабилност на ММФ. Податокот за РМ е со состојба на 31.12.2011, за Италија и Хрватска со 30.06.2011, Бугарија со 31.12.2009, а останатите земји со состојба на 30.09.2011 година.

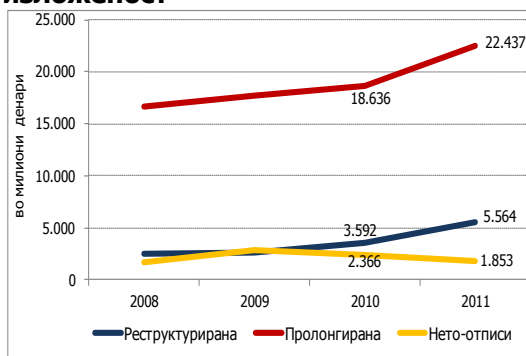
ризик имаше кредитната изложеност кон секторот „претпријатија“ и други клиенти, која учествува со 44,5% во вкупната кредитна изложеност. Кај овој сектор, причина за зголемениот кредитен ризик е годишниот раст на кредитната изложеност во најризичната категорија „Д“ (3.012 милиони денари) што придонесе и за зголемување на нефункционалната изложеност на ниво на банкарскиот систем. Притоа, 27,1% од годишниот раст на кредитната изложеност во категоријата „Д“ отпаѓа на прехранбената индустрија, додека највисокиот кредитен ризик произлегува од изложеноста кон дејноста „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ (анекс бр. 20). Влошувањето на показателите за квалитетот на кредитното портфолио кај домаќинствата беше позабавено, каде што изложеноста во „Д“ се зголеми за 709 милиони денари, наспроти намалувањето кај изложеноста во „В“ и „Г“ (за 113 и 583 милиони денари, соодветно). Најголемо влошување на показателите кај домаќинствата во 2011 година се забележува кај автомобилските кредити (анекс бр. 19).

Доминантен дел (88,7%) од годишниот раст на пресметаната исправка на вредност и посебна резерва на ниво на банкарскиот систем (2.903 милиони денари) се однесува на кредитирањето на секторот претпријатија и други клиенти (анекс бр.15). Од аспект на валутната структура, највисоко ниво на ризичност и влошување на показателите за кредитен ризик е присутно кај кредитната изложеност во денари со девизна клаузула (анекс бр. 18).

Во споредба со другите земји од регионот и пошироко, со целосната покриеност на нефункционалните кредити, банкарскиот систем на Република Македонија се наоѓа најниско на скалата за ризикот од покривање на загубите од евентуална целосна ненаплата на овие кредити. Притоа, највисоко на оваа скала се наоѓаат банкарските системи на Словенија и Грција, кај кои за покривање

Графикон бр. 55 Реструктурирана, пролонгирана и нето отпишана изложеност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на нето нефункционалните кредити би се искористиле 74,3% и 73,6% од сопствените средства, соодветно.

Во 2011 година забрза растот на реструктурираната³⁵ и пролонгираната изложеност, но од друга страна, нето отпишаната кредитна изложеност значително се намали. Со годишен раст од 61,8% и 20,4%, секторот „претпријатија“ е носител на растот на реструктурираната и кај пролонгираната изложеност, соодветно. Притоа, во структурата на вкупната кредитна изложеност се зголеми учеството на реструктурираната и пролонгираната изложеност за 0,5 и 0,7 процентни поени, соодветно. Просечното ниво на ризичност на реструктурираната изложеност видно се намали (од 52% на крајот од 2010 година, на 35,3%), додека кај пролонгираната изложеност, тоа се зголеми (од 10,7% на крајот од 2010 година, на 12,2%).

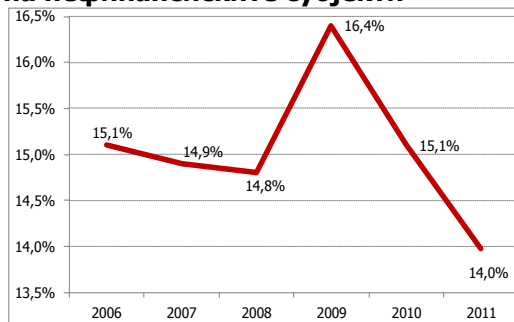
Кај физичките лица, реструктурираната и пролонгираната изложеност минимално се зголемија (8 и 6 милиони денари, соодветно), но нето-отписите значително се намалија (за 897 милиони денари, или 89,7%), што влијаеше во целост врз падот на нето-отписите на ниво на банкарскиот систем. Како и во 2010 година, и во 2011 година денарските побарувања преовладуваа во валутната структура на отписите, со учество од 73,7%, додека најголем дел (51,9%) од отписите отпаѓа на каматите.

Според транзициските матрици, во 2011 година позначително влошување на квалитетот на реструктурираните и пролонгираните кредити се забележува кај физичките лица во однос на нефинансиските правни лица. Така, 16,6% од реструктурираните кредити класифицирани во „А“, „Б“ и „В“ (редовно) на крајот од 2010

³⁵ Реструктурирање на побарувањето значи воспоставување нова кредитна изложеност од страна на банката за замена на веќе постоечката, при што се настанати значајни измени на договорните услови кои се резултат на влошената финансиска состојба на кредитокорисникот.

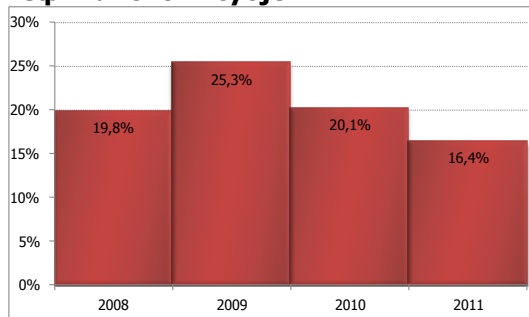

Графикон бр. 56 Учество на кредитите со еднакратна отплата на главница во вкупните бруто-кредити на нефинансиските субјекти

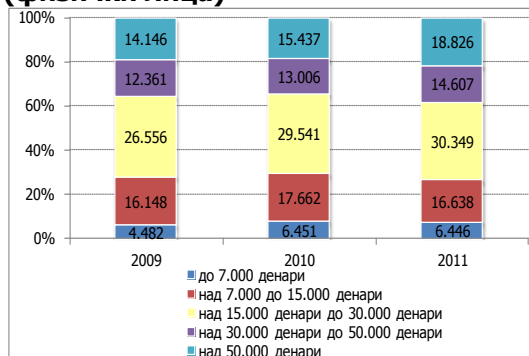
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 57 Учество на необезбедената изложеност во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 58 Кредитна изложеност според месечните примања на кредитокорисниците (физички лица)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

година, во текот на 2011 година добиле нефункционален статус („В“ нефункционално, „Г“ и „Д“) кај физичките лица, односно 9,1% кај правните лица (анекс бр. 22). Кај пролонгираните кредитни партии, 3% кај физичките лица, односно 2,8% кај нефинансиските правни лица, во текот на 2011 година поминале во нефункционални (анекс бр. 23).

Сепак за одбележување е и намалувањето на учеството на одобрените кредити со еднакратна отплата на главницата во вкупните бруто-кредити на нефинансиските субјекти, како извор на кредитен ризик. Овие кредити на крајот од 2011 година учествуваа со 14% во вкупните кредити на нефинансиските субјекти, додека во нивната структура, најголем дел (86,3%) отпаѓа на кредитите одобрени на претпријатијата.

Друга позитивна оценка за управувањето со кредитниот ризик на банките е и **намалувањето на необезбедената кредитна изложеност кај нефинансиските субјекти** за 16,1%. Секторот „претпријатија и други клиенти“ се карактеризира со речиси целосна покриеност (93,3%) на изложеноста со обезбедување. Додека, кај кредитната изложеност кон физичките лица обезбедениот дел зафаќа 66,6% од вкупната кредитна изложеност кај овој сектор.

Од друга страна, забележливо расте изложеноста кон лицата со месечни примања над 50.000 денари (годишен раст од 3.388 милиони денари, или 21,9%), за разлика од 2010 година кога најмногу растеше изложеноста кон лицата со месечни примања до 30.000 денари. Сепак, најголем дел (34,6%) од кредитната изложеност кон физички лица е кон лицата со примања помеѓу 15.000 и 30.000 денари (анекс бр. 24). При исклучување на изложеноста врз основа на станбен и деловен

простор, учеството на кредитокорисниците - физички лица во овие рамки на месечните примања би било нешто повисоко (40,4%).

Графикон бр. 59 Просечно ниво на показателот за месечна обврска за плаќање по кредитната изложеност/месечни примања на кредитокорисниците - физички лица

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 60 Просечно ниво на покриеност на кредитната изложеност со обезбедување кај физичките лица

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Максималната вредност на показателот месечна обврска за плаќање врз основа на кредитна изложеност/износ на месечни примања на кредитокорисниците (физички лица), банките најчесто го одредуваат во интервал од 10% кај потрошувачките кредити, до 60% кај кредитите за станбен простор. Во текот на 2011 година, четири банки го затегнале овој кредитен стандард, во правец на намалување на бараниот сооднос меѓу кредитната изложеност и износот на месечните примања на клиентите.

Просечната вредност на показателот кредитна изложеност/вредност на обезбедување се разликува од банка до банка во зависност од факторите (видот и квалитетот на обезбедувањето, кредитната способност на кредитокорисниците и други фактори) коишто се земаат предвид при одобрувањето на кредитите и во зависност од кредитниот производ којшто се одобрува. Бараната вредност на овој показател се движи во интервал од 35% до 128% кај физичките лица и во интервал од 35% до 135% кај претпријатијата. Во 2011 година, сите банки го задржале непроменето бараното ниво на овој кредитен стандард во однос на претходната година.

Измени во методологиите за лимитите на изложеност, методологијата за адекватност на капиталот и управување со кредитниот ризик

Заради поточно определување на висината на ризичност поврзана со побарувањата на банките од централните влади и централните банки на други земји, во јуни 2011 година, Народната банка изврши изменување на **Одлуката за лимитите на изложеноста, Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот и Одлуката за управување со кредитниот ризик**. Наместо дотогашниот пристап, како помалку ризични побарувања да се сметаат побарувањата и хартиите од вредност од владите и централните банки на земјите-членки на ЕУ, Швајцарија, Канада, Јапонија, Австралија, Норвешка и САД, со измените се вовеле кредитниот рејтинг како

критериум за утврдувањето на ризичноста на овие побарувања/вложувања на банките. Само побарувањата/вложувањата во хартии од вредност од централни влади и централни банки коишто имаат најмалку инвестициски кредитен рејтинг, можат да се сметаат како помалку ризични побарувања и врз таа основа: (1) да се сметаат како одбитни ставки при утврдување на лимитите на изложеност; (2) да добијат понизок пондер на ризичност при утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик; или (3) да можат да се класифицираат во подобра категорија на ризичност.

1.2. Стрес-тест симулации за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

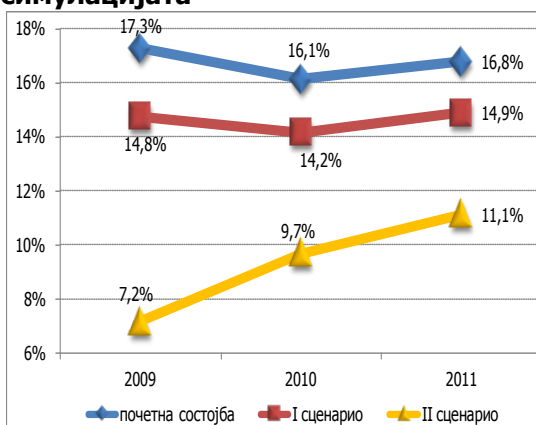
Табела бр. 10 Резултати од симулациите

Показател	Кредитна изложеност кон „претпријатија и други клиенти“ и кон „домаќинства“	Кредитна изложеност на банкарскиот систем
почетна состојба	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	16,8%
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	10,9%
	Просечно ниво на ризичност	9,1%
I сценарио	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	14,8%
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	15,7%
	Просечно ниво на ризичност	11,1%
II сценарио	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем	10,1%
	% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност	25,4%
	Просечно ниво на ризичност	15,1%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Отпорноста на банкарскиот систем беше оценета преку претпоставена миграција на **10% (прва симулација) и 30% (втора симулација)** од кредитната изложеност од секоја категорија на ризик кон двете следни категории со повисок степен на ризичност, каде што се распоредуваат во еднаков износ. Симулациите се извршени на ниво на банкарскиот систем и одделно за секторите „претпријатија и други клиенти“ (и одделните дејности во рамки на овој сектор) и „домаќинства“ (и одделните кредитни производи во рамки на овој сектор) (анекс бр. 25).

Графикон бр. 61 Стапка на адекватност на капиталот, пред и по симулацијата

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Резултатите покажаа поголема отпорност на банките во однос на претходната година. Подобрувањето е позабележително кај второто сценарио, каде што адекватноста на капиталот би се намалила за 5,7 проценти поени (6,4 проценти поени на крајот од 2010 година).

При спроведување на двете симулации на кредитната изложеност кон двата сектора истовремено („претпријатија и други клиенти“ и „физички лица“), најголемо вложување на квалитетот има кај:

- изложеноста кон „дејности во врска со недвижен имот“ во рамки на секторот „претпријатија и други клиенти“, кај која просечното ниво на ризичност би се зголемило за 2,3 процентни поени при првото сценарио и за 6,8 процентни поени при второто сценарио; и

- изложеноста врз основа на кредитните картички и негативните салда по тековни сметки кај физичките лица, кај која просечното ниво на ризичност би се зголемило за 2 процентни поена при првото сценарио и за 6 процентни поени при второто сценарио.

И при двете сценарија, стапката на адекватност на банкарскиот систем не се намалува под законскиот минимум од 8%. Анализирано по поединечни банки, при првото сценарио, стапката на адекватност на капиталот не би се намалила под 8% кај ниту една банка, додека кај второто сценарио, намалување под 8% би се случило кај пет банки.

2. Ликвидносен ризик

Во текот на 2011 година, банките во Република Македонија ја одржуваа својата ликвидноста на задоволително ниво. Ликвидните средства забележаа раст на годишна основа, кој сепак манифестира знаци на забавување, споредено со 2010 година. Позитивната разлика меѓу приносите на денарските и девизните ликвидни финансиски инструменти овозможи, за нијанса, поизразени склоности на банките за вложување во денарски ликвидни инструменти. Показателите за ликвидност на ниво на банкарскиот систем останаа стабилни. Во последниот квартал од 2011 година се промени регулативата за пресметка на стапките на ликвидност, со што се премина кон нивно интегрирано следење од аспект на валутата. Во структурата на изворите на финансирање дојде до намалување на користените извори на финансирање од странските матични лица, пад на депозитите на финансиските институции и зголемено учество на долгорочните извори на финансирање. Со тоа дојде и до намалување на рочната неусогласеност меѓу средствата и обврските со договорна рочност до 30 дена. Во 2011 година, се зголеми делот од новите извори на средства кои банките ги пласираа во кредити, за сметка на намалување на делот насочен во ликвидни средства. Стрес-тест симулациите покажуваат отпорност на банкарскиот систем на ликвидносни шокови.

2.1 Ликвидни средства и показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

На крајот од 2011 година, ликвидните средства³⁶ на ниво на

³⁶ Ликвидните средства ги опфаќаат паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните пласмани кај странски банки и пласманите во краткорочни хартии од вредност издадени од државата. За потребите на анализата на ликвидноста, средствата и обврските во денари со валутна клаузула се сметаат како денарски.

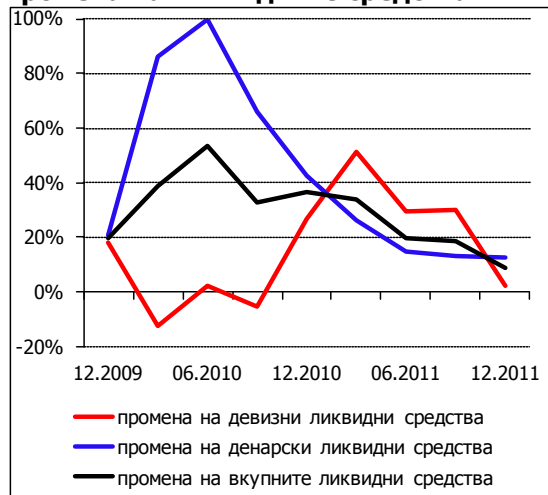

Графикон бр. 62 Ликвидни средства на банките - валутна структура

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 63 Годишна стапка на промена на ликвидните средства

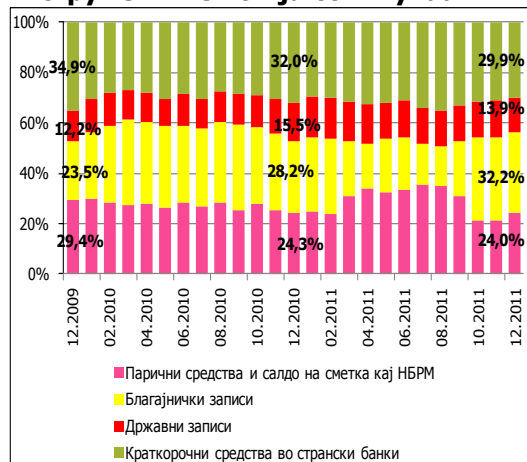
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

банкарскиот систем изнесуваат 100.211 милиони денари. На годишна основа, тие пораснаа за 8.074 милиони денари, односно за 8,8%. Во валутната структура на ликвидната актива на банките, денарските средства учествуваат со 65,9%. Воедно, годишниот раст на ликвидните средства се должи првенствено на зголемувањето на денарските ликвидни средства за 12,5%. Растот на денарските ликвидни средства беше забележан во последниот квартал од 2011 година, кога се остварија над 90% од годишниот раст на денарските ликвидни средства. Оваа појава беше предизвикана од изразената склоност на банките за пласирање на своите средства во благајнички записи во текот на четвртиот квартал на 2011 година. Сепак, динамиката на годишната стапка на раст на ликвидните средства во текот на 2011 година беше со помал интензитет споредено со 2010 година.

Од аспект на ликвидните финансиски инструменти, годишниот раст на ликвидните средства се должи главно на зголемувањето на средствата пласирани во благајнички записи за 24,2%. Во текот на 2011 година, структурните учества на благајничките записи и на паричните средства и салдата кај Народната банка во вкупните ликвидни средства на банките покажаа изразен варијабилитет, што првенствено произлегува од промените во регулативата за пресметка на стапките на ликвидност. Имено, во последниот квартал од 2011 година се пристапи кон интегрирано следење на стапките на ликвидност на банките, наместо дотогашното нивно одделено следење во денари и во девизи. Оттука, исчезнаа мотивите на банките да ги пласираат средствата во записи за шест-месечен депозит кај Народната банка коишто, согласно со тогашната регулатива, можеа да се користат за одржување на нивото на стапката на ликвидност во девизи. Со тоа, за разлика од првите три квартали од 2011 година, кога салдата на сметката во Народната банка бележеа раст на нивното учество во ликвидната актива, во последниот

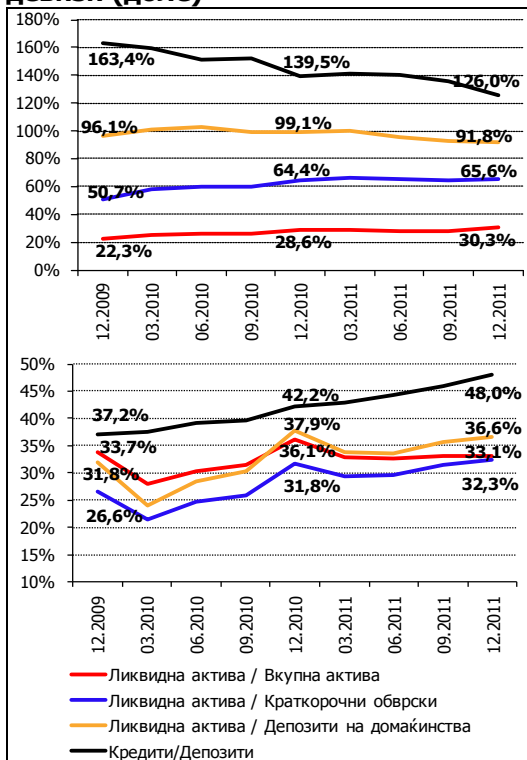
Графикон бр. 64 Структура на ликвидните средства според инструментите кои ја сочинуваат

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартал од 2011 година благајничките записи го зголемија своето структурно учество. На крајот од 2011 година, благајничките записи се најприсутен инструмент во структурата на ликвидните средства со учество од 32,3%. Краткорочните средства пласирани во странски банки забележаа скроман раст од 1,2%. Тие учествуваат со 29,9% во структурата на ликвидните средства, што е помало за 2,1 процентен поен на годишна основа.

Графикон бр. 65 Показатели за ликвидност на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (доле)

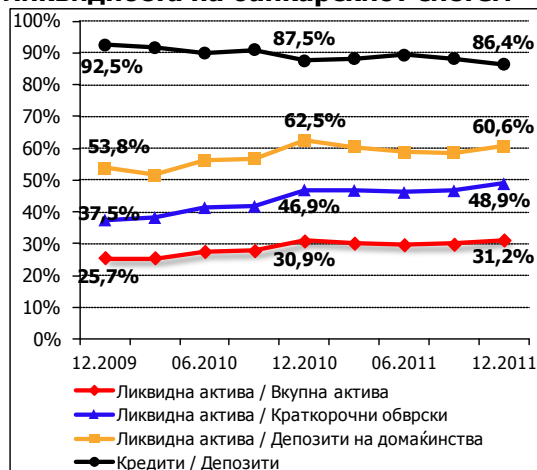
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во текот на 2011 година, показателите за ликвидноста на банките³⁷ покажаа стабилна динамика. Учесството на ликвидните средства во вкупната актива на ниво на банкарскиот систем оствари мало зголемување на годишна основа, додека покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства забележа подинамично зголемување во 2011 година. Показателот кредити/депозити на крајот од 2011 година е помал за 1,1 процентен поен во споредба со крајот на 2010 година, што упатува на извесно намалување на искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за финансирање на кредитите на приватниот сектор и подобрување на ликвидносната позиција на банките. Од аспект на валутната структура, ликвидната актива во девизи во текот на 2011 година го намали своето учество во девизната актива, додека учеството на ликвидната актива во денари се зголеми во денарската актива, што се должи на нешто подинамичниот раст на денарските ликвидни средства во 2011 година. Од друга страна, поради поинтензивниот годишен раст на

³⁷ При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

Графикон бр. 66 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

денарските депозити во 2011 година, покриеноста на денарските депозити на домаќинствата со денарски ликвидни средства забележа пад за 7,3 процентни поени, додека кај девизните депозити, овој показател на крајот на 2011 година е помал за 1,3 процентни поени споредено со крајот на 2010 година. Побрзиот раст на девизните кредити во 2011 година, при постоење на поизразени склоности на нефинансиските субјекти за денарско штедење влијаеше за зголемување на соодносот меѓу девизните кредити и депозити во 2011 година.

2.2 Извори на финансирање на банкарскиот систем

Во 2011 година, во структурата на изворите на финансирање на банките се забележуваат поместувања во насока на поголемо користење долгорочни извори, намалување на депозитите на финансиските институции и пад на користените извори на финансирање од странските матични лица на банките.

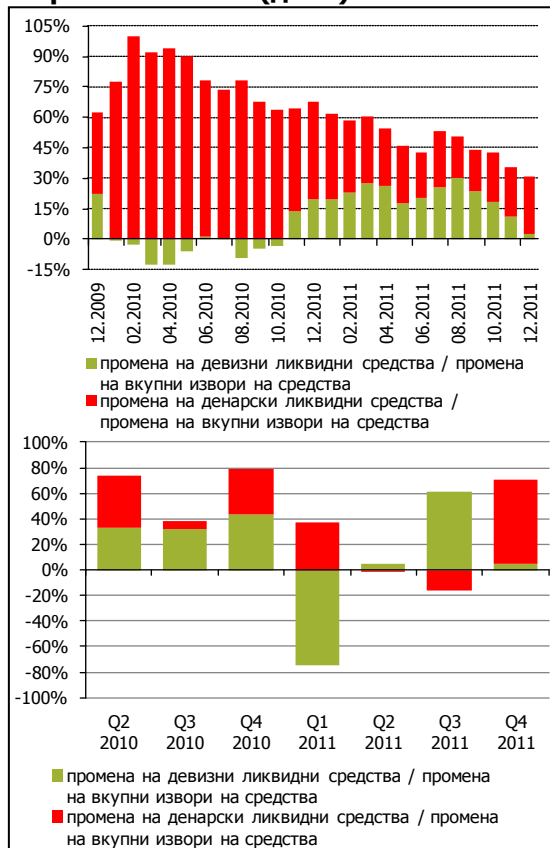
Табела бр. 11 Извори на финансирање на банките

Вид на извори на финансирање	31.12.2010		31.12.2011		Годишна промена	
	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Апсолутна	Релативна
Депозити на нефинансиски субјекти	213.270	69,9%	234.821	71,1%	21.551	10,1%
<i>-од кои од матични лица</i>	0	0,0%	49	0,0%	49	100,0%
Депозити на финансиски институции	18.372	6,0%	13.169	4,0%	-5.203	-28,3%
<i>-од кои од матични лица</i>	7.293	2,4%	4.414	1,3%	-2.879	-39,5%
Обврски по кредити, должнички хартии од вредност, субординирани обврски и хибридни капитални инструменти	33.341	10,9%	38.840	11,8%	5.499	16,5%
<i>-од кои од матични лица</i>	12.225	4,0%	11.437	3,5%	-789	-6,4%
Капитал и резерви	40.307	13,2%	39.299	11,9%	-1.009	-2,5%
Останати извори на финансирање	0	0,0%	4.206	1,3%	4.206	100,0%
<i>-од кои од матични лица</i>	0	0,0%	80	0,0%	80	100,0%
Вкупно извори на финансирање	305.290	100,0%	330.334	100,0%	25.044	8,2%
Долгорочни извори на финансирање	67.751	22,2%	106.302	32,2%	38.551	56,9%
<i>-од кои од матични лица</i>	14.026	4,6%	8.897	2,7%	-5.129	-36,6%
Краткорочни извори на финансирање	197.232	64,6%	180.528	54,7%	-16.703	-8,5%
<i>-од кои од матични лица</i>	5.492	1,8%	7.003	2,1%	1.510	27,5%
Капитал и резерви	40.307	13,2%	39.299	11,9%	-1.009	-2,5%
Останати извори на финансирање	0	0,0%	4.206	1,3%	4.206	100,0%
<i>-од кои од матични лица</i>	0	0,0%	80	0,0%	80	100,0%
Вкупно извори на финансирање	305.290	100,0%	330.334	100,0%	25.044	8,2%

Извор: Податоците се доставени од страна на банките врз основа на посебно барање од Народната банка и поради ова може да се јават разлики во однос на билансните податоци, коишто банките ги доставуваат на редовна основа согласно со Одлуката за доставување податоци за состојбата и прометот на сметките од сметковниот план на банките и на финансиските извештаи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/2011).

Графикон бр. 67 Промена на ликвидните средства по валута/ промена на вкупните извори на средства, на годишна (горе) и квартална основа (доле)

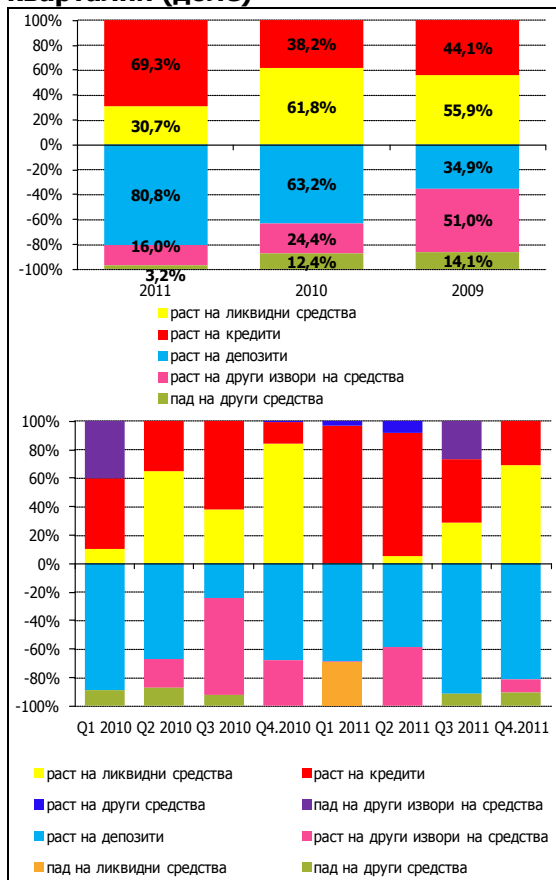
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Користените извори на финансирање (освен капиталот) од матичните лица во 2011 година забележаа пад од 3.538 милиони денари, или 18,1%, со што нивното учество во структурата на вкупните извори на финансирање се намали од 6,4% на 4,8%. Намалувањето на овие извори главно е резултат на повлекувањето на депозитите, но и на враќањето на дел од користените средства од домашните банки кон нивните странски матични лица. Покрај тоа, се забележува и извесна промена на рочниот профил на користените кредити од матичните лица, во насока на зголемување на краткорочните кредити, а намалување на долгорочните кредити од матичните лица. По одделни банки, кај девет банки се забележува годишно намалување на користените извори на финансирање од матичните субјекти, додека кај три банки се зголемија изворите на финансирање од матичните субјекти.

Во 2011 година, континуирано се намалуваше склоноста на банките да ги пласираат новите извори на средства во ликвидни финансиски инструменти. Имено, соодносот меѓу годишната промена на ликвидните средства и на вкупните извори на средства од почетокот на 2011 година постојано се намалуваше, па во декември 2011 година изнесуваше 30,6%, што е најнизок процент во претходните две години и споредено со декември 2010 година, претставува намалување за 36,9 процентни поени. Од друга страна, ако се анализира на квартална основа, се забележуваат значителни промени во склоноста на банките да ги пласираат новите извори на средства во ликвидни инструменти во текот на 2011 година. Имено, во првата половина на 2011 година, банките беа расположени да пласираат помал дел од новите изворите на средства во ликвидни средства, па согласно со тоа поголем дел беше искористен за други пласмани, вклучувајќи ги и кредитите, што го покажува зголемениот „апетит“ за преземање нови ризици во тој период од годината. Но, во

Графикон бр. 68 Структура на паричните приливи и одливи на банкарскиот систем, годишни (горе) и квартални (доле)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата кои не се кредити на нефинансиски субјекти и кои не се вклучени во категоријата ликвидни средства (долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн).

**Со категоријата „други извори на средства“ се опфатени сите извори на средства кои не се депозити на нефинансиски субјекти (капиталот и резервите, депозитите на финансиските институции, заеми, субординираните инструменти итн).

втората половина на годината, се променија склоностите на банките за ликвидни средства, поради што повторно најголемиот дел од новите извори на средства беа пласирани во ликвидни инструменти. Во поглед на валутната структура, наклонетоста на банките кон денарските ликвидни средства беше поизразена во текот на 2011 година. На квартална основа, единствено во третиот квартал од 2011 година, банките имаа поголема склоност за девизни ликвидни инструменти во споредба со денарските.

Главен извор на паричните приливи³⁸ за банкарскиот систем во текот на 2011 година беше растот на депозитите, кој генерира 80,8% од вкупните нови извори на средства на ниво на банкарскиот систем. Во споредба со претходните две години, растот на депозитите имаше зголемен придонес во формирањето на новите извори на средства на банките. Наспроти тоа, се намали придонесот на растот на другите обврски и на падот на средствата кои не се вклучени во ликвидните средства и не се кредити. На страната на паричните одливи на банкарскиот систем, во текот на 2011 година се забележува поголема склоност на банките за насочување на средствата во кредитите споредено со претходните две години, а намалување на обемот на пласмани во ликвидни финансиски инструменти. На квартална основа, во текот на 2011 година растот на депозитите континуирано имаше најголем придонес во новите извори на средства на банките, идентично како и во поголемиот дел од 2010 година. Од друга страна, при употребата на изворите на средствата, во првиот дел од годината најголем дел од новите извори на средства беше распределен

³⁸ Паричните приливи и паричните одливи на банките во 2011 година се добиени по индиректен пат, односно преку промената на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите кои не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот приход или расход.

во кредити, додека во втората половина од 2011, година се зголеми склоноста за ликвидни инструменти, па во последниот квартал од годината, растот на ликвидните средства имаше најголемо учество во паричните одливи. Сепак, споредено со 2010 година, забележливо е дека паричните одливи на банките кои беа насочени во ликвидни инструменти имаа помало релативно учество, за сметка на зголеменото учество на растот на кредитите.

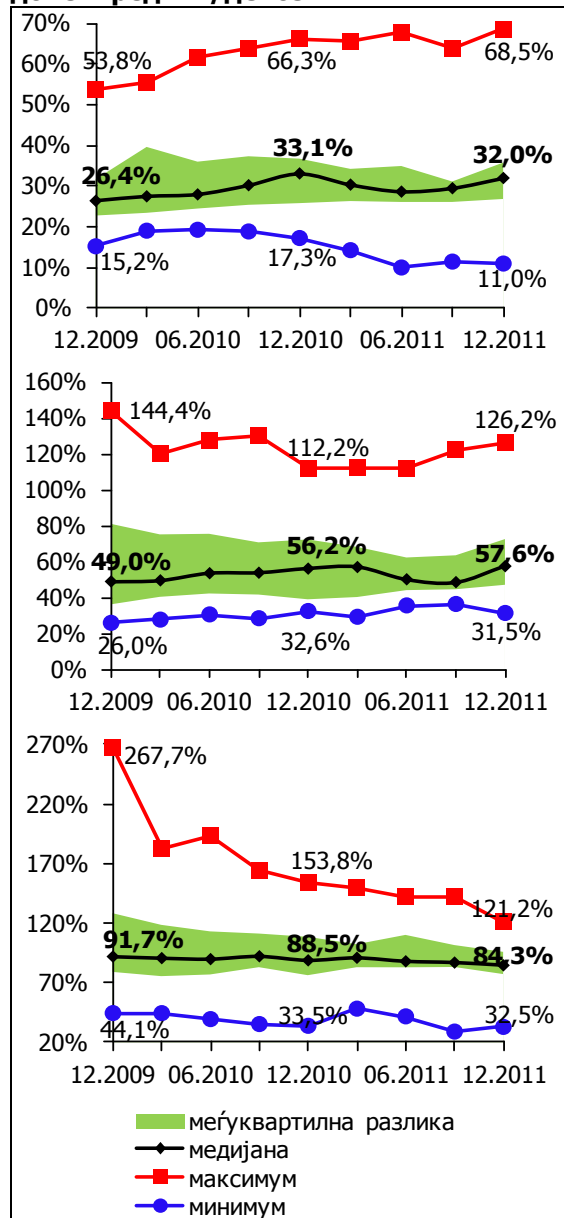
По одделни банки, растот на депозитите имаше најголемо учество во структурата на паричните приливи кај девет банки, а кај три банки, најголем дел од паричните приливи потекнува од растот на другите - недепозитни извори на средства. Кај пет банки, најголемиот дел од паричните приливи беа генерирани од намалувањето на одредени категории средства и тоа, кај две со намалување на кредити, а кај другите три со намалување на ликвидните средства. Најголемо учество во структурата на паричните одливи во текот на 2011 година, кај десет банки имаше растот на кредитите, кај три банки пласманите во ликвидни средства, а кај една банка растот на другите средства. Кај три банки, најголемиот дел од паричните одливи во текот на 2011 година се резултат на намалувањето на пасивата, односно намалувањето на депозитите, или пад на недепозитни извори на средства.

2.3 Анализа на ликвидноста по поединечни банки

Во 2011 година, ликвидните средства кај седум банки (коишто учествуваат со 27,6% во активата на банкарскиот систем) **забележаа годишен пад** во вкупен износ од 4.807 милиони денари. Намалувањето кај одделните банки се движеше во интервал од 3,9% до 77,7%, со медијана од 11,7%. **Кај останатите девет банки, ликвидните средства се зголемија** во текот на 2011 година во вкупен износ од 14.334 милиони денари. По поединечни банки,

Графикон бр. 69 Избрани показатели за ликвидноста за поединечните банки
горе: ликвидна актива/вкупна актива
средина: ликвидна актива/
краткорочни обврски
доле: кредити/депозити

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

растот на ликвидните средства се движеше во интервал од 3,8% до 324,4%, со медијана од 20,2%.

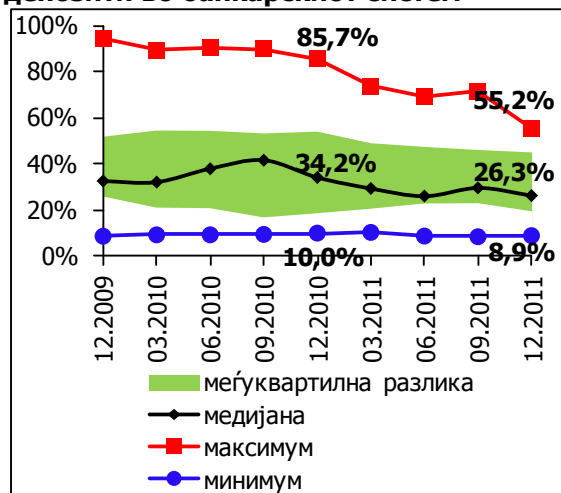
Зголемувањето на ликвидните средства, во услови на скромна склоност на банките за преземање нови ризици, доведе до подобрување на показателите за ликвидноста кај повеќето банки. Учеството на ликвидните средства во вкупната актива во 2011 година се зголеми кај осум банки, додека покриеноста на краткорочните обврски со ликвидна актива се зголеми кај девет банки. Воедно и кај двата показателя е забележливо извесно стеснување на меѓуквартилната разлика, што упатува на поголема хомогеност на банките во поглед на овие показатели.

Кај показателот за соодносот на кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти се забележува најголема дисперзија, во смисла на разлика меѓу банката со максимална и банката со минимална вредност. Но, и покрај очигледната разлика меѓу крајните вредности, меѓуквартилната разлика на овој показател е релативно мала. Во 2011 година, овој показател забележа надолно движење кај половина од банките, што упатува на зацврстување на ликвидносната позиција, додека кај другата половина од банките, соодносот кредити/депозити се зголеми, што упатува на постепено зголемување на степенот на искористеност на депозитите за финансирање на кредитната активност. Разликите меѓу одделните банки кај овој показател, всушност, се одраз на различните стратегии на банките за финансирање и стекнување извори на средства, но и различниот степен на агресивност во освојување на одредено учество на кредитниот пазар.

Како извор на ликвидносен ризик за банкарскиот систем на Република Македонија може да се наведе и релативно високата концентрација на депозитите. Сепак, во текот на 2011 година, се забележува извесно намалување на

Графикон бр. 70 Концентрација на депозити во банкарскиот систем

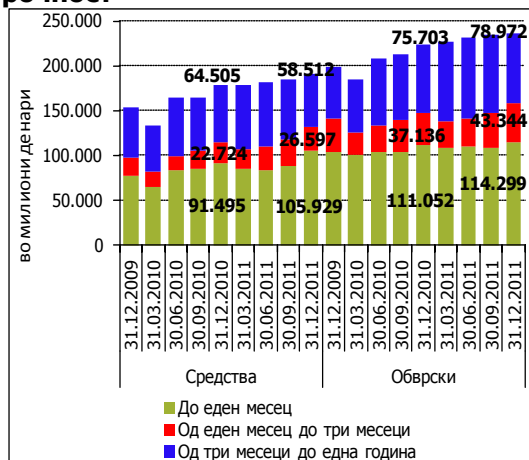

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Прикажано е учеството на 20-те најголеми депоненти во просечната депозитна база за последниот изминат месец.

концентрацијата на депозитите на нефинансиските субјекти. Така, медијалната вредност на учеството на депозитите на 20-те најголеми депоненти во вкупните депозити, на 31.12.2011 година изнесува 26,3% и споредно со крајот на 2010 година, бележи пад за 7,9 процентни поени. Воедно, на 31.12.2011 година, ова учество по поединечна банка се движи во интервал од 8,9% до 55,2%, додека на крајот на 2010 година изнесуваше од 10,0% до 85,7%.

На крајот од 2011 година, сите банки го исполнуваа минималното ниво на стапките на ликвидност (во вредност од 1)³⁹ до 30 дена и до 180 дена. На крајот на 2011 година, медијалната вредност на стапките на ликвидност до 30 дена и до 180 дена, изнесуваат 2,3 и 1,3, соодветно.

Графикон бр. 71 Структура на средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

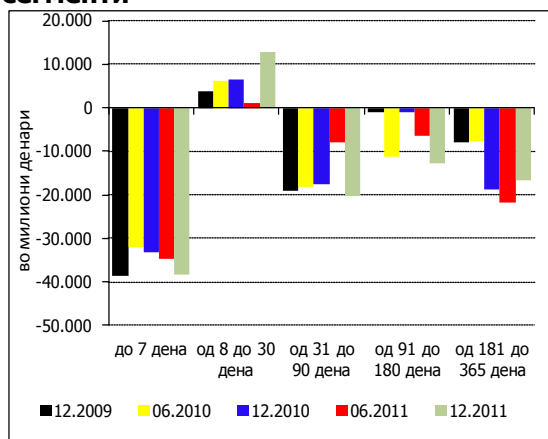
2.4 Рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на банките

На крајот од 2011 година, обврските на банките ја задржаа поголемата договорна преостаната рочност во споредба со средствата на банкарскиот систем (анекс бр. 27). Најголем годишен раст од 16,7% забележаа обврските со преостаната договорна рочност од еден до три месеци, којшто претставува речиси половина од вкупниот раст на обврските со преостаната договорна рочност до една година. Средствата со преостаната рочност до еден месец забележаа најголем апсолутен годишен пораст, наспроти годишното намалување на средствата со рочност од три месеци до една година, што ги покажува склоностите на банките за пласирање во ликвидни

³⁹ Во текот на 2011 година се промени начинот на пресметување на стапките на ликвидност од страна на банките. Имено, наместо посебни стапки на ликвидност за позициите во денари и за позициите во девизи, почнувајќи од октомври 2011 година, банките пресметуваат и исполнуваат единствена стапка на ликвидност, така што банките започнаа да ги следат стапките на ликвидност интегрирано од аспект на валутата. Покрај тоа, при пресметката на стапките на ликвидност, орочените депозити се вклучуваат како одлив во висина од 80%, наместо во целиот износ како што беше со претходниот начин на пресметка.

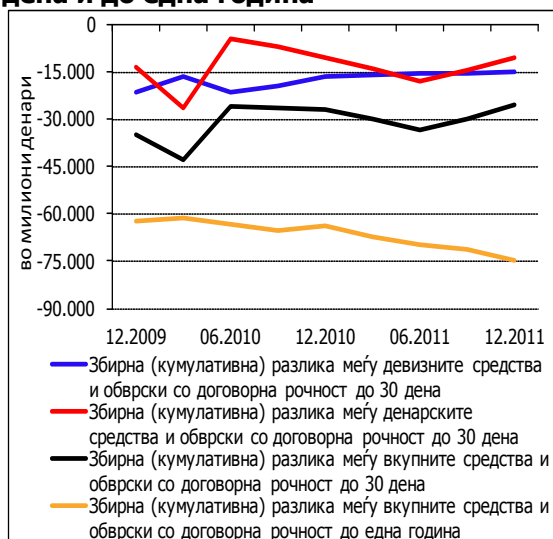

Графикон бр. 72 Договорна преостаната рочна (не)усогласеност меѓу средствата и обврските по рочни сегменти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73 Збирна (кумулативна) разлика меѓу средствата и обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена и до една година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

финансиски инструменти и со тоа зајакнување на својата ликвидносна позиција.

Во текот на 2011 година, дојде до извесно зголемување на неусогласеноста меѓу средствата и обврските во повеќето рочни сегменти, со исклучок на средствата и обврските со договорна преостаната рочност од шест месеци до една година. Најголема неусогласеност меѓу средствата и обврските се забележува во рочниот сегмент до седум дена, што произлегува од класификацијата на депозитите по видување во овој рочен сегмент. На крајот од 2011 година, позитивен јаз меѓу договорната рочност на средствата и обврските се среќава само во блокот на преостаната рочност од 8 до 30 дена.

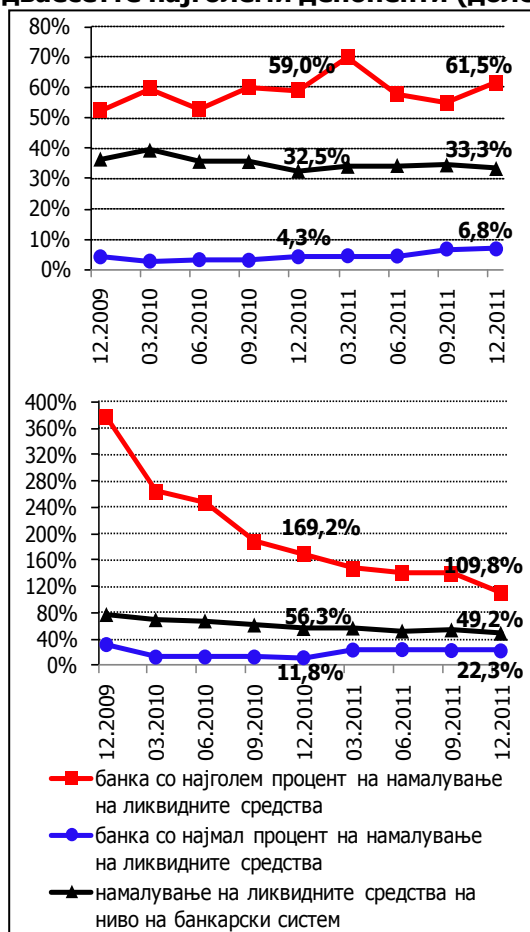
Во 2011 година, дојде до продлабочување на збирниот негативен јаз меѓу средствата и обврските со преостаната договорна рочност до една година, но намалување на збирната негативна разлика меѓу средствата и обврските до еден месец. Оваа појава беше предизвикана од растот на обврските со договорна рочност од еден до три месеци, при раст на средствата со договорна преостаната рочност до еден месец.

Од друга страна, според очекувањата на банките, јазот меѓу средствата и обврските во сите рочни сегменти е позитивен, првенствено поради очекувањата на банките за релативно голема стабилност на депозитите. Имено, банките на краток рок очекуваат одлив на 13,2% од вкупните депозити со преостаната рочност до три месеци (анекс бр. 28). Банките очекуваат слична стабилност и кај орочените депозити и депозитите по видување. Така, што се однесува на орочените депозити, банките очекуваат 86,4% да останат во банкарскиот систем во следните три месеци, а кај депозитите по видување, овој процент е речиси 90%.

2.5 Стрес-тест симулација за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови

Графикон бр. 74 Резултати од симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата (горе) и за повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (доле)

Извор: Пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови беше на задоволително ниво во текот на 2011 година. Симулациите за отпорноста на банкарскиот систем покажуваат дека банките имаат доволно ликвидни средства за да се сочат со шоките поврзани со можниот одлив на депозитите, кои се најважниот извор на финансирање. За нијанса поголема ранливост се забележува при евентуално повлекување на депозитите на 20-те најголеми депоненти надвор од банкарскиот систем, во споредба со повлекувањето на 20% од депозитите на домаќинствата, што произлегува од високиот степен на концентрацијата на депозитите кај некои од банките. Така, на крајот од 2011 година, при повлекувањето на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем би се намалиле за 49,2%, додека за да се апсорбира евентуалното повлекување на 20% од депозитите на домаќинствата би биле доволни 33,3% од ликвидните средства. Споредено со крајот на 2010 година, резултатите од овие симулации се приближија, односно се стесни разликата меѓу банката со најголемо процентуално намалување т.е. најслаб резултат и банката со најмало процентуално намалување, односно најдобар резултат.

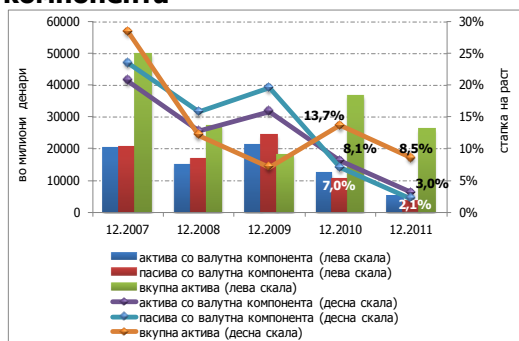
Покрај тоа, симулацијата која опфаќа одлив на изворите на финансирање коишто ги користат банките од своите матични лица (освен субординираните и хибридниите капитални инструменти за чија исплата е потребна согласност од Народната банка), ликвидната актива по поединечна банка би се намалила од 1,4% до 49,5%, или 9,5% на ниво на банкарскиот систем, а нејзиното учество во вкупната актива би се намалило од 31,2% на 29,2%.

3. Валутен ризик

На 31.12.2011 година, изложеноста на банкарскиот систем на валутниот ризик се зголеми, што се воочува преку поголемиот раст на јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента во однос на помалиот раст на сопствените средства на банките. Зголемувањето на јазот помеѓу активата и пасивата во евра (којашто е доминантна странска валута во билансите на банките) е носител на зголемувањето на изложеноста на валутниот ризик. Сите банки, освен една, се во рамките на пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција (30% од сопствените средства).

Графикон бр. 75 Годишна промена на вкупната актива и на активата и пасивата на банките со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 12 Актива и пасива со валутна компонента и нивното учество во вкупната актива

Опис	Износ (во милиони денари) 31.12.2010	Износ (во милиони денари) 31.12.2011	Учество во вкупна актива	
			2010	2011
Активна во денари со девизна клаузула	69.349	63.732	22,7%	19,2%
Активна во девизи	94.733	105.354	31,0%	31,8%
Активна со валутна компонента	164.082	169.085	53,7%	51,1%
Вкупна актива	305.290	331.176	100,0%	100,0%
Пасива во денари со девизна клаузула	8.377	7.393	2,7%	2,2%
Пасива во девизи	148.841	153.150	48,8%	46,2%
Пасива со валутна компонента	157.217	160.543	51,5%	48,5%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во 2011 година, јазот помеѓу активата и пасивата со валутна компонента се зголеми за 24,4%, или 1.678 милиони денари, но тоа зголемување беше помало од зголемувањето на јазот во 2010 година кога изнесуваше 39,8%. Зголемувањето на јазот во 2011 година е резултат на побрзиот раст на активата со валутна компонента (5.003 милиони денари) во однос на растот на пасивата со валутна компонента (3.325 милиони денари).

Порастот на активата со валутна компонента се должи пред сè на порастот на кредитите во странска валута (7.897 милиони денари)⁴⁰, а во помал дел и на растот на паричните средства и паричните еквиваленти во странска валута (3.287 милиони денари)⁴¹. Намалување се забележува единствено кај финансиските средства расположливи за продажба во денари со девизна клаузула (6.279 милиони денари, анекс бр. 29) и кај депозитите во други банки во денари со девизна клаузула (308 милиони денари)⁴².

⁴⁰ Зголеменото кредитирање во странска валута произлегува пред сè од порастот на девизните долгорочни кредити на претпријатијата (5.678 милиони денари), но и на девизните долгорочни кредити на населението (1.485 милиони денари).

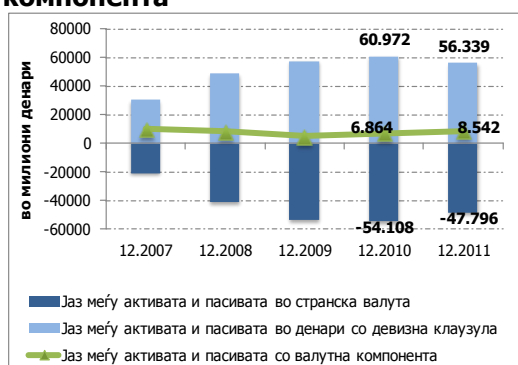
⁴¹ Во порастот на паричните средства и паричните еквиваленти најголемо учество имаат девизните парични средства коишто се зголемија за 1.151 милион денари, или за 38,6%, а пораст е остварен и кај задолжителната резерва во странска валута кај Народната банка и кај тековните сметки во странска валута во странски банки (960 и 813 милиони денари, соодветно).

⁴² Намалувањето на финансиските средства расположливи за продажба во денари со девизна клаузула е резултат на намалувањето на пласманите на банките во државни записи во денари со девизна клаузула. Во 2011 година, беа издадени повеќе државни записи во однос на претходната година (за 68,5%) меѓутоа, државните записи во денари со девизна клаузула се намалија за 8,6% (достасаниот износ на државни записи со девизна клаузула во 2011 година го надминува износот на овие записи кои се издадени во 2011 година).

Растот на пасивата со валутна компонента се должи на порастот на депозитите во странска валута на физичките лица од три месеци до една година (3.605 милиони денари, или 9,7%), на обврските врз основа на кредити во странска валута кон домашните банки со рочност од две до пет години (2.872 милиона денари, или 68,7%) и на тековните сметки во странска валута на физичките лица (1.327 милиони денари, или 14,0%). Од друга страна, депозитите во странска валута од нерезидентите бележат намалување од 3.447 милиони денари⁴³ (анекс бр. 30).

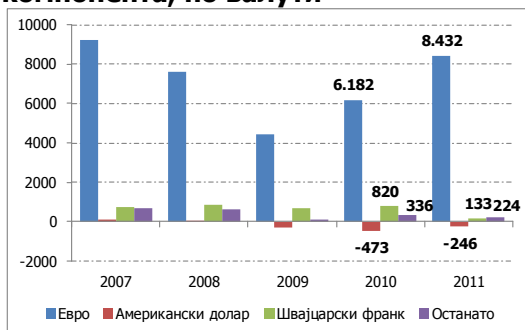
Графикон бр. 76 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

За првпат после повеќе години, ваквите движења доведоа до поголем пад и на негативниот јаз помеѓу активата и пасивата во странска валута и на позитивниот јаз помеѓу активата и пасивата во денари со валутна клаузула (јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента на 31.12.2011 година изнесуваше 8.542 милиони денари).

Графикон бр. 77 Динамика на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголем дел од овој јаз се должи на јазот помеѓу активата и пасивата во евра којшто изнесува 8.432 милиони денари и во однос на 31.12.2010 година се зголеми за 2.250 милиони денари, или за 36,4%. Од друга страна, се намали јазот помеѓу активата и пасивата во американски долари (кој и понатаму е негативен) и помеѓу активата и пасивата во швајцарски франци.

Најголемото значење на еврото се гледа и преку неговото учество во активата и пасивата со валутна компонентна, коешто се движи на ниво од околу 90%.

⁴³ Подетална анализа на изворите на финансирање на банките е дадена во делот 2. Ликвидносен ризик.

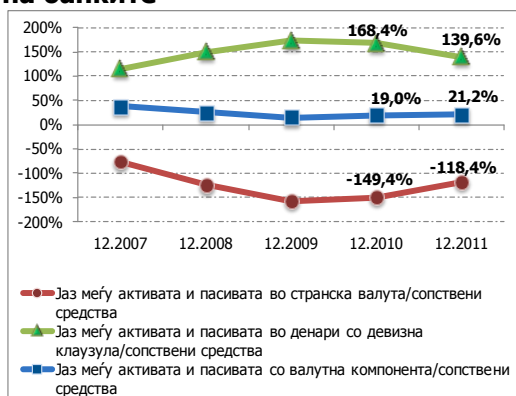

Табела бр. 13 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента и на јазот помеѓу нив

Валута	31.12.2010			31.12.2011		
	Валутна структура на актива со валутна компонента	Валутна структура на пасива со валутна компонента	Валутна структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента	Валутна структура на актива со валутна компонента	Валутна структура на пасива со валутна компонента	Валутна структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента
Евро	89,7%	89,7%	90,1%	88,9%	88,4%	98,7%
Американски долар	6,5%	7,1%	-6,9%	7,2%	7,8%	-2,9%
Швајцарски франк	2,0%	1,6%	11,9%	1,9%	1,9%	1,6%
Останато	1,8%	1,6%	4,9%	2,0%	1,9%	2,6%
Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 78 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Продлабочениот јаз помеѓу активата и пасивата со валутна компонента, во услови на помал раст на сопствените средства, доведе до зголемување на нивниот сооднос, што е показател за зголемено ниво на валутниот ризик. Соодносот помеѓу јазот и сопствените средства се зголеми за 2,2 процентни поени во однос на 31.12.2010 година и изнесува 21,2%.

Табела бр. 14 Распоред на банките според учеството на агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Агрегатна девизна позиција / сопствени средства	Број на банки	
	Агрегатна долга позиција	Агрегатна кратка позиција
под 5%	3	
од 5% до 15%	6	
од 15% до 30%	6	
над 30%	1	

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.1 Отворена девизна позиција (агрегатна и по одделни валути)

Дванаесет банки имаат агрегатна девизна позиција која се движи во интервал од 5% до 30%, додека само три банки имаат агрегатна девизна позиција под 5%. Притоа, ниту една банка нема кратка отворена девизна позиција во евра, додека шест, односно четири банки имаат кратки отворени девизни позиции во американски долари, односно во швајцарски франци.

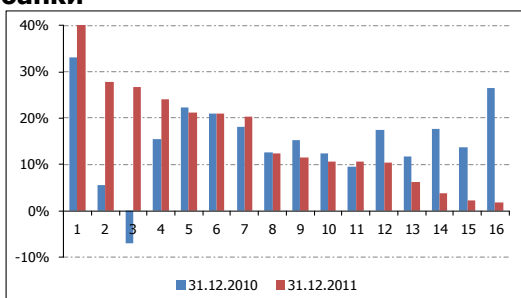

Табела бр. 15 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства на банките

Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства	Број на банки							
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Останато	
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка
под 5%	5		10	6	12	4	16	
од 5% до 10%								
од 10% до 20%	6							
од 20% до 30%	4							
над 30%	1							

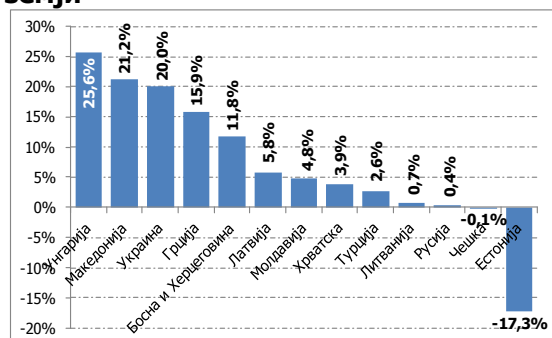
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 79 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 80 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни земји

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките; Меѓународен монетарен фонд (индикатори за финансиската стабилност).

Гледано по одделни банки, кај поголемиот број банки се забележува одредено намалување на соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, при што кај три банки намалувањето на тој сооднос е поизразено. На крајот на 2011 година, една банка го надминала пропишаниот лимит од 30% на агрегатната девизна позиција во однос на сопствените средства (48,6%)⁴⁴.

Анализата на соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства кај одредени земји упатува на тоа дека во Македонија овој сооднос е помеѓу највисоките во анализираните земји.

⁴⁴ Согласно со Одлуката за управување со валутниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/2008), банката е должна да ја извести Народната банка за причините поради кои е настанато надминувањето, како и да ги наведе активностите коишто ќе ги преземе за достигнување на соодветниот лимит. Според образложението доставено од страна на банката, надминувањето е резултат на засилените активности за откуп на девизни средства согласно со барањата на клиентите на банката.

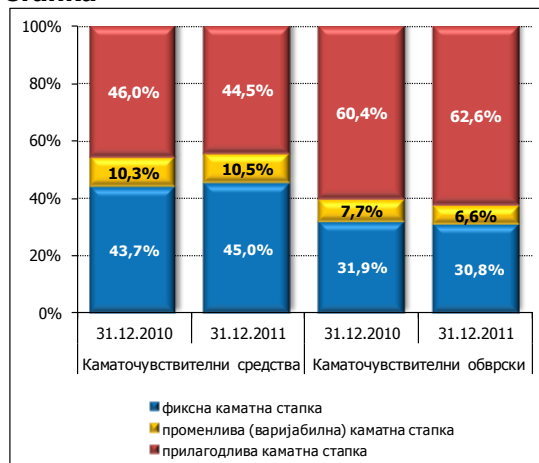

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности остана на ниско ниво, споредено со изложеноста на останатите ризици. Причината за скромната улога на овој ризик произлегува од постоечката практика на банките да ги применуваат прилагодливите каматни стапки⁴⁵, во најголем дел од договорите за кредити и депозити (кои се и доминантните банкарски производи). Избегнувајќи го овој ризик, банките го пренесуваат на корисниците на банкарските производи, претворајќи го во индиректен кредитен ризик. Големата застапеност на прилагодливите каматни стапки ја наметнува дилемата дали целта на нивното користење е подобро управување, избегнување или пренесување на преземените ризици, или служат како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста на банките.

4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски

Графикон бр. 81 Структура на каматочувствителните средства и обврски според типот на каматната стапка

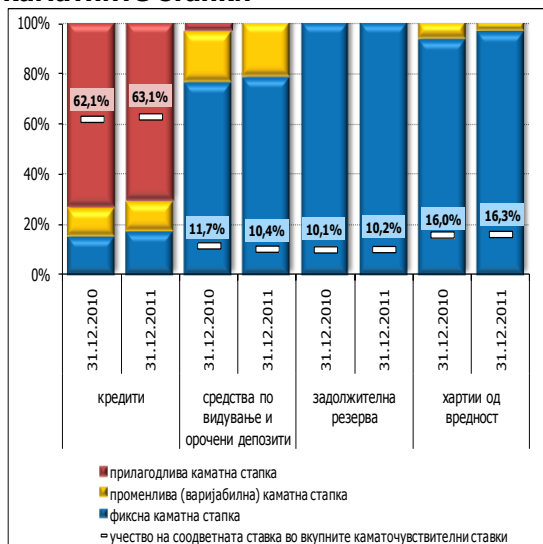
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот од 2011 година, позициите со фиксни каматни стапки (45,0%) се изедначија со застапеноста на позициите со прилагодливи каматни стапки (44,5%) во структурата на каматочувствителните средства, пред сè поради зголеменото учество на фиксните каматни стапки кај кредитите, и нивното доминантно место кај хартиите од вредност. Од друга страна, прилагодливите каматни стапки го задржаа и дополнително го зголемија своето учество во структурата на каматочувствителните обврски (62,6%). Можноста за еднострана промена на висината на каматните стапки (со користењето прилагодливи каматни стапки кај кредитните и депозитните производи), им овозможува на банките лесно да ги остварат поставените цели во поглед на планираното ниво на добивка. Истовремено, прилагодливите каматни стапки се користат како инструмент за полесно справување со конкурентскиот притисок и управувањето со ликвидноста.

⁴⁵ Прилагодувањето на висината на каматните стапки вообичаено се прави еднострано заради промени во каматната политика на банката.

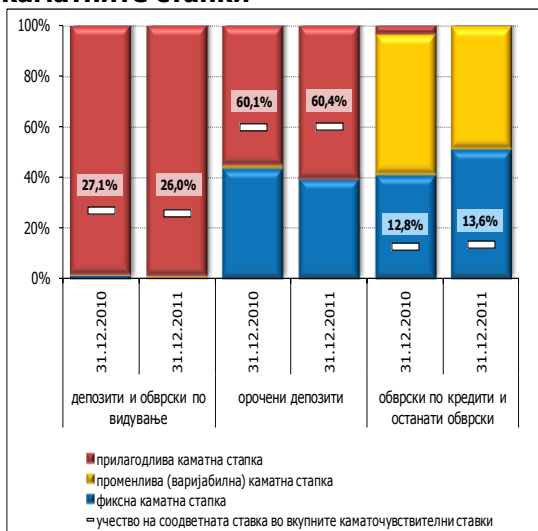
Графикон бр. 82 Структура на каматочувствителните средства по одделни категории според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Прилагодливите каматни стапки, со учество од 70,6%, се најзастапени кај кредитите коишто ја претставува речиси целата актива со прилагодливи каматни стапки. Воедно, кредитите се и најзастапениот финансиски инструмент во структурата на каматочувствителните средства на банките (63,1%). Кај останатите финансиски инструменти (средствата по видување, орочените депозити, задолжителната резерва, државните хартии од вредност и благајничките записи) коишто го сочинуваат остатокот (36,9%) од каматочувствителните средства, најизразено е учеството на позициите со фиксни каматни стапки.

Графикон бр. 83 Структура на каматочувствителните обврски по одделни категории според типот на каматните стапки

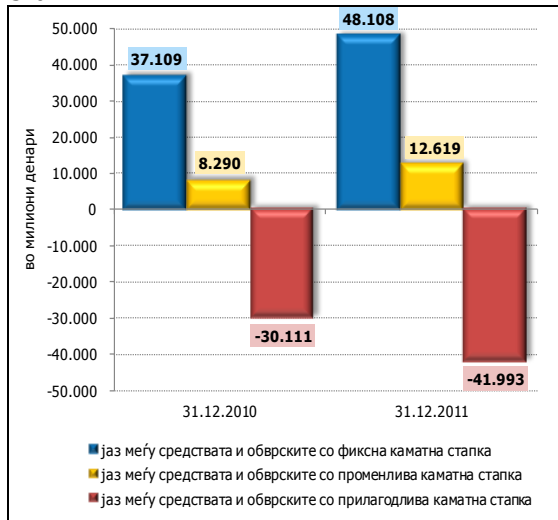

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На страната на каматочувствителните обврски постои поголема разновидност според застапеноста на одделните типови каматни стапки. Депозитите по видување речиси во целост се со прилагодливи каматни стапки (99,2%), а овие каматни стапки имаат доминантно учество (60,8%) и кај најзастапениот финансиски инструмент во каматочувствителните обврски - орочените депозити. Обврските со прилагодливи каматни стапки речиси во целост (99,9%) се состојат од овие две категории финансиски инструменти. Кај обврските врз основа на кредити и останатите обврски (субординирани инструменти) најголемо е учеството на позициите со фиксни каматни стапки (51,1%), коишто во поглед на застапеноста, се изедначија и ги надминаа променливите каматни стапки (48,5%).

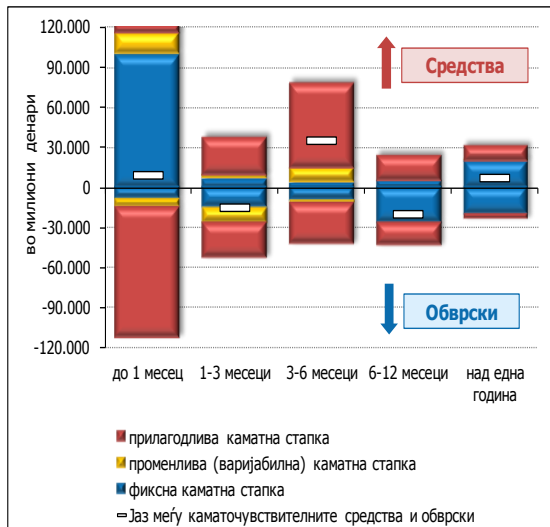
Графикон бр. 84 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски е позитивен кај позициите со фиксни и променливи каматни стапки, а негативен кај позициите со прилагодливи каматни стапки. Во споредба со крајот од 2010 година, јазот бележи проширување кај сите типови каматни стапки. Позитивниот јаз кај позициите со фиксни каматни стапки се должи на издвоената задолжителна резерва (100,0%), државните хартии од вредност и благајничките записи (96,5%) и вложувањата на банките во депозити (92,7%), чиишто каматни стапки се, речиси во целост, фиксни. Позитивниот јаз кај позициите со променливи каматни стапки се должи на тоа што значителен дел од средствата по видување (74,5%) се со променливи каматни стапки. Негативниот јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки е резултат на тоа што најголем дел од орочените депозити и речиси сите обврски по видување се со прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 85 Апсолутен износ на каматочувствителните средства и обврски според рочната структура и типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки е најголема во рочниот сегмент од три до шест месеци. Во рочните сегменти со пократка рочност (до три месеци) постои поголема рамнотеженост помеѓу каматочувствителните средства и обврски. Иако прилагодливите каматни стапки се присутни и кај средствата и кај обврските во речиси сите рочни сегменти, исклучок се каматочувствителните средства во рочниот сегмент до еден месец, каде изостануваат поради главното место на позициите со фиксни каматни стапки. Ова произлегува од рочните карактеристики на основните инструменти на монетарната политика (задолжителната резерва и благајничките записи се опфатени во рочниот блок до еден месец) и на инструментите на домашниот пазар на пари, но и поради изразената склоност на банките да ги пласираат своите девизни ликвидни средства на краток рок како депозити во странски банки. На страната на каматочувствителните обврски, позициите со

прилагодливи каматни стапки се најзастапени во рочните сегменти со помала рочност, поради депозитите по видување, додека во сегментите со подолги рочности преовладуваат позициите со фиксни каматни стапки, првенствено поради орочените депозити со преостаната рочност над шест месеци. Притоа, кај позициите со фиксни каматни стапки постои забележителен позитивен јаз, додека кај позициите со прилагодливи каматни стапки се забележува изразен негативен јаз. И во двата случаја неусогласеноста меѓу каматочувствителните средства и обврски се должи на рочниот сегмент до еден месец. Оттука може да се заклучи дека банките ги користат прилагодливите каматни стапки како алатка за воспоставување рамнотежа меѓу каматочувствителните средства и обврски, претежно во рочните сегменти на краток рок. Рочната структура на прилагодливите каматни стапки де факто ги отсликува очекувањата на банките за периодот до следното „прилагодување“ на висината на каматните стапки, коешто се очекува за три до шест месеци за средствата со прилагодливи каматни стапки, и за еден месец за обврските со прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 86 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки и валутата

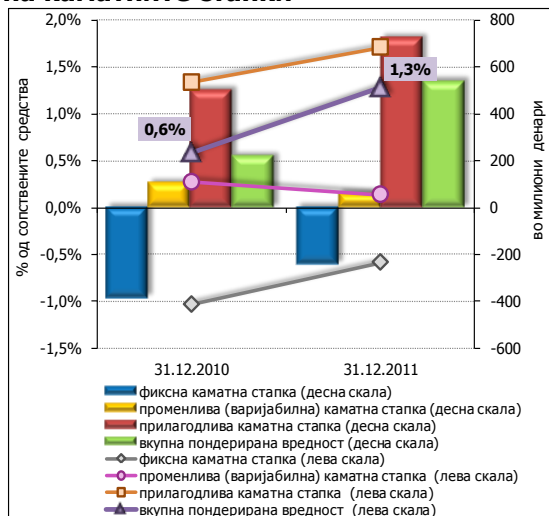
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски е позитивен кај позициите во денари и во денари со девизна клаузула, а негативен кај позициите во евра. Изразено позитивниот јаз кај фиксните каматни стапки произлегува од денарските позициите, коишто бележат зголемен придонес во формирањето на овој јаз, пред сè заради државните хартии од вредност и благајничките записи со фиксна каматна стапка. Од друга страна, негативниот јаз кај прилагодливите каматни стапки се должи на позициите во евра и е последица на фактот што орочените депозити во евра претежно се со прилагодливи каматни стапки.

4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности

Графикон бр. 87 Нето пондерирана вредност и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

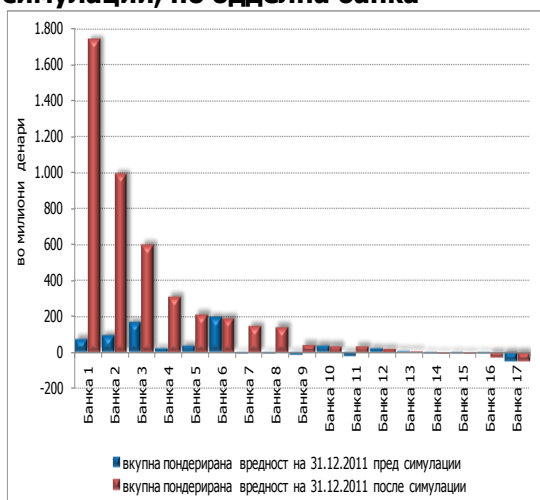
Прилагодливите каматни стапки во кредитните и депозитните банкарски производи се главната причина поради која ризикот од промената на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности тековно има скромно значење за банките. Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем⁴⁶ изнесува 539 милиони денари и споредено со крајот од 2010 година забележа раст од 319 милиони денари, главно поради зголемувањето на позитивната нето пондерирана позиција со прилагодлива и намалувањето на негативната нето пондерирана позиција со фиксна каматна стапка (анекс бр. 31). Соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства⁴⁷ е 1,3%, и во споредба со 31.12.2010 година, е поголем за 0,7 процентни поени. По одделни банки, овој сооднос се движи во интервал од 0,6% до 8,5%, со медијана од 1,4%, при што најнискиот и највисокиот сооднос е забележан кај две банки од групата средни банки.

⁴⁶ Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем, којашто се добива со агрегирање на пондерираните вредности на портфолиото на банкарски активности на одделните банки, се искажува во апсолутен износ и ја прикажува промената на економската вредност на ова портфолио, како резултат на оцената на промената на каматните стапки со користење на стандарден каматен шок (паралелна позитивна или негативна промена на каматните стапки за 200 основни поени). Пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности на одделна банка е збир на пондерираните нето долго или кратки позиции по одделни значајни валути (секоја валута чиешто учество во вкупната билансна и вонбилансна актива односно пасива, изнесува најмалку 5%) или збирно за сите останати валути.

⁴⁷ Согласно со Одлуката за управување со ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 163/2008 и 144/2009), соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката може да изнесува до 20%.

Графикон бр. 88 Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, пред и после симулации, по одделна банка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Со цел да се оцени ефектот од евентуалните промени кои би значеле ограничување на можноста банките да ги користат прилагодливите каматни стапки⁴⁸, извршена е хипотетичка симулација којашто претпоставува дека сите позиции со прилагодливи каматни стапки добиваат третман на позиции со фиксни каматни стапки⁴⁹, (односно се распоредени според нивната преостаната договорна рочност). Резултатите од симулацијата кај поединечните банки и банкарскиот систем во целост упатуваат на значителен пораст на изложеноста на ризикот од промена на каматните стапки. Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем би се зголемила осумкратно и би изнесувала 4.405 милиони денари. Притоа, зголемување на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности се јавува речиси кај десет банки (со исклучок на четири од групата средни и три од групата мали банки)⁵⁰. Најголемо зголемување на вкупната пондерирана вредност по спроведената симулација би настанало кај големите банки (дури и дваесет и трикратен раст кај една банка), по што би следеле две средни банки (со шесткратен и шеснаесеткратен пораст). Токму на овие банки

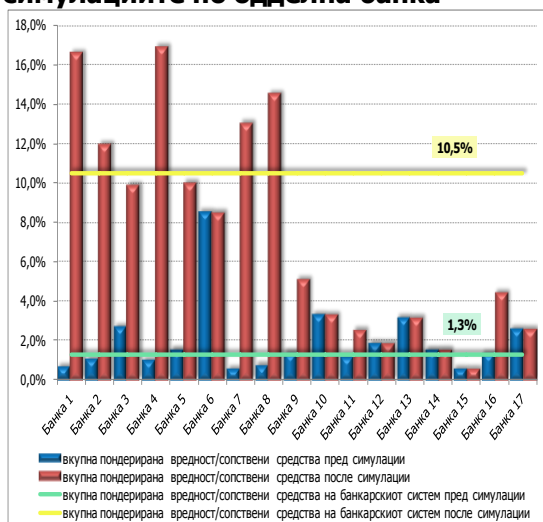
⁴⁸ Евентуални регулаторни промени (на пр. во доменот на облигациските односи, заштитата на потрошувачите, и сл.), со кои би се воспоставиле рамка за користење на клаузулите за еднострана прилагодливост на каматните стапки, би го истакнале вистинското значење на овој ризик за банките. Имено, Законот за облигационите односи („Службен весник на РМ“ бр. 18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и 161/2009) ја ограничува висината на каматните стапки, но не содржи одредби за начинот на нивното утврдување и промена, односно тоа е оставено да биде опфатено во договорот за кредит. Во Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011) се дефинирани поимите „каматна стапка“ и „фиксна каматна стапка“, но не постои дефиниција за „променлива каматна стапка“, но со тоа не се забранува постоењето на прилагодливите каматни стапки.

⁴⁹ Под претпоставка дека на банките не им е дозволено да користат прилагодливи каматни стапки (се применуваат само фиксни и променливи каматни стапки), овие позиции се прекласифицираат како позиции со фиксни каматни стапки, притоа: средствата и обврските по видување се распоредуваат во првиот рочен сегмент, билансните и вонбилансните побарувања врз основа на негативни салда на тековни сметки и кредитни картички се распоредуваат според рокот на важност/обновувања и позициите со ануитетска отплата се распоредуваат според преостанатиот рок на достасување на секој од одделните ануитети.

⁵⁰ Три средни и три мали банки позициите со прилагодливи каматни стапки ги третираат и распоредуваат како позиции со фиксни каматни стапки, односно фреквенцијата на промената на каматните стапки се поистоветува со преостанатиот рок на достасување, поради што вкупната пондерирана вредност кај овие банки би останала непроменета. Една банка не применува прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 89 Однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, пред и по симулациите по одделна банка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

отпаѓа најголемиот дел од кредитирањето со прилагодливи каматни стапки. Најголеми промени при третманот на позициите со прилагодливи како фиксни каматни стапки се забележани кај кредитите, кај кои поместувањето од временските периоди со пократка кон временските периоди со подолга рочност е најизразено.

Соодносот на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства би се зголемил кај десет банки (кај седумте банки наведени погоре би останал непроменет). Кај овие десет банки, овој сооднос по симулациите би се движел во интервал од 2,6% до 16,9%, со медијана од 5,1%, а би бил највисок кај една банка од групата средни и една од групата големи банки, кај кои зголемувањето е по 15,9 процентни поени во однос на тековниот сооднос. На овој начин, соодносот на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на ниво на банкарскиот систем при спроведени симулации би изнесувал 10,5%, во споредба со тековниот сооднос од 1,3%. Кај една голема и две средни банки овој сооднос би покажувал тенденција на доближување кон пропишаниот максимален сооднос. Ова упатува на забележително присуство на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности кај одделни банки и на ниво на банкарскиот систем, под претпоставка дека банките нема да бидат во можност да вршат еднострано прилагодување на висината на каматните стапки. **Сепак, треба да се има предвид дека станува збор за најконзервативното сценарио коешто не ја зема предвид можноста банките да користат променливи каматни стапки како инструмент за управување со ризикот од промена на каматните стапки. Дури и при ова сценарио, кај сите банки во земјата вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности е под 20% од нивните сопствени средства.**

5. Ризик од несолвентност

Солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат подобрување, што произлегува од повисоките стапки на раст на капиталните позиции на банките, во споредба со стапките на пораст на активностите на банкарскиот систем (ризишно пондерирана актива). Во 2011 година, сопствените средства на банкарскиот систем имаа забрзан раст, што е резултат на трите нови емисии на обични акции, задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталните фондови на банките и издавањето четири нови субординирани инструменти. Најголем дел од годишниот раст на сопствените средства, банките го употребија за зајакнување на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците. Заради усогласување со одредбите од новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, којашто ќе започне да се применува од 01.07.2012 година, банките ќе треба да издвојат, агрегирано, околу, 0,9 милијарди денари дополнителен капитал, и тоа пред сè за покривање на оперативниот ризик во работењето.

Графикон бр. 90 Показатели за солвентноста и капитализираноста

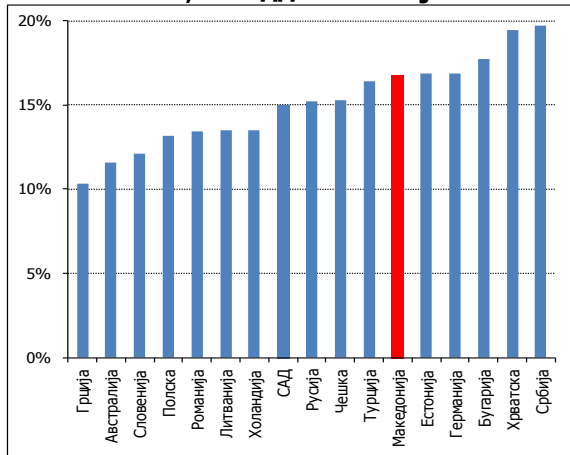
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем останаа на високо ниво и бележат дополнително подобрување. На годишна основа, стапката на адекватност на капиталот и учеството на основниот капитал⁵¹ во активата пондерирана според ризиците забележаа зголемување од по 0,7 процентни поени. Соодносот меѓу капиталот и резервите и вкупната актива се зголеми за 0,4 процентни поени.

⁵¹ Се користи износот на основниот капитал пред одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал.

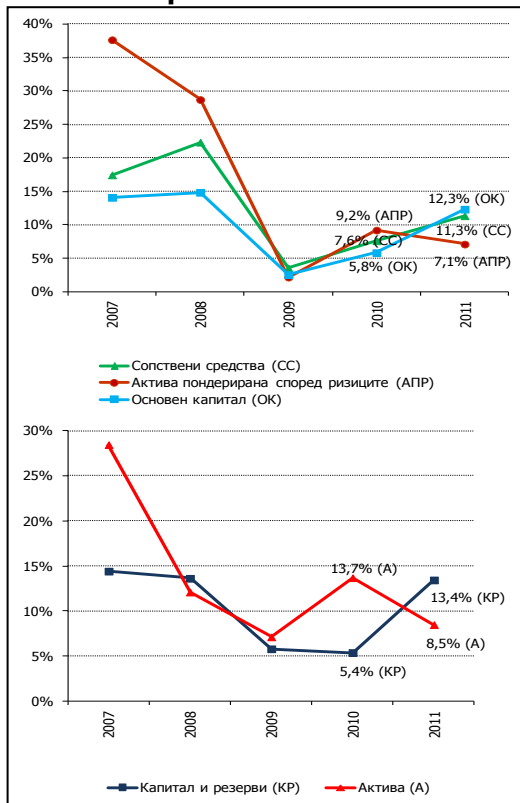
Графикон бр. 91 Стапка на адекватност на капиталот, по одделни земји

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките, интернет-страницата на ММФ во делот за индикаторите за финансиската стабилност и интернет-страниците на одделните централни банки.

Забелешка: Податоците за сите земји се со состојба на 30.09.2011 година, освен за Македонија (31.12.2011 година).

Графикон бр. 92 Годишни стапки на промена на компонентите на показателите за солвентност и капитализираност

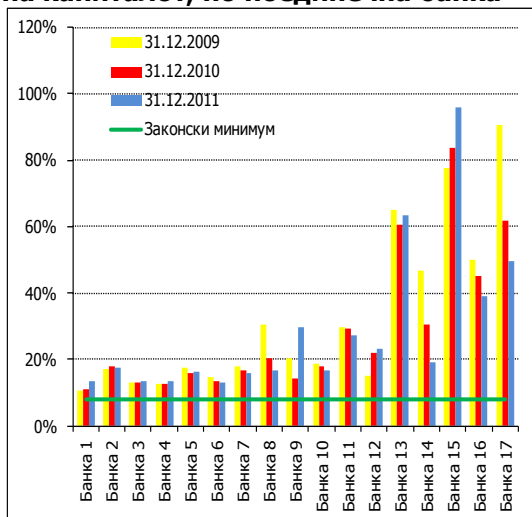
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според висината на стапката на адекватност на капиталот, банкарскиот систем на Република Македонија се наоѓа во горната половина од листата на седумнаесет анализирани земји.

Во 2011 година, годишните стапки на раст на сопствените средства, основниот капитал и капиталот и резервите бележат забрзување, додека годишниот раст на вкупната актива и активата пондерирана според ризиците забави. Најголемо забрзување на растот се забележува кај капиталот и резервите на банкарскиот систем, чијашто годишна стапка на раст е повисока за 8 процентни поени во споредба со стапката на раст остварена во периодот 31.12.2009 - 31.12.2010 година. Наспроти тоа, вкупната актива на банките забележа најголемо забавување на годишната стапка на раст (во споредба со останатите компоненти на показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем), која е пониска за 5,2 проценти поена во споредба со остварениот раст во периодот 31.12.2009 - 31.12.2010 година.

Графикон бр. 93 Стапка на адекватност на капиталот, по поединечна банка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Редоследот на банките е според учеството на секоја банка во вкупната актива на банкарскиот систем, на 31.12.2011 година.

Анализата по поединечна банка упатува на солидна солвентност и капитализираност на одделни банки. Во 2011 година, речиси кај половина од банките има зголемување на стапката на адекватност на капиталот. Одделни банки во Република Македонија имаат барем за 65% повисока стапка на адекватност на капиталот од законски пропишаниот минимум од 8%. Во 2011 година, две банки од групата големи банки и по три банки од групата средни банки и групата мали банки забележаа зголемување на стапката на адекватност на капиталот.

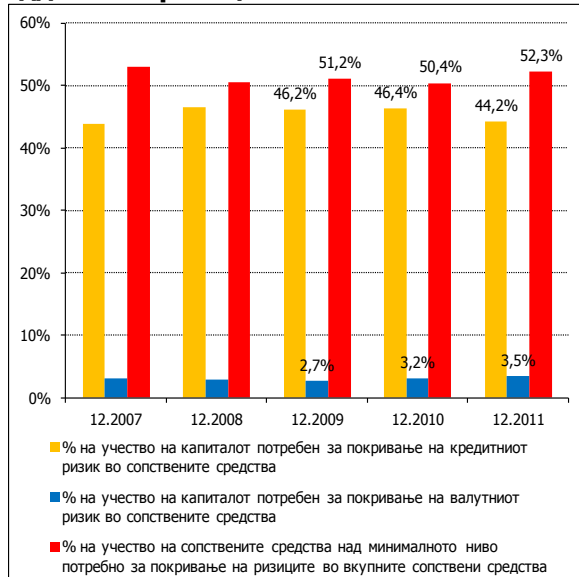
5.2. Сопствени средства и капитал потребен за покривање на ризиците

Годишното зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем (од 4.282 милиона денари) најмногу се должи на трите нови емисии на акции во 2011 година. Задржувањето на дел од добивката за 2010 година во капиталот на банките и издавањето нови субординирани инструменти дополнително придонесоа за годишниот раст на сопствените средства. Во 2011 година, три банки (една од групата големи банки и две од групата средни банки) издадоа акции во вкупен износ од 3.314 милиони денари (условувајќи речиси 78% од вкупното зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем). Задржувањето на дел од остварената добивка за 2010 година во капиталните фондови на банките придонесе за зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем за 1.934 милиони денари. Истовремено, две банки (по една банка од групата средни и групата мали банки) издадоа четири нови субординирани инструменти, во

вкупен износ од 584 милиони денари⁵². Наспроти ваквите движења, акумулираната загуба од претходните години и тековната загуба се зголемија за 653 милиони денари, односно за 704 милиони денари, соодветно. (анекс бр.32).

Графикон бр. 94 Употреба на сопствените средства за покривање на одделните ризици

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголемиот дел од годишниот раст на сопствените средства во 2011 година, банките го употребија за зајакнување на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците. Сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците забележаа годишно зголемување од 2.952 милиона денари (или за 15,5%), условувајќи речиси 70% од растот на вкупните сопствени средства на банкарскиот систем. Истовремено, капиталот потребен за покривање на ризиците се зголеми за 1.330 милиони денари (или за 7,1%), што е помалку за 247 милиони денари (односно, за 2,1 процентен поен) во споредба со растот остварен во 2010 година. Вообичаено, капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик услови најголем дел (околу 80%) од зголемувањето на вкупниот капитал потребен за покривање на ризиците.

⁵² Одделни банки бележат намалување на износот на субординирани инструменти коишто можат да бидат дел од сопствените средства, главно поради навлегувањето на дел од издадените инструменти во последните пет години до рокот на достасување или исплата, што наметнува нивно вклучување во пресметката на сопствените средства по дисконтирана вредност (точка 16 став 4 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на РМ“ бр. 159/2007, 32/2008, 31/2009, 96/2009, 157/2009 и 91/2011).

Табела бр. 16 Движења на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од одделните активности на банките, според типот на клиентот и пондерот на ризичност што ја има активната при пресметка на активата пондерирана според ризиците

Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од следниве позиции	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	Апсолутни промени		Промени во %	
				31.12.2009-31.12.2010	31.12.2010-31.12.2011	31.12.2009-31.12.2010	31.12.2010-31.12.2011
Активности со држава, државни фондови и државни агенции	0,04	0,08	0,01	0,04	-0,06	108,2%	-81,2%
- пондер на ризичност 50%	0,04	0,08	0,01	0,04	-0,06	108,2%	-81,2%
Активности со финансиски друштва	814	1.007	1.261	193	254	23,8%	25,2%
- пондер на ризичност 20%	444	533	545	89	13	20,0%	2,4%
- пондер на ризичност 100%	370	475	716	105	241	28,3%	50,8%
Активности со нефинансиски друштва	9.034	9.496	9.955	462	459	5,1%	4,8%
- пондер на ризичност 20%	0,4	2	1	1,4	-1	362,1%	-64,4%
- пондер на ризичност 100%	9.033	9.494	9.954	461	460	5,1%	4,8%
Активности со домаќинства	5.230	5.522	5.681	291	160	5,6%	2,9%
- пондер на ризичност 50%	467	544	639	77	96	16,5%	17,6%
- пондер на ризичност 100%	2.450	2.663	2.837	213	174	8,7%	6,5%
- пондер на ризичност 125%	2.313	2.315	2.204	1	-110	0,1%	-4,8%
Останата актива	1.136	1.502	1.698	366	196	32,2%	13,0%
- пондер на ризичност 20%	0	1	1	0	0	151,6%	1,0%
- пондер на ризичност 100%	1.136	1.502	1.697	366	196	32,2%	13,0%
Вкупно капитал за покривање на кредитниот ризик	16.214	17.527	18.595	1.313	1.068	8,1%	6,1%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Годишниот раст на кредитната активност со финансиските и нефинансиските друштва наметна потреба за повисок износ на капитал за покривање на кредитниот ризик. Сепак, растот на потребниот капитал забави, што се должи на намалувањето на вонбилансните активности со секторот „домаќинства“ и побавниот раст на останатата актива⁵³ (коишто носат кредитен ризик за банките). Повеќе од 40% од дополнително ангажираниот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик во 2011 година, отпаѓаат на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од зголеменото корпоративно кредитирање⁵⁴. Во структурата на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се забележува забрзување на растот на делот потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од поголемото кредитирање

⁵³ Земјиште, недвижности, опрема и останата неспомната актива.

⁵⁴ Кредитите на нефинансиските друштва забележаа годишен раст од околу 9,9 милијарди денари, или за 8,7%. Годишниот раст на кредитите на нефинансиски друштва придонесе со речиси 63% во вкупното зголемување на кредитите на нефинансиски лица во 2011 година.

на финансиските друштва, што е во целост резултат на зголемените долгорочни пласмани на МБПР кај домашните банки наменети за финансиска поддршка на домашниот корпоративен сектор⁵⁵. Наспроти ваквите движења, вонбилансната кредитна изложеност кон секторот „домаќинства“ забележа годишен пад⁵⁶, што имаше за последица позначително забавување на годишниот раст на ангажираниот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од вкупните активности со овој сектор⁵⁷. Речиси двојно помалиот годишен раст на останатата актива којашто носи кредитен ризик за банките е дополнителна причина за забавувањето на растот на вкупниот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик во 2011 година⁵⁸.

Табела бр. 17 Движења на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, според нето девизните позиции по одделни валути

Капитал потребен за покривање на валутниот ризик кој произлегува од следниве нето-позиции:	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	Апсолутни промени		Промени во %	
				31.12.2009-31.12.2010	31.12.2010-31.12.2011	31.12.2009-31.12.2010	31.12.2010-31.12.2011
Нето девизни позиции	939	1.203	1.465	264	262	28,1%	21,8%
- ЕУР	852	1.112	1.398	261	286	30,6%	25,7%
- УСД	24	32	40	7	8	30,7%	25,8%
- ЦХФ	31	28	4	-3	-24	-9,2%	-85,6%
- Останати	32	31	23	-1	-8	-3,8%	-25,1%
Нето-позиции во злато	0,003	0,003	0,003	0,0	0,0	0,0%	0,0%
Вкупен капитал за покривање на валутниот ризик	939	1.203	1.465	264	262	28,1%	21,8%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Годишното зголемување на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик, во целост произлегува од зголемената нето девизна позиција на

⁵⁵ Долгорочните кредити кон домашните банки од оваа институција забележаа годишен раст од околу 3 милијарди денари, или за 54,2%.

⁵⁶ Вонбилансната кредитна изложеност кон секторот домаќинства забележа годишен пад од околу 1,5 милијарди денари (или за 10,7%).

⁵⁷ Годишен пад на вонбилансната кредитна изложеност на банките се забележува и кон секторите на финансиските и нефинансиските друштва. Сепак, ваквите движења немаат некој позначителен одраз врз вкупните годишни промени на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик кој произлегува од активностите со овие два сектора, поради позначителниот раст на билансната кредитна изложеност кон финансиските и нефинансиските друштва.

⁵⁸ Во 2011 година, останатата неспомнатата актива на банките, како ставка од билансната актива пондерирана според кредитниот ризик, се зголеми за 2,6 милијарди денари, што е речиси двојно помалку во споредба со растот остварен во претходната (2010) година.

Банките во евра⁵⁹. Зголемувањето на нето-позицијата во евра во 2011 година е резултат на проширувањето на јазот меѓу активата и пасивата во евра⁶⁰ од 3,8 милијарди денари. Поголемиот годишен раст на активата во евра (за 7,7 милијарди денари), во споредба со растот на пасивата во евра (за 3,9 милијарди денари) е главната причина за проширувањето на јазот меѓу нив (анекс бр. 33).

Процена на ефектите од примената на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот

На 01.07.2012 година, ќе започне примената на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, која претставува значаен чекор напред во усвојувањето и примената на меѓународните капитални стандарди од првиот столб на новата капитална спогодба (Базел 2). Согласно со новата одлука, меѓу другото, банките треба да го применуваат т.н. стандардизиран пристап⁶¹ во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик, а дополнителна обврска за банките, во споредба со важечката Одлука од овој домен, е потребата за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, односно определување на активата пондерирана според оперативниот ризик (со примена на пристапот на базичен индикатор⁶² или стандардизираниот пристап⁶³).

⁵⁹ Нето девизната позиција на банките во одредена валута се пресметува согласно со точка 52 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на РМ“ бр. 159/2007, 32/2008, 31/2009, 96/2009, 157/2009 и 91/2011).

⁶⁰ Утврдени согласно со важечката Одлука и Упатството за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

⁶¹ Согласно со овој пристап, банката е должна да ги распореди билансните и вонбилансните побарувања во тринаесет категории на изложеност и да им додели соодветен пондер на ризичност во зависност од степенот на кредитен квалитет на должникот или побарувањето. Степенот на кредитен квалитет којшто служи како основа за користење соодветен пондер на ризичност, се утврдува врз основа на кредитниот рејтинг на должникот или побарувањето, утврден од страна на призната надворешна институција за процена на кредитниот ризик, или по исклучок, за одредени категории на изложеност, банката може да ја користи кредитната процена на призната агенција за кредитирање на извозот. Производот меѓу износот на побарувањето распределено во соодветната категорија на изложеност (нето од исправката на вредност, односно посебната резерва, премијата или дисконтот и ефектите од промена на објективната вредност) и соодветен пондер на ризичност, ја дава пондерираната вредност на побарувањето којашто се вклучува во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик.

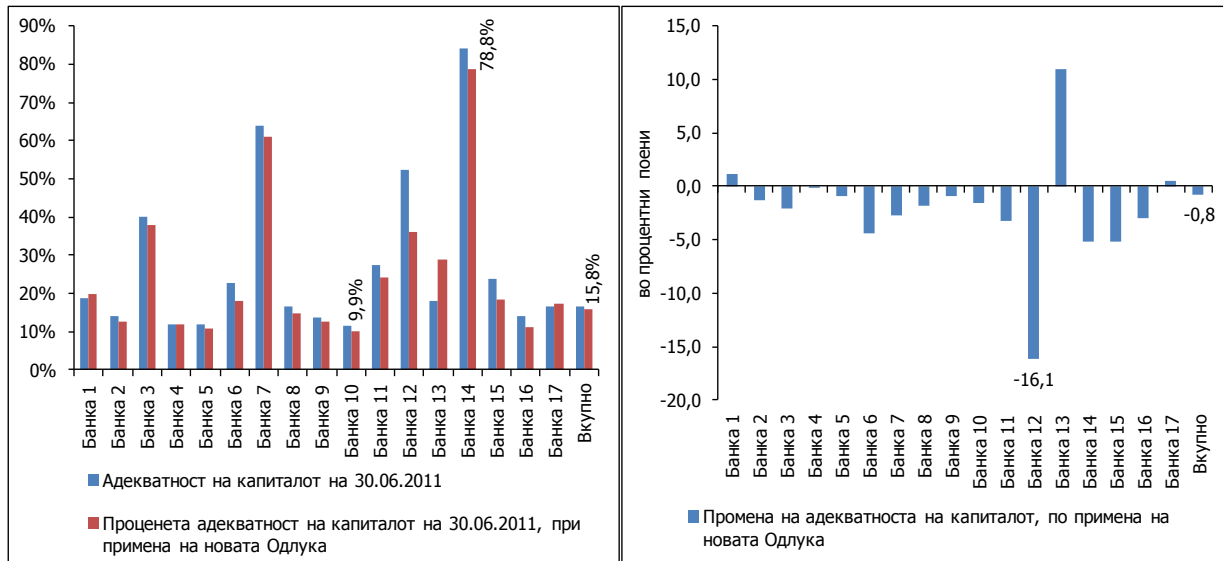
⁶² Согласно со овој пристап банките се обврзани да издвојат капитал потребен за покривање на оперативниот ризик во висина на 15% од просечниот износ на позитивните износи на базичниот индикатор (сума на определени приходи и расходи од редовното работење) остварени во последните три години од работењето на банката.

⁶³ Овој пристап е еден вид на дополнување на пристапот на базичен индикатор, бидејќи бара од банките утврдување на базичниот индикатор за осум деловни линии во кои банките се должни да ги распоредат своите финансиски активности. Притоа, за секоја деловна линија е утврден соодветен пондер, односно бета-фактор (кај стандардизираниот пристап се движи од 12% - 18%, додека во пристапот на базичен индикатор, овој пондер е еднаков на 15%), а вкупниот капитал потребен за покривање на оперативниот ризик се пресметува како просек од простиот збир на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик кој произлегува од секоја одделна деловна линија, во секоја од последните три години. Трите големи банки ја известија Народната банка дека ќе го применуваат стандардизираниот пристап при утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик.

Со цел подобро согледување на можните ефекти од примената на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, Народната банка спроведе анкета (прашалник) со која беше побарано од банките да ја утврдат висината на капиталот што ќе биде потребен за покривање на кредитниот и оперативниот ризик според новата одлука⁶⁴. Симулацијата покажа дека четиринаесет банки би требало да издвојат околу 1,48 милијарди денари дополнителен капитал за покривање на кредитниот и оперативниот ризик, додека кај преостанатите три банки се забележува ослободување на капитал од околу 573 милиони денари. Анализирани по одделни ризици, седумнаесетте банки би требало да издвојат вкупно, околу 2,26 милијарди денари дополнителен капитал потребен за покривање на оперативниот ризик, шест банки би утврдиле околу 203 милиони денари дополнителен капитал за покривање на кредитниот ризик, а единаесет банки ќе забележат ослободување на околу 1,56 милијарди денари капитал потребен за покривање на кредитниот ризик. Најголем дел од ослободувањето на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик би произлегол од намалувањето на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од побарувањата покриени со станбени објекти и портфолиото на мали кредити.

Графикон бр. 95 Процена на ефектите врз стапка на адекватност на капиталот при примена на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

При *ceteris paribus*, примената на одредбите од новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот би довела до намалување на стапката на адекватност на капиталот на вкупниот банкарски систем за 0,8 процентни поени. Анализирани по одделни банки, четиринаесет банки би забележале намалување на адекватноста на капиталот (намалувањето би се движело во интервал од 0,1 до 16,1 процентни поени), додека кај три банки, стапката на адекватноста на капиталот би се зголемила (од 0,5 до 11 процентни поени). Кај четири банки,

⁶⁴ Со прашалникот беа опфатени сите 17 банки од банкарскиот систем, а како пресечен датум за спроведување на симулацијата беше утврден 30.06.2011 година (една од банките симулацијата за висината на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик ја спроведе со пресечен датум на 30.09.2011). Симулацијата за утврдување на висината на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик е извршена врз основа на остварените приходи и расходи (базичниот индикатор) за 2008, 2009 и 2010 година, освен две банки коишто ги спроведоа пресметките врз основа на остварените приходи и расходи (базичниот индикатор) во 2009, 2010 и планираните приходи и расходи (базичниот индикатор) за 2011 година.

стапката на адекватност на капиталот би се спуштила под 12%, а најниското ниво на стапката на адекватност на капиталот би изнесувало 9,9%.

5.3. Стрес-тест симулации за отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

На 31.12.2011 година, спроведените симулации покажаа дека банкарскиот систем и одделните банки се релативно отпорни на влијанието на претпоставените шокови.

Табела бр. 18 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 31.12.2011 година

Реден број на симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, пред симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот пред симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, пред симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, по симулација	Банка со најниска адекватност на капиталот, по симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)
1	16,8%	7	16,0%	12,7%	7 (0)
2	16,8%	7	14,4%	11,0%	6 (0)
3	16,8%	7	12,8%	8,0%	7 (0)
4	16,8%	7	14,5%	11,0%	6 (0)
5	16,8%	7	12,6%	8,7%	7 (0)
6	16,8%	7	12,7%	8,7%	7 (0)
7	16,8%	7	16,7%	13,2%	7 (0)
8	16,8%	7	14,1%	9,6%	8 (0)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Оваа стрес-тест анализа се темели врз примената на осум хипотетички симулации, од кои:

- три симулации за изолиран кредитен шок, (зголемување на изложеноста на кредитен ризик класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 10%, 30% и 50%);
- четврта симулација, како комбинација на кредитен и каматен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 30% и пораст на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени);
- петта симулација, како комбинација на кредитен и девизен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20%);
- шеста симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20% и зголемување на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени),
- седма симулација, апрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар во висина од 20%,
- осма симулација, истовремена прекласификација во категоријата на ризик „В“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските лица (вклучувајќи ги и поврзаните лица).

При спроведувањето на симулациите, кај ниту една банка нема намалување на стапката на адекватноста на капиталот под 8%.

Табела бр. 19 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, на 31.12.2011 година земајќи го предвид ефектот од примената на новата методологија за адекватноста на капиталот

Реден број на симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, после симулација (и после ефекти од новата Одлука)	Банка со најниска адекватност на капиталот, после симулација (и после ефекти од новата Одлука)	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, после симулација и после ефекти од новата Одлука (број на банки чија адекватност на капиталот после симулација е помала од 8%)
1	15,3%	10,3%	7 (0)
2	13,8%	9,9%	8 (0)
3	12,2%	6,4%	8 (1)
4	13,9%	9,9%	8 (0)
5	12,1%	7,5%	7 (1)
6	12,1%	8,2%	7 (0)
7	16,0%	10,6%	6 (0)
8	13,5%	8,7%	7 (0)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Оваа стрес-тест анализа се темели врз примената на осум хипотетички симулации, од кои:

- три симулации за изолиран кредитен шок, (зголемување на изложеноста на кредитен ризик класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 10%, 30% и 50%);
- четврта симулација, како комбинација на кредитен и каматен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 30% и пораст на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени);
- петта симулација, како комбинација на кредитен и девизен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20%);
- шеста симулација, како комбинација на шоковите на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20% и зголемување на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени);
- седма симулација, апрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар во висина од 20%;
- осма симулација, истовремена прекласификација во категоријата на ризик „В“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските лица (вклучувајќи ги и поврзаните лица).

Доколку се земе предвид ефектот од примената на новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, резултатите од спроведените стрес-тест симулации⁶⁵ се нешто послаби и кај поединечни банки се забележува намалување на стапката на адекватност на капиталот под 8%, при две симулации.

⁶⁵ Ефектот од новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот е земена предвид на тој начин што на активата пондерирана според ризиците после стрес-тест симулациите се надоградува очекуваната промена на активата пондерирана според ризиците која ќе настане при примена на новата Одлука (оваа промена е утврдена со помош на спроведениот прашалник до банките за очекуваните ефекти од новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со 30.06.2011 година).

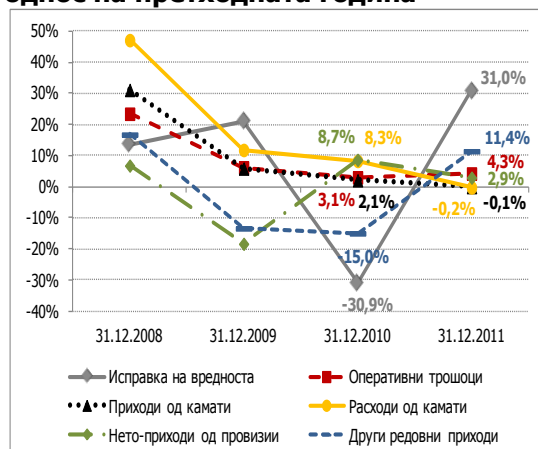

6. Профитабилност

Одржувањето стабилна и висока ликвидносна позиција, како и зголемениот кредитен ризик во текот на 2011 година, доведоа до намалување на профитабилноста на банкарскиот систем. Прикажаната добивка на крајот на 2011 година е на значително пониско ниво во однос на изминатите неколку години. Најизразеното негативно влијание врз профитабилноста на банките произлезе од зголемениот кредитен ризик, односно од растот на исправката на вредноста, но и натамошниот раст на оперативните трошоци на банките.

Добивката на ниво на банкарскиот систем остварена во 2011 година изнесува 1.183 милиони денари. Нејзиниот износ е преполовен во однос на претходната година, а истовремено, бројот на банките коишто прикажаа загуба се зголеми на шест на крајот на 2011 година (од четири на крајот на 2010 година). Ова придонесе да се зголеми учеството на активата на банките коишто остварија загуба во вкупната актива на банкарскиот систем, од 5,6% (во декември 2010 година), на 12,6% (во декември 2011 година). Сепак, капитализираноста на банките коишто прикажаа загуба во 2011 година не е доведена во прашање. Просечната стапка на адекватност на капиталот на овие банки изнесува 23,9%, а по одделни банки, таа се движи во интервал од 16,4% до 49,7%.

Графикон бр. 96 Пораст/намалување на главните приходи и расходи, во однос на претходната година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На издвоената исправка на вредноста се „троши“ повеќе од 1/3 од нето каматниот приход. Нејзиниот раст во однос на 2010 година пред сè се должи на една банка од групата големи банки и две банки од групата средни банки. Значаен причинител за намалената профитабилност на банкарскиот систем во 2011 година е и натамошниот раст на оперативните трошоци. Носител на профитабилното работење на банките е порастот на другите редовни приходи, којшто за прв пат се забележува во изминатите три години.

6.1 Структура на приходите и расходите на банкарскиот систем

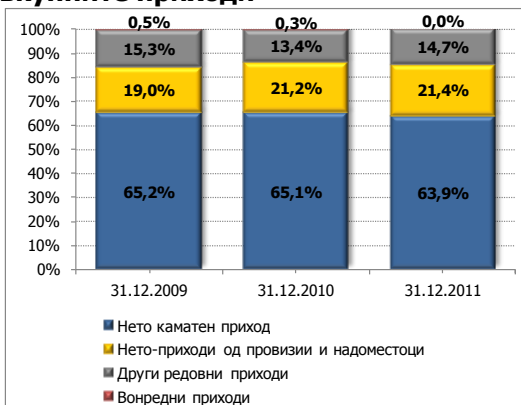
Во 2011 година, трендот на намалување на **вкупните приходи** на банките (вкупни редовни приходи⁶⁶ и вонредни приходи) кој беше карактеристичен за претходните две

⁶⁶ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капитални добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето резервирања за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи, приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и загубите од продажба на финансиски средства расположливи за продажба).

години, е прекинат. Остварените вкупни приходи во износ од 16.275 милиони денари се поголеми за 307 милиони денари, или за 1,9% во споредба со 2010 година. Меѓутоа, зголемувањето на вкупните приходи не е карактеристично за целата 2011 година, туку тоа е резултат на настани коишто се случува во последниот квартал од годината - зголемување на другите редовни приходи кај две банки од групата големи банки, една банка од групата средни банки и една банка од групата мали банки⁶⁷. Во првите три квартали од годината банкарскиот систем оствари пониски износи на вкупни приходи во однос на истите периоди од 2010 година.

Графикон бр. 97 Структура на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Наспроти растот на другите редовни приходи (којшто предизвика зголемување и на нивното структурно учество во вкупните приходи на банките), за прв пат во изминатите неколку години се забележува намалување на приходите и расходите од камати. Во услови на поголемо апсолутно намалување на расходите за камати од намалувањето на приходите од камати, во 2011 година нето каматниот приход остана на речиси исто ниво како и во 2010 година. Сепак, **нето каматниот приход** сè уште е главната компонента во формирањето на вкупните приходи на банките. Нето-приходите од провизии, коишто се вториот значаен приход во структурата на вкупните приходи, во 2011 година забележаа трипати помал апсолутен пораст, односно трипати пониска годишна стапка на раст (од 8,7% во 2010 година, на 2,9% во 2011 година). Намалувањето на вонредните приходи (за 42 милиона денари, или за 93,9%) предизвика дополнително намалување и на така најмалото структурно учество коешто оваа приходна компонента ја има во структурата на вкупните приходи.

⁶⁷ Зголемувањето на другите редовни приходи кај овие банки изнесува 474 милиони денари. Наспроти ова, другите редовни приходи кај една банка од групата големи банки и една банка од групата средни банки, се намалија за вкупно 184 милиони денари. Зголемувањето на другите редовни приходи на ниво на банкарскиот систем изнесува 245 милиони денари, или 11,4% (во споредба со 2010 година).

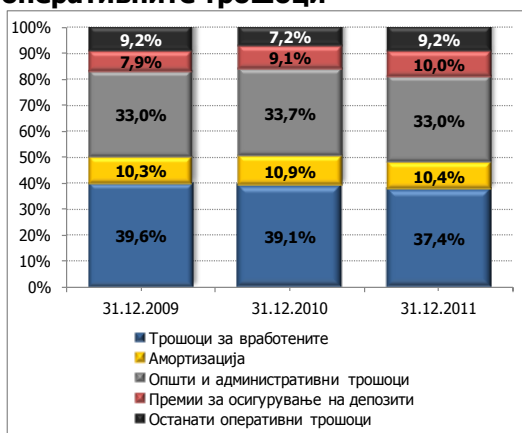

Графикон бр. 98 Користење на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Графикон бр. 99 Структура на оперативните трошоци

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

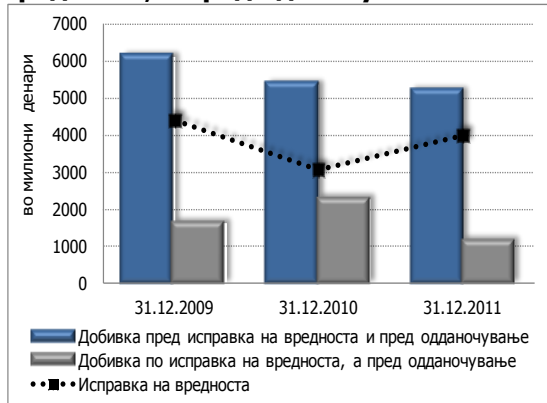
Најголем дел од вкупните приходи на банките и понатаму се користи за покривање на **оперативните трошоци**⁶⁸. Носител на натамошниот раст на оперативните трошоци присутен во изминатите неколку години (кој изнесува 453 милиони денари, или 4,3% во однос на претходната година) е една банка од групата големи банки, една банка од групата средни банки и една банка од групата мали банки. Зголемувањето на оперативните трошоци кај овие три банки изнесува 613 милиони денари, наспроти намалувањето кај една банка од групата големи банки и една банка од групата средни банки (во износ од 139 милиони денари).

Најзастапени во структурата на оперативните трошоци и понатаму се **трошоците за вработените и општите и административните трошоци и покрај нивното намалување за 0,3% и 0,5%, соодветно**. Меѓутоа, во зголемувањето на вкупните оперативни трошоци, најголем удел имаат премиите за осигурување на депозитите, расходите по други основи и посебната резерва за вонбилансна изложеност. Зголемувањето на премиите за осигурување на депозитите (за 144 милиони денари, или за 14,9%) се јавува во услови на раст на депозитите на домаќинствата за 17.818 милиони денари, или за 12,1% (во однос на 2010 година), а е сконцентрирано кај трите банки од групата големи банки. Зголемувањето на расходите по други основи (за 151 милион денари, или за 58,4%) во целост е условено од една банка од групата средни банки, а најголем удел во порастот на посебната резерва за вонбилансна изложеност (за 87 милиони денари, или за 20,7%) имаат една банка од групата големи банки и една банка од групата средни банки (како резултат на влошениот квалитет на кредитното портфолио).

⁶⁸ Оперативните трошоци ги опфаќаат: трошоците за вработените, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување на депозитите и останатите расходи, освен вонредните расходи.

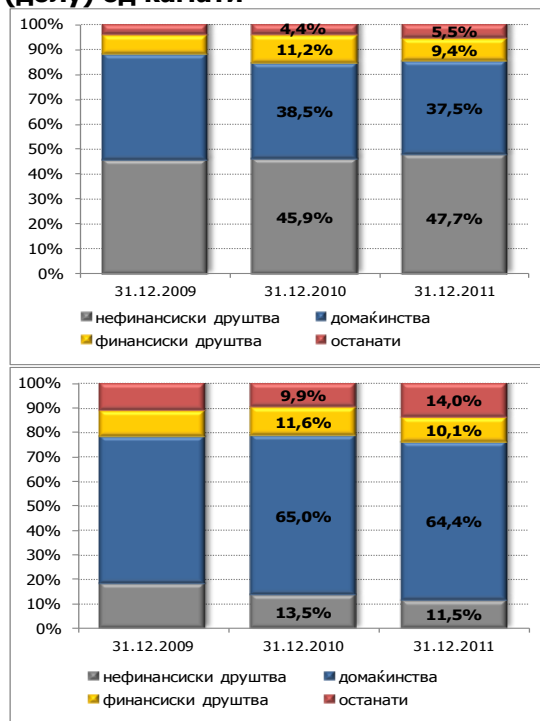

Графикон бр. 100 Добивка пред исправка на вредноста и пред оданочување, добивка по исправка на вредноста, а пред оданочување

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 101 Секторска структура на приходите (горе) и расходите (долу) од камати

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголемиот придонес во намалувањето на нивото на профитабилноста на банките произлезе од значително зголемената **исправка на вредноста** (за 945 милиони денари, или за 31,0% во однос на 2010 година), сконцентрирана кај една банка од групата големи банки и две банки од групата средни банки⁶⁹. Доминантното влијание на зголемената исправка на вредноста врз намалената профитабилност на банките во 2011 година се потврдува и преку незначителното намалување на износот на добивката пред издвојување на исправката на вредноста и пред оданочувањето (за 177 милиони денари или за 3,3%).

Во 2011 година, намалени се **каматните приходи** од домаќинствата и од финансиските друштва. Намалувањето на приходите од камати од домаќинствата (за 161 милион денари, или за 2,2%) е резултат на поизразениот надолен тренд на активните денарски каматни стапки на домаќинствата и покрај зголемената кредитна поддршка кон овој сектор. Намалувањето на приходите од камати од финансиските друштва (за 329 милиони денари, или за 15,7%) во целост е условено од намалените приходи од камати од централната банка (пониска каматна стапка на благајничките записи и покрај зголемените вложувања во споредба со 2010 година, како и пласмани во записи за шестмесечен депозит кои носеа понизок принос во однос на благајничките записи). Каматниот приход од вложувања во државни записи е вклучен во категоријата „каматен приход од останати субјекти“, којшто во споредба со 2010 година, оствари раст од 24,4%.

Наспроти ваквите движења, каматниот приход од нефинансиските друштва, иако со иста динамика како и претходната година, продолжи да расте и остана најзастапена

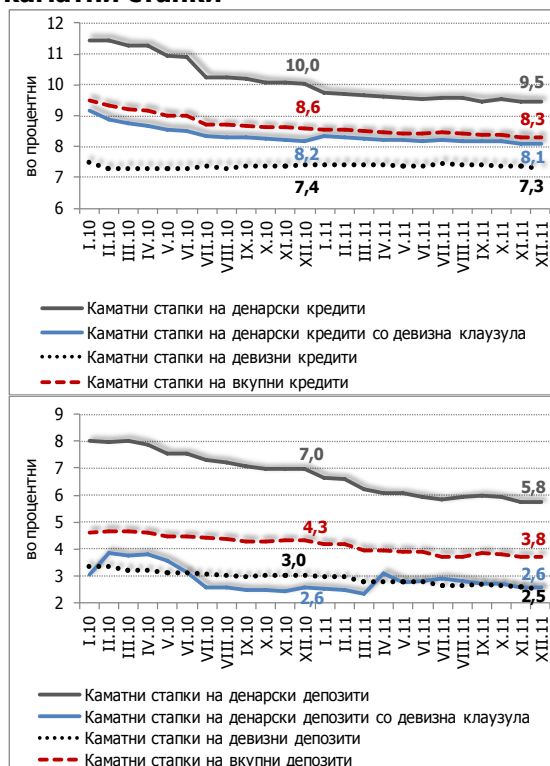
⁶⁹ Зголемувањето на исправката на вредноста кај овие три банки изнесува 1.700 милиони денари. Наспроти ова, исправката на вредноста кај една банка од групата големи банки и една банка од групата мали банки, се намали за вкупно 803 милиони денари.

компонента во секторската структура на приходите од камати. Каматниот приход од нефинансиските друштва се зголеми за 350 милиони денари или за 4,0%. За неговиот пораст придонесоа повеќе од половината од банките (со исклучок на една банка од групата големи банки, три банки од групата средни банки и една банка од групата мали банки).

Соодветно со доминацијата на депозитите на домаќинствата, **каматните расходи** за секторот „домаќинства“ преовладуваат во структурата на каматните расходи, и покрај нивното благо намалување. Намалувањето на каматните расходи за нефинансиските друштва (за 185 милиони денари, или за 15,0%) и на каматните расходи за финансиските друштва (за 135 милиони денари, или за 12,8%) придонесе и за нивното помало учество во структурата на вкупните расходи за камати. Намалувањето на расходите за секторот „домаќинства“ и за претпријатијата, пред сè, е резултат на намалувањето на каматните стапки на депозитите на овие сектори, и покрај годишниот пораст на депозитите на домаќинствата и на претпријатијата.

Графикон бр. 102 Движење на активните (горе) и пасивните (долу) каматни стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

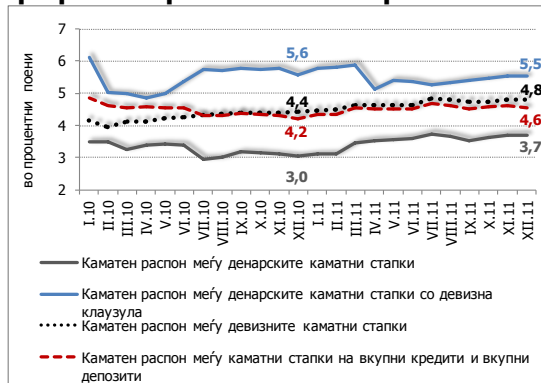
6.2 Движење на каматните стапки и каматниот распон

Намалувањето на **каматните стапки** на банките продолжи и во 2011 година. Тоа е најизразено кај каматните стапки на депозитите во денари, што придонесе за најголем раст на каматниот распон во денари (за 0,7 процентни поени). Каматната стапка на девизните кредити се намали за 0,1 процентен поен, а на девизните депозити за 0,5 процентни поени.

Во услови на релативно усогласени поместувања на каматните стапки на кредитите и депозитите во денари со девизна клаузула, каматниот распон меѓу нив беше релативно стабилен. Истовремено, каматниот распон е највисок токму кај овој вид кредити и депозити.

Графикон бр. 103 Каматен распон

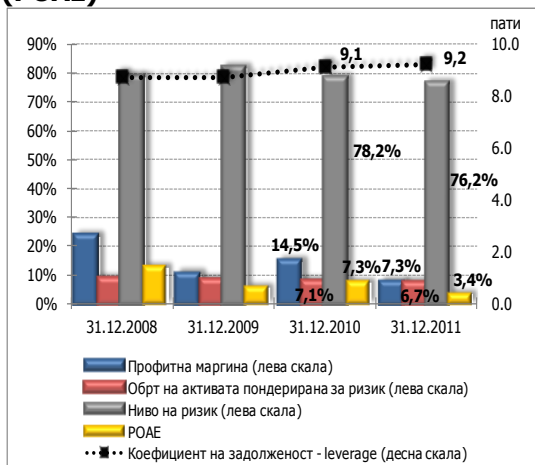
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Ваквите движења на каматните стапки и следствено, на каматните распони, предизвикаа приближување на каматните распони во денари, девизи и со девизна клаузула.

6.3 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките

Надолното движење на финансискиот резултат на банките услови значително намалување на профитната маргина на банките и влошување на **основните показатели за профитабилноста и оперативната ефикасност на банките.**

Графикон бр. 104 Динамика на компонентите коишто ја сочинуваат стапката на поврат на капиталот (РОАЕ)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Намалувањето на добивката, наспроти растот на активата на банките, придонесоа за значајно намалување на **стапката на поврат на активата (РОАА)**. Истовремено, **стапката на поврат на капиталот⁷⁰ (РОАЕ)**, под негативно влијание на движењата на профитната маргина⁷¹, е повеќе од преполовена во однос на претходната година. Преполовената профитна маргина (во однос на 2010 година) е основниот сигнал и за влошената оперативна ефикасност на банките, којашто се потврдува и преку намалената покриеност на некаматните расходи со нето каматниот приход и порастот на делот од вкупните редовни приходи којшто се користи за покривање на оперативните трошоци. Забавениот раст на кредитирањето и зголемените пласмани во ликвидни, а помалку профитабилни инструменти, доведоа до намалување на учеството на просечната актива пондерирана според ризиците во просечната вкупна актива, како една од компонентите кои ја сочинуваат стапката на поврат на капиталот.

⁷⁰ Стапката на поврат на капиталот = профитна маргина x обрт на активата пондерирана според ризици x задолженост x ниво на преземен ризик. Профитната маргина = добивка по оданочување / вкупни редовни приходи. Обртот на активата пондерирана според ризици = вкупни редовни приходи / просечна актива пондерирана според ризици. Задолженоста (левериџ) = просечна актива / просечен износ на капитал и резерви. Нивото на ризик = просечна актива пондерирана според ризиците / просечна актива.

⁷¹ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

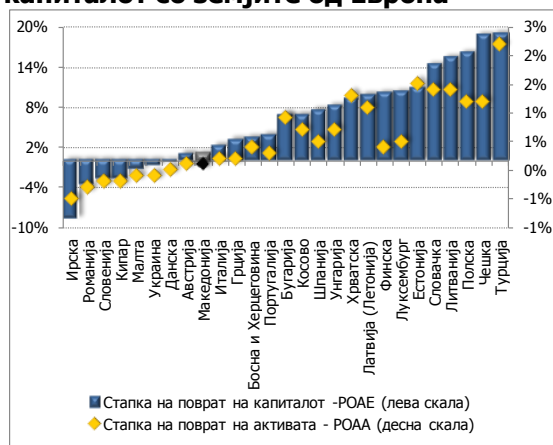
Табела бр. 20 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банките

Показатели	Банкарски систем		Големи банки		Средни банки		Мали банки	
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0,8%	0,4%	1,4%	1,2%	-0,4%	-1,1%	-0,3%	-1,0%
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	7,3%	3,4%	15,5%	12,2%	-3,5%	-9,7%	-0,7%	-4,5%
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	66,4%	67,8%	55,2%	55,8%	85,8%	82,0%	109,2%	124,1%
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	72,1%	74,3%	59,3%	60,4%	94,2%	91,9%	120,7%	135,8%
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	26,0%	25,4%	21,4%	20,9%	33,5%	29,7%	46,8%	50,4%
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	39,1%	37,4%	38,7%	37,5%	39,0%	36,2%	42,9%	40,6%
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	29,3%	38,4%	30,4%	34,0%	32,0%	56,2%	-10,2%	-9,9%
Нето каматен приход /Просечна актива	3,6%	3,3%	3,5%	3,2%	3,8%	3,5%	4,0%	2,9%
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	65,3%	63,9%	63,9%	62,7%	69,9%	69,0%	57,3%	53,6%
Нето каматен приход /Некаматни расходи	90,6%	86,0%	107,8%	103,9%	74,2%	75,1%	47,5%	39,4%
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	34,7%	36,1%	36,1%	37,3%	30,1%	31,0%	42,7%	46,4%
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	14,5%	7,3%	25,3%	22,6%	-7,8%	-21,5%	-3,8%	-19,2%
Актива по вработен (во милиони денари)	50,4	55,1	66,2	70,3	37,0	44,6	22,4	26,1
Добивка по вработен (во милиони денари)	0,4	0,2	0,9	0,8	-0,1	-0,5	-0,1	-0,3
Оперативни трошоци по вработен (во милиони денари)	1,7	1,8	1,9	2,0	1,6	1,7	1,5	1,7

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Дополнително на ова, поизразеното зголемување на исправката на вредноста, наспроти минималното зголемување на нето каматниот приход, придонесе за зголемување на делот од овие редовни приходи потребен за „покривање“ на очекуваните загуби од кредитното портфолио на банките.

Графикон бр. 105 Споредба на повратот на активата и повратот на капиталот со земјите од Европа

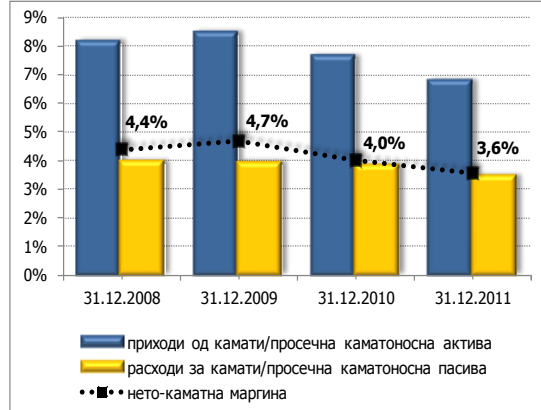

Извор: Извештајот за глобалната финансиска стабилност на ММФ, септември 2011 година и интернет-страниците на централните банки на соодветните земји.

Забелешка: Податоците за анализираниите земји се однесуваат за септември 2011 година, со исклучок на Ирска, Кипар, Украина, Италија, Португалија, Косово, Шпанија, Унгарија, Хрватска и Естонија, чишто податоци се однесуваат за јуни 2011 година, и Грција чишто податоци се однесуваат за март 2011 година.

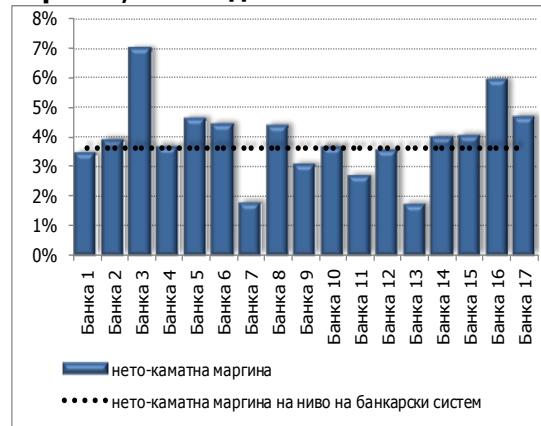

Графикон бр. 106 Нето каматна маргина

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 107 Нето каматна маргина, по поединечни банки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На годишно ниво, **нето каматната маргина**⁷² се намали поради посилниот пораст на просечната каматонерна актива од порастот на нето каматниот приход. Истовремено, намалување се забележува и кај приходите од камати по единица каматонерна актива и расходите за камати по единица каматонерна пасива, како резултат на надолното движење на каматните стапки на кредитите и депозитите на банките.

Порастот на каматонерната актива, иако со забавена динамика, продолжи и во 2011 година. На крајот на 2011 година, каматонерните средства се за 22.910 милиони денари поголеми од каматонерните обврски. Во однос на 2010 година, каматонерните средства се поголеми за 23.323 милиони денари (или за 8,4%), а каматонерните обврски за 21.033 милиони денари (или за 8,1%).

Од вкупно седумнаесет банки, шест банки (две банки од групата големи банки, две банки од групата средни банки и две банки од групата мали банки)⁷³ остварија пониска нето каматна маргина од нето каматната маргина остварена на ниво на банкарскиот систем.

⁷² Нето каматната маргина е пресметана како сооднос помеѓу нето каматниот приход и просечната каматонерна актива.

⁷³ Учеството на активата на овие шест банки во вкупната актива на банкарскиот систем изнесува 46,8%.

АНЕКСИ